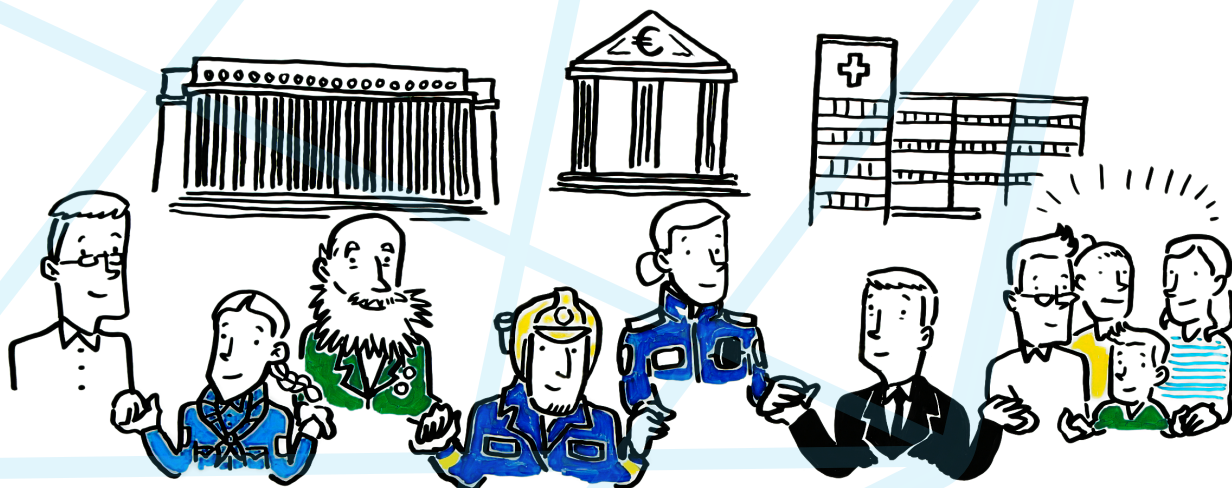

Yhteiskunnan
TURVALLISUUS

Säkerhetsstrategi för samhället

Statsrådets principbeslut

Presentationblad

Publication	Säkerhetsstrategi för samhället	
Typ av publication	Statsrådets principbeslut / 2.11.2017	
Sammandrag	<p>Säkerhetsstrategin för samhället 2017 har formen av ett principbeslut av statsrådet, som förenhetligar de nationella principerna för beredskapen och styr förvaltningsområdenas beredskap.</p> <p>I strategins första del presenteras en samverkansmodell för den övergripande säkerheten, och med den som grund bereder man sig och agerar i olika störningssituationer i Finland. Strategins andra del styr beredskapen inom statsrådets förvaltningsområden.</p> <p>Säkerhetsstrategin för samhället har utarbetats i ett vidsträckt samarbete och alla aktörers synpunkter har beaktats. Den övergripande säkerheten uppkommer genom samarbete mellan myndigheterna, näringslivet, organisationerna och medborgarna.</p> <p>För verkställandet av strategin svarar varje förvaltningsområde i överensstämmelse med sin behörighet. Verkställandet följs och utvecklandet av samverkan samordnas av Säkerhetskommittén i samarbete med ministeriernas beredskapschefer.</p>	
Internet adressen:	www.turvallisuuskomitea.fi/sv	
Nyckelord:	principbeslut av statsrådet, strategin för säkerheten i samhället, övergripande säkerhetsstrategi, beredskap, samverkansmodell, Säkerhetskommittén	
ISBN	Språk	Sekretessgrad
978-951-25-2960-5 häft 978-951-25-2961-2 pdf	Svenska	offentlig
	Förlag	
Ritningar: Tussitaikurit Layout och bilder: Tiina Takala, Försvarsministeriet Tryckeri: Lönnberg Print	Säkerhetskommittén	

Kuvailulehti

Julkaisun nimi	Yhteiskunnan turvallisuusstrategia	
Julkaisun laji	Valtioneuvoston periaatepäätös / 2.11.2017	
Tiivistelmä	<p>Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017 on valtioneuvoston periaatepäätös, joka yhtenäistää varautumisen kansallisia periaatteita ja ohjaa hallinnonalojen varautumista.</p> <p>Strategian ensimmäisessä osassa esitetään kokonaisturvallisuuden yhteis-Verksamhetsmodell, jonka pohjalta Suomessa varaudutaan ja toimitaan erilaisissa häiriötilanteissa. Strategian toinen osa ohjaa valtioneuvoston hallinnonalojen varautumista.</p> <p>Yhteiskunnan turvallisuusstrategia on laadittu laaja-alaisessa yhteistyössä kaikkien toimijoiden näkökulmat huomioiden. Kokonaisturvallisuus tehdään yhdessä viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä.</p> <p>Strategian toimeenpanosta vastaa kukin hallinnonala osaltaan toimivaltansa mukaisesti. Toimeenpanoa seuraa ja yhteistoiminnan kehittämistä koordinoi Turvallisuuskomitea yhteistyössä ministeriöiden valmiuspäälliköiden kanssa.</p>	
Julkaisun verkko-osoite:	www.turvallisuuskomitea.fi	
Avainsanat (asiasanat):	valtioneuvoston periaatepäätös, yhteiskunnan turvallisuusstrategia, kokonais-turvallisuus, varautuminen, yhteistoimintamalli, Turvallisuuskomitea	
ISBN	Kieli	Luottamuksellisuus
978-951-25-2958-2 nid. 978-951-25-2959-9 pdf	suomi	julkinen
	Kustantaja	
Piirroksat: Tussitaikurit Taitto ja kuvat: Tiina Takala, puolustusministeriö Paino: Lönnberg Print	Turvallisuuskomitea	

Description

Name of publication	The Security Strategy for Society	
Type of publication	Government Resolution / 2.11.2017	
Summary	<p>The Security Strategy for Society 2017 is a government resolution that harmonises the set of national principles regarding preparedness and guides the preparedness actions taken by the administrative branches.</p> <p>In the first section of the Strategy, a cooperation model for comprehensive security is presented. The model provides the basis for preparedness and taking necessary actions in the event of different disruptions. The second section of the Strategy provides the preparedness guidelines for the administrative branches.</p> <p>The Security Strategy for Society was drawn up through broad-based cooperation, taking into account the viewpoints of all actors. Since comprehensive security is built in cooperation it involves the authorities, the business life, NGOs and communities, and citizens.</p> <p>Each administrative branch is responsible for implementing the Strategy within its competence. The Security Committee monitors the Strategy's implementation and coordinates cooperation measures together with the ministries' Heads of Preparedness.</p>	
Internet address:	www.turvallisuuskomitea.fi/en	
Key words:	national principles, The Security Strategy for Society, comprehensive security, preparedness, cooperation model, Security Committee	
ISBN	Language	Degree of confidentiality
978-951-25-2962-9 print 978-951-25-2963-6 pdf	English	public
	Published by	
Drawings: Marker Wizards Layout and pictures: Tiina Takala, Ministry of Defence Print: Lönnberg Print	The Security Committee	

1.	Inledning.....	5
2.1.	Styrning av den övergripande säkerheten.....	7
2.2.	Säkerhetsaktörer	7
2.	Samarbetsmodell för den övergripande säkerheten	7
2.3.	Beredskap	9
2.4.	Ledning och samordning av beredskapen	11
3.	Vitala funktioner	14
3.1.	Ledning	15
3.2.	Internationell och EU-verksamhet.....	17
3.3.	Försvarsförmåga	18
3.4.	Den inre säkerheten	19
3.5.	Ekonomi, infrastruktur och försörjningsberedskap	20
3.6.	Befolkningens handlingsförmåga och service.....	22
3.7.	Mental kriställighet.....	22
4.	Riskbedömning som underlag för beredskapen	25
5.	Genomförande och uppföljning av strategin samt utvecklande av beredskapen	27
Del 2	Förvaltningsområdenas strategiska uppgifter	29
Bilaga 1	Begrepp och definitioner.....	93

Yhteiskunnan **TURVALLISUUS**

1. Inledning

I säkerhetsstrategin för samhället presenteras de allmänna principerna för beredskap i det finländska samhället. Beredskapen genomförs enligt principen om övergripande säkerhet, där myndigheterna, näringslivet, organisationer och medborgare tillsammans sörjer för samhällets vitala funktioner.

I säkerhetsstrategin för samhället presenteras de allmänna principerna för beredskap i det finländska samhället. Beredskapen genomförs enligt principen om övergripande säkerhet, där myndigheterna, näringslivet, organisationer och medborgare tillsammans sörjer för samhällets vitala funktioner.

I Strategin för säkerheten i samhället (2017) uppdateras de allmänna principerna för samhällets beredskap för fjärde gången. Den första tvärdministrativa strategin blev färdig 2003 (Strategin för trygghet av samhällets vitala funktioner). I den beskrevs i form av statsrådets principbeslut hotmodellerna för samhällets beredskap, ministeriernas strategiska uppgifter och grunderna för krisledning. Strategin uppdaterades följande gång 2006, då man fäste uppmärksamhet vid hanteringen av störningssituationer, och som stöd för beredskapsplaneringen presenterade en omfattande matris för beredskapen för specialsituationer. År 2010 ändrades strategins namn till Säkerhetsstrategi för samhället. Namnändringen motsvarade den allmänna samhällsutvecklingen, där säkerhetsverksamheten utvidgades till nya områden, tjänster och funktioner. Som ett led i denna utveckling beaktades organisationerna som en del av beredskapssystemet.

På samma sätt som sina föregångare har den strategi som nu färdigställts de gemensamma och allmänna beredskapsprinciperna i centrum. En del av de grundläggande principerna kräver uppdatering eftersom omvärlden förändras kontinuerligt. En del har igen förblivit nästan oförändrade trots att säkerhetsmiljön och tekniken utvecklats. Under den omfattande beredningen har den viktigaste uppgiften för den nya strategin blivit att i praktiken beskriva samarbetsmodellen för den finländska beredskapen, den övergripande säkerheten. Finland har en unik verksamhetsmodell, som även väcker internationellt intresse. Emellertid finns det även nationellt utrymme för utveckling när det gäller kännedomen om den övergripande säkerheten, eftersom kunskap om beredskapsprinciperna främjar inte bara beredskapen utan också människornas trygghetskänsla.

Från de tidigare definitionerna har den övergripande säkerheten utvecklats till i första hand en samarbetsmodell, där aktörerna delar och analyserar säkerhetsrelaterad information samt planerar, övar och agerar tillsammans. Samarbetsmodellen omfattar alla relevanta aktörer från medborgare till myndigheter. Grunden för samarbetet utgörs av de lagstadgade uppgifterna, samarbetsavtalen och Säkerhetsstrategin för samhället.

Det tidigare strategierna har i första hand fokuserat på verksamheten på statsrådsnivå. I denna strategi fästs uppmärksamhet vid möjligheten att utnyttja beredskapsprinciperna på samtliga nivåer i samhället, och därför har samhällets sju vitala funktioner delvis uppdaterats med nya rubriker och nytt innehåll. De vitala funktionerna beskriver beredskapsobjektens vidsträckta och tvärsektorieella karaktär. Den mentala kriställigheten, som hör till de vitala funktionerna, har ökat i betydelse som fundament för samhällets säkerhet. De allmänna principerna för beredskap och ledning beskrivs så att de kan tillämpas från statsrådsnivå till regioner och kommuner.

De strategiska uppgifterna för statsrådets förvaltningsområden presenteras i del 2 enligt ansvarsministerium. De strategiska uppgifterna ligger också till grund för landskapens, kommunernas och andra organisationers beredskap och beredskapsplanering.

Finlands förändrade utrikes- och säkerhetspolitiska omvärld utmärks av att förändringen är snabb och oförutsägbar. Förändringarna i omvärlden har också mångahanda verkningar för den interna utvecklingen i Finland. De för med sig nya osäkerhetsfaktorer mot den inre säkerheten. Enligt internationella jämförelser är Finland en av de globalt sett mest avancerade staterna när det gäller digitalisering av förvaltningen och tjänster för medborgarna samt marknaden. Hoten mot samhället är dynamiska, gränsöverskridande och föränderliga. Det har visat sig vara svårt att identifiera hoten och bedöma deras effekter. För att säkerställa att beredskapsplaneringen är ajour uppdateras den nationella risk-bedömningen 2018 och utvidgas till att betjäna riskanalysen i säkerhetsstrategin för samhället i den omfattning som krävs. De dynamiska hoten förutsätter nya handlingsätt samt omfattade samarbete mellan säkerhetsaktörerna, vilket beskrivs i denna strategi.

2. Samarbetsmodell för den övergripande säkerheten

Övergripande säkerhet är en samarbetsmodell för den finländska beredskapen, där myndigheterna, näringslivet, organisationer och medborgare tillsammans ombesörjer samhällets vitala funktioner.

2.1. Styrning av den övergripande säkerheten

Ansvarsfördelningen och uppgifterna när det gäller samhällets beredskap bygger på lagstiftning. I detta principbeslut av statsrådet linjeras de allmänna principerna för den övergripande säkerheten. Säkerhetskommittén följer att strategin är ajour och den uppdateras genom statsrådets beslut efter behov. Målet är att de allmänna principerna tidsmässigt ska stå sig över flera regeringsperioder.

Den övergripande säkerheten förankras i förvaltningsområdesspecifika eller tväradministrativa strategier, verkställighetsprogram samt andra dokument. Som exempel kan nämnas Strategin för den inre säkerheten jämte verkställighetsprogram samt Finlands cybersäkerhetsstrategi och dess verkställighetsprogram.

Statsrådets redogörelser som behandlar säkerheten är styrdokument och genomförande av deras centrala tyndpunkter och målsättningar stärker Finlands säkerhet och främjar välfärden i Finland i en snabbt föränderlig och svårförutsägbar internationell omvärld. Omvärldsbeskrivningar spelar en central roll för beredskapen och fördelningen av resurser för säkerheten

2.2. Säkerhetsaktörer

Styrkan hos den finländska samarbetsmodellen för övergripande säkerhet är att den omfattar alla nivåer och aktörer i samhället. Förutom statsförvaltningen, myndigheterna, näringslivet, landskapen och kommunerna bildar universitet och forskningsinstitut, organisationer, sammanlutningar och individer ett nätverk för den övergripande säkerheten, där man smidigt kan dela information, sätta gemensamma mål och engagera sig i samarbete. Enligt denna tankemodell är alla som deltar i ledd säkerhetsverksamhet eller som stödjer sådan säkerhetsaktörer. Även enskilda medborgare spelar en viktig roll när det gäller egen beredskap och att stärka samhällets kriställighet.

Den offentliga förvaltningen, myndigheterna samt universitet och forskningsinstitut spelar en viktig roll för den författningsberedning som gäller beredskap, styrningen och utvecklandet av beredskapen samt genomförandet av beredskapsåtgärder. Näringslivet spelar en allt viktigare roll för beredskapen. Företagen har en central ställning i synnerhet för att säkerställa att ekonomin och infrastrukturen fungerar. Samtidigt växer företagets roll när det gäller till exempel

social- och hälsovårdstjänster. Till följd av näringslivets växande roll blir det allt viktigare att säkerställa kontinuiteten i företagens egen verksamhet.

Organisationer spelar en viktig roll i beredskapen för olyckor och störningssituationer. Organisationer producerar tjänster, samordnar frivilligas deltagande i verksamhet som stödjer myndigheterna samt upprätthåller till exempel specialkompetens i anslutning till beredskapsverksamheten. Organisationer kanalisera, leder och samordnar också icke-organisationsmedlemmars vilja att delta i olika biståndsuppgifter. Religiösa samfund spelar en viktig roll när det gäller övergripande säkerhetsuppgifter.

Förutom organisationer utgör aktiva medborgare en viktig del av ett kriståligt samhälle. Individer blir allt viktigare säkerhetsaktörer i fråga om sina egna val och ageranden, som familjemedlemmar och medlemmar i närsamfundet. Individens kunskaper, färdigheter och säkerhetsstärkande attityd bildar samhällets resiliens, dvs. kristålighets grund. Viljan att delta och hjälpa tar sig också uttryck som till exempel nätverk i sociala medier och självständiga kamratgrupper. Dessa är en del av det civila samhället och bidrar i bästa fall till att stärka samhällets kristålighet.

Att samordna frivilligverksamheten innebär att främja samarbetet mellan myndigheter, förvaltningsområden och organisationer. I praktiken sker det till exempel genom att gemensamma avtal, utbildnings- och övningsverksamhet, beredskapsplanering samt organisationernas roll beaktas i beredskapen. Förvaltningsområdena och myndigheterna kommer tillsammans med de viktigaste organisationerna överens om samarbetsarrangemang som behövs för att sköta strategiska uppgifter i samband med till exempel förebyggande av risker, utbildning, beredskap, kommunikation, agerande under olyckor och störningar samt återgång till normala förhållanden. I beredskapen utnyttjas organisationsverksamhetens smidighet och möjligheter att utsträcka verksamheten även till uppgifter som faller mellan myndigheternas ansvarsområden.

I kommunernas beredskap beaktas utlagda tjänster samt samarbete med näringslivet och organisationer. Organisationer, avtalsammanslutningar och frivilligsektorn producerar på ett betydande sätt säkerhetsfunktioner och stödjer därvid på bred basis hela samhällets beredskap. Förvaltningsområdena och myndigheterna beaktar organisationernas resurser och beredskap på riksfattande, regional och lokal nivå. Man kommer överens om organisationernas roll och uppgifter på förhand. Av organisationerna förväntas att de känner till sin roll och sina uppgifter som en del av den övergripande säkerheten, och att de har säkerställt en kontinuerlig verksamhet.

2.3. Beredskap

Beredskap betyder verksamhet för att säkerställa att uppgifterna kan skötas med minsta möjliga störningar och eventuellt behövliga åtgärder som avviker från det normala i störningssituationer under normala förhållanden samt under undantagsförhållanden. Beredskapsåtgärder är bland annat beredkapsplanering, kontinuitetshandling, förberedelser, utbildning och beredkapsövningar. Beredskapen baserar sig på beredkapskyldighet enligt beredkapslagen (1552/2011), räddningslagen (379/2011) och annan speciallagstiftning. Syftet med beredskap är att se till att olyckor och störningssituationer förebyggs, att förbereda sig på att agera när de hotar eller inträffar och att planera återhämtningen. Den ansvariga och behöriga myndigheten svarar för beredkapsplaneringen och samverkan i anslutning därtill.

Målet för samhällets beredskap är att trygga vitala funktioner med beaktande av rättsstatsprincipen. Genom att förbereda sig för störningssituationer

under normala förhållanden samt undantagsförhållanden säkerställer samhällsaktörerna sin förmåga att sköta både sina normala uppgifter och eventuella nya uppgifter som avviker från de sedvanliga i samtliga situationer.

Vid sidan av den offentliga förvaltningens beredskapsskyldighet är näringslivets, sammanslutningars och hushålls egen beredskap en viktig del av samhällets kristållighet. Med egen beredskap förstås enskilda personers, bogemenskapers och hushålls egen beredskap för situationer där den normala vardagen störs. För att främja medborgarnas beredskap förutsätts systematisk information och ett ändamålsenligt utbildningsutbud. Organisationerna spelar en viktig roll när det gäller att utveckla och stödja den egna beredskapen. Sådan egen beredskap omfattar såväl störningar i vardagen som allvarliga störningar och kriser. Organisationerna stödjer också myndigheterna genom att rekrytera personal och utbilda frivilliga som engagerar sig i verksamheten under ledning av ansvarsmyndigheterna.

BEREDSKAPSPROCESSEN

Bild 1: Den allmänna beredkapsprocessen.

Förvaltningens och sammanslutningarnas beredskap planeras inom referensramen för den övergripande säkerheten. I ett digitaliserat och nätverkande samhälle är det viktigt att identifiera bindningarna mellan olika funktioner och alla relevanta säkerhetsaktörer. Beredskaps- och säkerhetsförpliktelserna måste utsträckas till hela tjänsteproduktionskedjan samt till all data med hjälp av avtal och reglering. I denna strategi bestäms de vitala funktionerna och aktörerna för hela samhället. För att samordna och genomföra den allmänna beredskapsprocessen behövs samarbetsforum för säkerhetsaktörerna, såsom beredskapskommittéer. Samarbetsforumen anger de vitala funktioner som motsvarar det egna ansvarsområdet, de som berör den egna verksamheten och de som är gemensamma.

När samarbetsforumet organiseras beaktas på ändamålsenligt sätt existerande samarbetsmodeller och god praxis för regionalt och lokalt samarbete så att man undviker överlappande verksamhet och säkerställer enhetlig kvalitet. I samarbetsstrukturerna bör man beakta möjligheten till omfattande och öppet deltagande på alla områden.

I enlighet med den allmänna beredskapsprocessen bedöms i ovannämnda samarbetsforum riskerna för de gemensamma funktionerna, deras sannolikhet och effekter. I synnerhet beaktas risker och samarbetsmöjligheter i gränssnitten mellan olika aktörer och sektorer. Dessutom uppskattar samarbetsforumen de tillgängliga resurserna samt planerar och genomför beredskapskommunikationen. Dessa åtgärder utgör grunden för beredskapsplanen, till vilken fogas ledning, kontinuitetshandling, resursanvändning, en plan för kriskommunikation samt återhämtning efter kriser i olika riskscenarier. Beredskapsplanernas funktionsduglighet och säkerhetsaktörernas kunnande säkerställs genom utbildning och gemensamma övningar.

Vid beredskap eftersträvas framförhållning i stället för reaktion. För att planera framförhållning förutsätts att man upptäcker tysta signaler samt utnyttjar prognostiseringsmetoder och forskningsrön, en innovativ försökskultur samt data- och geodataanalyser. Bevakning av förändringstrenderna i omvärlden och genomgång av scenarierna under övningar ökar beredskapen i oväntade situationer. En annan central del av utvecklandet av beredskapen är att utnyttja respons, auditeringar, undersökningen av olyckor och andra expertbedömningar. Beredskapens kvalitet och effektivitet måste kunna bedömas på ett tillförlitligt sätt. Sålunda måste även bedömningsprocessen vara en del av beredskapsplaneringen.

Beredskaps- och säkerhetskompetens är grunden för att förstå de fenomen som hänför sig till den övergripande säkerheten, utveckla verksamheten samt utnyttja olika tekniker, och den förutsätter att kompetensbehoven definieras. Högklassig nationell forskning är en absolut förutsättning för att utveckla kompetensen. Tillräcklig teknisk och industriell kompetens- och produktionsförmåga måste också tryggas redan under normala förhållanden.

Informationen om beredskapsarbete och säkerhet ska vara så öppen som möjligt, så att alla nödvändiga parter (myndigheterna, näringslivet, organisationer, sammanslutningar och medborgare) kan tas med och involveras i den gemensamma beredskapen i enlighet med principen om övergripande säkerhet. När information delas bör man emellertid beakta att all information inte kan delas vida omkring av säkerhetsskäl. Målet för samarbetet är att skapa tillräckligt förtroende mellan aktörerna, varvid eventuella intressekonflikter kan behandlas utan att de gemensamma målsättningarna äventyras.

Det måste ses till att den nationella samt EU-lagstiftningen samt internationella förpliktelser som är bindande för Finland iakttas. Detta är nödvändigt för den nationella beredskapen och för Finlands verksamhetsförutsättningar och samarbete inom såväl EU som internationellt. Samtidigt bör det påpekas att när det gäller hela samhället ligger ansvaret för beredskapen och ledningen av den i sista hand hos myndigheterna.

2.4. Ledning och samordning av beredskapen

Att ombesörja beredskapen ingår i alla aktörers dagliga verksamhet. Ledningsförhållandena, organisationerna och ansvarsfördelningen kvarstår så oförändrade som möjligt i störningssituationer under normala förhållanden samt under undantagsförhållanden. I en störningssituation leds verksamhet av de ansvariga och behöriga myndigheterna eller andra säkerhetsaktörer som ålagts uppgiften i lagstiftningen i enlighet med de egna uppgifterna och behörigheterna.

Statsrådet samt det behöriga ministeriet inom sitt förvaltningsområde leder, övervakar och samordnar tryggheten av samhällets vitala funktioner. Till kanslichefens uppgifter hör att ombesörja den allmänna säkerheten samt beredskapen inom ministeriet och dess förvaltningsområde. För beredskapen och för att starta verksamheten använder respektive behörig myndighet sina lagstadgade behörigheter för normala förhållanden. Säkerhetskommittén bistår statsrådet vid samordningen av beredskap i syfte att hantera den övergripande säkerheten. Kommittén följer verkställandet av samhällets säkerhetsstrategi, säkerhetsmiljöns utveckling och förvaltningsområdenas beredskap.

Regionförvaltningen, kommunerna samt näringslivets sammanslutningar och organisationer leder planeringen av sin beredskap i samarbete med övriga myndigheter, näringslivet och organisationer. Den ansvariga aktören samordnar sin verksamhet med näringslivets tjänsteproducenter och de organisationer som stödjer verksamheten. Här ingår samarbetsavtal, kompetensutveckling, utbildning och övningar, beredskapsplanering samt näringslivets och organisationernas roll.

Bild 2: Samordning av beredskapen inom centralförvaltningen, i regionerna och i kommunerna.

För närvarande är det regionförvaltningsverken som samordnar aktörernas beredskap i regionen, ordnar utbildning och beredskapsövningar samt stödjer kommunernas beredskapsplanering. De regionala beredskapskommissionerna samordnar beredskapsarbetet under regionförvaltningsverkens ledning. Närings-, trafik- och miljöcentralerna ansvarar för beredskap och krisledning i anslutning till de egna uppgifterna.

Kommunens verksamhet i krissituationer baserar sig på beredskapsplanering enligt beredskapslagen. De förvaltningar som ansvarar för kommunala tjänster utarbetar egna planer för kriser. Kommundirektören leder beredskapsarbetet tillsammans med kommunstyrelsen.

Största delen av de dagliga säkerhetsavvikelserna sköts av myndigheter och tjänsteproducenter. Om en säkerhetsavvikelse utvecklas till en störningssituation, behöver samarbetsorganen bedöma situationen för att förbereda tillräckligt stöd för den ansvariga aktören. Vid behov utnyttjas nationella och internationella kapaciteter.

I förväg planerade, tränade och inövade verksamhetsmodeller är en förutsättning för effektiv verksamhet i störningssituationer. Vid beredskap och i störningssituationer bibehålls ledningsförhållandena, organisationerna och ansvarsfördelningen så oförändrade som möjligt. Myndigheternas, näringslivets, organisationers och andra sammanslutningars samt medborgares samarbete och verksamhet samordnas med framförhållning inom de samarbetsstrukturer som upprättats för beredskapen. Då fungerar samarbetet även i störningssituationer och under undantagsförhållanden.

Regional beredskap efter landskaps- och vårdreformen

Enligt planen svarar inrikesministeriet för den nationella samordningen av den regionala gemensamma beredskapen efter landskaps- och vårdreformen. I denna uppgift ansvarar inrikesministeriet för att det samarbete som behövs vid beredningen av ärendena ordnas med ministerierna, Säkerhetskommittén och andra aktörer. På detta sätt bildar den regionala beredskapen en riksomfattande helhet. Statens tillstånds- och tillsynsmyndighets roll kommer att hänföra sig till tillsyn över beredskapen. Myndigheterna, näringslivet och organisationer upprätthåller och utvecklar det regionala och lokala samarbetet och lägesmedvetenheten för att trygga samhällets vitala funktioner.

Landskapen ansvarar för samordningen av beredskapen hos myndigheterna, kommunerna, näringslivet och organisationer på sina områden samt samarbetar med andra landskap och statliga aktörer. Landskapens uppgift är att tillsammans med områdets aktörer upprätthålla de samarbetsforum som behövs vid samordningen samt att ordna tväradministrativ bedömning av regionalt betydande risker och tväradministrativ uppföljning och bedömning av förändringar i omvärlden som påverkar säkerheten. Dessutom ska landskapen i samarbete med områdets aktörer ordna gemensamma beredskapsövningar. Den regionala gemensamma beredskapen genomförs i brett samarbete med aktörerna i området. Nätverkssamarbete betjänar aktörerna i landskapet på bred front när de förbereder sig och utvecklar sitt samarbete.

Landskapet ansvarar för den beredskap som dess lagstadgade uppgifter förutsätter. Landskapets förvaltningar och de affärsverk och bolag som hör till koncernen utarbetar nödvändiga riskanalyser och hotbedömningar samt beredskapsplaner som motsvarar dem och ombesörjer andra kontinuitetshanteringsåtgärder på det sätt som lagstiftningen på området förutsätter. Landskapet ser till att beredskapsförpliktelserna hos utlagda tjänster och avtalsbaserad tjänsteproduktion beaktas på ett enhetligt sätt och att tjänsteproducenternas faktiska beredskap kopplas till landskapets övningsverksamhet. Målet är en så väl samordnad beredskapsplanering och annan beredskap som möjligt inom den branschövergripande landskapskoncernen så att även den styrs som en helhet. Landskapet ombesörjer den praktiska organiseringen av beredskaps- och säkerhetsuppgifterna och att det finns tillräckliga resurser för tjänsteverksamheten samt det mer omfattande samarbetet med andra landskap.

Kommunernas samarbete med landskapen är centralt för beredskapen och hanteringen av störningssituationer. För människor, organisationer och andra sammanslutningar samt företag är kommunen i många fall en väsentlig aktör i beredskapen för störningar och undantagsförhållanden. Kommunen ordnar och producerar många tjänster, till exempel undervisnings- och bildningstjänster. Sålunda påverkar kommunerna i synnerhet samhällets kriställighet på området för kompetens och bildning genom att främja välfärd och hälsa samt genom ungdomsarbete. Kommunerna främjar en kriställig samhällsstruktur genom lokal näringspolitik samt planering av markanvändning och byggande. Dessutom är det ofta kommuner och kommunala bolag som sköter den kritiska fjärrvärmesystemet och vattentjänsterna. Kommundirektören, som lyder under kommunstyrelsen, styr tillsammans med ledningsgruppen kommunens beredskap. Det praktiska beredskaps- och verksamhetsansvaret är dock mycket vitt fördelat, så även på kommunnivå är det viktigt att samarbeta kring beredskapen.

KOKONAISTURVALLISUUS

3. Vitala funktioner

De vitala funktionerna är nödvändiga för att samhällets ska fungera och måste upprätthållas i samtliga situationer

Samhällets vitala funktioner är tvärssektoriella och omfattar flera aktörers lagstadgade uppgifter och delvis områden för vilka det inte går att ange en ensam ansvarig aktör.

De vitala funktionerna utgör utgångspunkt för beredskapsplaneringen på alla verksamhetsnivåer. För att trygga dem planeras praktiska uppgifter och ansvar utifrån en riskbedömning. För att trygga de vitala funktionerna på statsrådsnivå har det angetts strategiska uppgifter för förvaltningsområdena, vilka beskrivs i del 2 enligt ansvarsministerium.

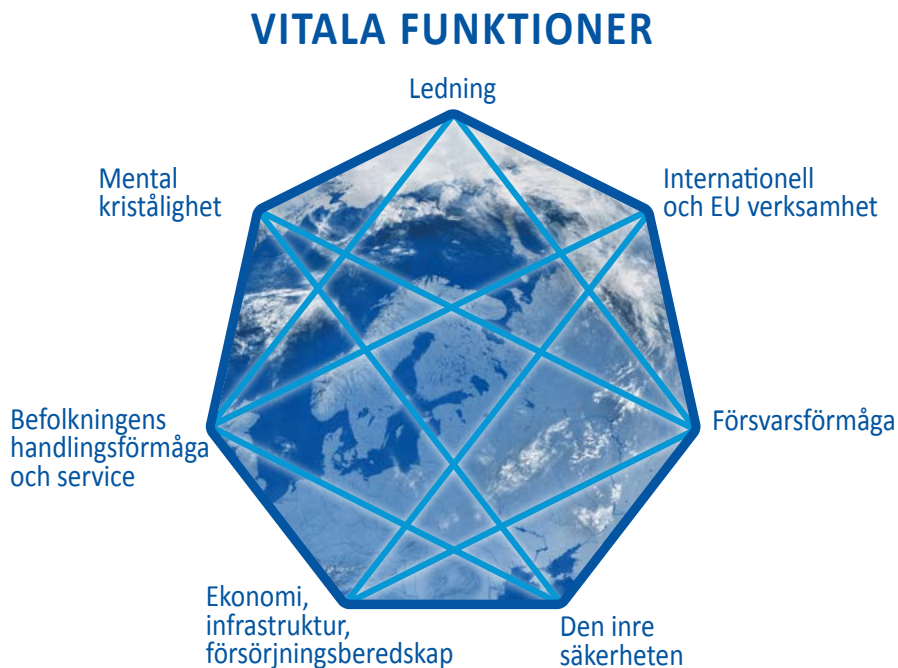

Bild 3: Samhällets vitala funktioner

3.1. Ledning

Ledning är en vital funktion, som ligger till grund för tryggheten av andra funktioner. Handlingsförmågan måste kunna tryggas i samtliga situationer och på alla verksamhetsnivåer. Effektiv hantering av störningssituationer förutsätter nära samarbete mellan ledning, lägesbild och kommunikation.

Ledningen är en fast del av beredskapen. Hanteringen av hot mot vitala funktioner förutsätter att alla behövliga säkerhetsaktörer samarbetar för att stödja ledningen. Varnings- och prognostiseringssystem som distribuerar information i god tid bidrar till att förebygga störningssituationer och minskar de skadliga effekterna.

God ledning förutsätter:

- klart ledningsansvar, rollfördelning mellan aktörerna och beslutsförmåga hos behöriga myndigheter,
- utformning av en lägesbild (lägesinsikt, bedömning av hur situationen utvecklas),
- kriskommunikation,
- distribution av information och tekniska lösningar som stödjer distributionen,
- kontinuitetshantering av verksamheten och
- samarbete.

Hantering av störningssituationer som hotar samhällets vitala funktioner stödjer sig i enlighet med den övergripande säkerhetsmodellen på ett så omfattande samarbete som möjligt mellan myndigheter, lokalförvaltningen, olika förvaltningsområden och ministerier samt näringslivet och på andra säkerhetsaktörer. Den behöriga myndigheten leder den operativa verksamheten, vidtar åtgärder i anslutning till hantering av störningssituationen, ansvarar för kommunikation

och informerar om situationen i enlighet med överenskomna rutiner. Övriga myndigheter samt statliga och kommunala inrättningar deltar i verksamheten och ger handräckning i den omfattning som förutsätts för att hantera situationen. Myndigheterna ledningsansvar ska vara tydligt. Ledningsansvaret kan varieras i olika faser av störningssituationen, varvid aktörernas informationsutbyte samt information från statsledningen eller en annan regional eller lokal ledning framhävs. Verksamheten stöds av lokala, regionala och riksomfattande samarbetsforum, som vid behov samlas för att stödja hanteringen av störningssituationen, utforma en lägesbild och bedöma situationens utveckling.

Beredskapsplanering, utbildning och övningar på nationell, regional och lokal nivå, tväradministrativt samarbete samt rättidig reaktion på situationer ligger till grund för hanteringen av störningssituationer. Varnings- och prognostiseringssystem som distribuerar information i god tid bidrar till att förebygga störningssituationer och minska de skadliga effekterna. Den gällande lagstiftningen iakttas vid hanteringen av störningssituationer. Utgångspunkten är att man agerar i enlighet med organisationerna och verksamhetsmodellerna för normala förhållanden.

För att hantera varierande och eskalerande störningssituationer krävs rättidig och flexibel reaktion. Olika myndigheter och andra säkerhetsaktörer måste samarbeta för att samordna verksamheten och säkra informationsutbytet.

Inom statsrådet sammankallar det behöriga ministeriet eller statsrådets kansli vid behov ett extra beredskapschefsmöte. Vid behov stärks verksamheten vid statsrådets lägescentral för att utforma en samordnad lägesbild. För att samordna samarbetet och bereda saken kan man även sammanträda i en sammansättning som utses

särskilt, och som kan bereda ärenden som hänför sig till samordningen av situationen under beredskapschefernas ledning för kanslichefsmötena.

På statsledningsnivå leder det behöriga ministeriet verksamheten och efter behov ministeriernas samarbete. Statsministern leder statsrådets verksamhet, företräder Finland i Europeiska rådet och sköter samordningen av beredningen och behandlingen av ärenden som ankommer på statsrådet samt leder behandlingen av ärenden under statsrådets allmänna sammanträde och regeringens överläggningar samt i ministerutskotten. Statsministerns roll som statsrådets ledare framhävs i störningssituationer och beredskapen för dem, där agerande som baserar sig på rättidig information och samordning av verksamheten är centralt. Kriser har ofta även utrikespolitiska verkningar, varvid republikens president leder utrikespolitiken i samarbete med statsrådet.

Kommunikation är en del av en organisations strategiska verksamhet och ledningen av den. I den externa och interna kommunikationen i störningssituationer och under undantagsförhållanden tillämpas samma principer och metoder som under normala förhållanden. I störningssituationer och under undantagsförhållanden är det också viktigt att stödja myndigheternas och andra säkerhetsaktörers ledning och kommunikation genom att följa och analysera åsikts- och attitydklimatet.

De allmänna principerna för hanteringen av störningssituationer på statsledningsnivå följs också på regional och lokal nivå, varvid de i första hand gäller lokala åtgärder. Ledningsansvaret och sammanställandet av lägesbilden samt fördelningsprinciperna framhävs vid ledningen av kommunerna och regionerna, de framtida landskapen.

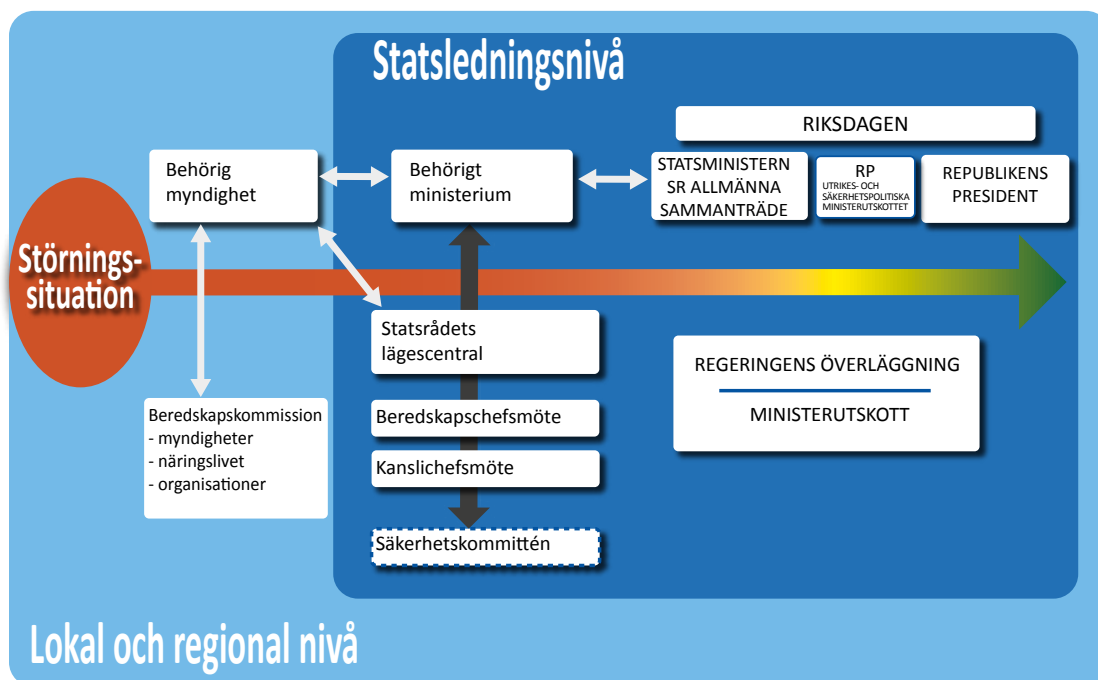

Bild 4: Hantering av störningssituationer och allmän ledningsmodell.

3.2. Internationell och EU-verksamhet

Den internationella verksamheten sträcker sig till alla nivåer och områden av det finländska samhället. Att möjliggöra internationellt samarbete och vara med och förebygga kriser är en etablerad del av tryggheten av samhällsövriga vitala funktioner. EU:s säkerhetssamarbete utgör en etablerad del av förvaltningsområdenas säkerhetsplanering.

Finland är en del av ett globalt nätverk, där influenser som hänför sig till säkerheten överskrider gränserna mellan stater. Statsnivån, den offentliga förvaltningen, näringslivet, organisationer och medborgare deltar i internationell verksamhet inom sina egna referensramar. Ministerierna och den offentliga förvaltningen deltar i EU:s beslutsfattande, upprätthåller och utvecklar relationer till främmande stater och andra internationella aktörer samt säkerställer Finlands förutsättningar att verka inom olika samsamarbetsarrangemang. Man säkerställer att Finlands nationella EU-samordningssystem fungerar genom att möjliggöra rättidigt och effektivt deltagande i EU:s beslutsfattande. Respektive ministerium ansvarar för de EU- och internationella frågor som hör till det egna behörighetsområdet. Statsrådets kansli avdelning för EU-ärenden samordnar beredningen och behandlingen av ärenden som EU beslutar om. Utrikesministeriet bistår ministerierna vid samordningen av internationella ärenden. Dessutom utvecklas Finlands förmåga såväl att ta emot hjälp och stöd utifrån som att hjälpa och stödja andra stater.

Finska medborgare och utlänningar som är stadigvarande bosatta i Finland bistår vid störningssituationer utomlands. Utrikeshandelns förutsättningar tryggas under alla förhållanden. Finland deltar aktivt i civil och militär krishantering. Likaså deltar Finland i internationell räddnings- och humanitär biståndsverksamhet, där förvaltningens samarbete med frivilligorganisationer är centralt. Det humanitära biståndet inriktas på att hjälpa de människor som är allra mest utsatta, och dessutom främjar Finland iakttagandet av humanitära värden samt internationella avtal och förpliktelser. Globala hot, såsom okontrollerade flyttningsrörelser, pandemier, terrorism och internationell brottslighet kan förebyggas på många sätt. Viktiga metoder är att främja hållbar utveckling, de mänskliga rättigheterna och demokrati, dämpa klimatförändringen och förbereda sig på dess effekter, diplomati, fredsmedling och internationell krishantering, vapenkontroll, att stärka hälso- och matäskerheten samt att stödja och utveckla det regelbaserade internationella systemet.

I landskapens och kommunernas beredskap beaktas internationell verksamhet bland annat i form av gränsöverskridande närområdessamarbete och stöd för internationellt myndighetssamarbete. Samarbetet med internationellt verksamma organisationer är omfattande och detta betjänar också den nationella beredskapen och utvecklandet av den.

3.3. Försvarsförmåga

Finlands självständighet och territoriella integritet tryggas genom att upprätthålla och utveckla en försvarsförmåga som är anpassad till säkerhetsomgivningen. Det främsta syftet med att utveckla och upprätthålla Finlands försvarsförmåga är att bilda en förebyggande tröskel mot användande av eller hot om militärt våld mot Finland. Vid behov avvärjs militära hot mot Finland genom att militära maktmedel används.

Försvarsförmågan består av försvarssystemets militära kapacitet, samhällets beredskap samt nationellt myndighetssamarbete och internationellt försvarssamarbete. Förmågan att ta emot och ge militär hjälp är en del av Finlands försvarsförmåga.

Förändringen i säkerhetsomgivningen framhäver samhällets kriställighet, där försvarsviljan har central betydelse. Försvaret är hela folkets angelägenhet, och finländarnas höga försvarsvilja ligger till grund för försvarsförmågan.

Utöver de traditionella militära hoten förbereder sig Finland på mer komplexa hot än tidigare, där militära och icke-militära metoder förenas. Beredskapen att svara på militära och icke-militära hot utvecklas som en del av den övergripande säkerhetsmodellen i samarbete mellan myndig-

heterna, näringslivet samt organisationer och medborgare. Försvarförvaltningen förebygger och bekämpar militära hot samt stödjer det övriga samhället och myndigheterna i enlighet med den övergripande säkerhetsmodellen. Det militära försvaret stöds planmässigt med resurser som samhället ställer till förfogande utan att kontinuiteten hos andra vitala samhällsfunktioner äventyras.

Försvarsförmågan upprätthålls och utvecklas långsiktigt. För att upprätthålla och utveckla försvarsförmågan krävs också att olika samhällsaktörer samarbetar intensivt. Genom partnerskaps-, säkerhets- och intentionsavtal samt gemensamma övningar säkerställs att myndigheternas och parternas resurser och kapaciteter fås i snabb användning. Användning av organisationer stärks.

Under normala förhållande används försvarsförmågan för att säkra övervakningen och tryggheten av Finlands territoriella integritet. Försvarsmakten ger handräckning för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och trygga övriga samhällsfunktioner samt deltar i räddningsverksamheten. Dessutom hjälper försvarsmakten med att förhindra och avbryta terroristbrott.

Under undantagsförhållanden används försvarsförmågan för att avvärja territoriella kränkningar och militära angrepp. Finland förbereder sig att svara på alla militära hot från påtryckningar till omfattande angrepp. Förmågan att svara på snabba angrepp framhävs.

3.4. Den inre säkerheten

Genom att upprätthålla den inre säkerheten förebyggs och avvärjs brott, olyckor och miljöskador samt andra motsvarande störningar och hot som riktar sig mot Finland och dess befolkning, samt hanteras följderna av dem. Nära samarbete mellan andra nationella och internationella myndigheter, Europeiska unionen och andra aktörer på samtliga förvaltningsnivåer stödjer detta arbete.

Befolkningens rättssäkerhet och de grundlagsenliga rättigheterna ombesörjs i samtliga situationer genom att ett oberoende rättsväsende och rättsstatsprincipen tryggas. Detta stärker och ökar känslan av trygghet och förtroendet för myndigheterna. Även de verksamhetsförutsättningar som krävs för att ordna allmänna väl tryggas i samtliga säkerhetssituationer.

Genom att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten skyddas samhällets viktiga infrastruktur. Samtidigt förebyggs och bekämpas terrorism, organiserad och annan allvarlig brottslighet samt allvarliga störningar. Fungerande förundersökning av brott och brottsbekämpning förhindrar brottslighet och upprätthåller samhällsfreden. Självständig och oberoende säkerhetsforskning kring allvarliga olyckor och andra exceptionella händelser stödjer förebyggandet av motsvarande händelser så effektivt som möjligt.

Upprätthållen gränssäkerhet förhindrar överträdelser av bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen och de hot som gränsöverskridande persontrafik medför för den

allmänna ordningen och säkerheten. På så vis bekämpas även gränsöverskridande brottslighet samt säkerställs en säker och smidig gränstrafik. I anslutning till upprätthållandet av gränssäkerheten övervakas och tryggas även Finlands territoriella integritet och upprätthålls försvarsberedskapen.

Säkra leveranskedjor och varor säkerställs genom föregripande identifiering av kritiska aktörer och deras leveranskedjor, riskhantering av handelsransporter samt aktörernas beredskap. Genom övervakning av leveranskedjor och varusäkerhet avslöjas olagliga aktörer samt förhindras olagliga varutransporter med olika transportformer vid EU:s inre och yttre gränser.

Inom sjöräddningens ansvarsområde anvisas sökandet efter och räddandet av människor i fara den mest ändamålsenliga hjälpen utan dröjsmål. Myndighetssamarbete, beredskapsplanering och utnyttjande av organisationer och sammanslutningar garanterar sjöräddningens kapacitet för enskilda sjöräddningsuppgifter samt vid storolyckor och branschövergripande olyckor.

Räddningsväsendet ansvarar för åtgärder som förutsätts av olyckor som drabbar människor, egendom och miljön samt för förebyggandet av sådana olyckor. Social- och hälsovårdens jourssystem och akutvårdstjänster tryggar som en nationell helhet att invånarna får direkt hjälp under samtliga förhållanden. Ansvaret omfattar allt från dagliga olyckor till storolyckor och beredskap för undantagsförhållanden. Organisationer, avtalsammanslutningar och frivilligsektorn spelar en viktig roll inom räddningsväsendet när det gäller såväl uppgifter som stödjer myndighetsverksamheten som stöd för egen beredskap. Räddningsväsendet förbereder sig på att ge och ta emot hjälp i storolycks- och krisituationer i samarbete med andra nationella myndigheter, EU:s civilskyddsmekanism och andra internationella civilskyddssystem.

Målet för befolkningsskyddet är att kunna skydda befolkningen i olycks- och andra farliga situationer under normala förhållanden så att inga människoliv går förlorade. Under en väpnad konflikt förbereder man sig på att i enlighet med riskbedömningarna och hotsituationerna skydda befolkningen i skyddsrum eller inomhusutrymmen som ger så bra skydd som möjligt eller genom evakuering. Även i fortsättningen byggs skyddsrum i första hand med tanke på beredskap för militära hot. Ministerierna och andra myndigheter förbereder sig på de befolkningsskyddsuppgifter som hör till de egna behörighetsområdena.

Nödcentralstjänsterna stödjer räddningsväsendet, polisen, social- och hälsovården, Gränsbevakningsväsendet samt den operativa verksamheten hos andra aktörer som bistår dem, inbegripet organisationer, vid brådskande larmuppdrag.

Genom att kontrollera invandringen säkras reglerad invandring och beslutsfattandet i anslutning härtill samt förmågan att bekämpa olaglig invandring. Till hanteringen av massinvandring hör också förmåga att ta emot dem som kommer till landet och ordna det grundskydd som situationen kräver.

Myndigheterna och näringslivet förbereder sig tillsammans för biologiska, kemiska eller strålningsrelaterade hot genom att iaktta internationella hälsoregelverk. Organisationer och medborgare stödjer denna beredskap. Nationell styrning, strukturer och processer i anslutning till identifieringen av biologiska hot samt beredskap för och reaktion på dem upprättas utifrån extern bedömning. Bekämpningen av miljöskador inbegriper att ordna och utveckla bekämpningen av olje- och kemikalieskador på riksnivå. Miljöförvaltningens myndigheter vid Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet och forskningsinstitut ger vid behov handräckning vid naturkatastrofer och miljöolyckor.

3.5. Ekonomi, infrastruktur och försörjningsberedskap

Genom trygga ekonomin, infrastrukturen och försörjningsberedskapen ordnas den finansiering och övriga resurser som behövs för att upprätthålla vitala funktioner. Inhemsk och internationell infrastruktur, organisationer, strukturer och processer som är nödvändiga för de vitala funktionerna tryggas.

En så stabil verksamhet som möjligt hos det finansiella systemet och kontinuiteten hos finansmarknadstjänster som är nödvändiga för att samhället ska fungera tryggas under alla förhållanden genom effektiv övervakning och reglering samt genom att krishanteringsberedskapen upprätthålls. För att säkra kontinuiteten hos finansmarknadstjänster som är nödvändiga för samhällets funktionsduglighet och säkerhet även i störningssituationer och undantagsförhållanden finns en nationell verksamhetsmodell och nödvändiga, nationella reservsystem.

Hållbara offentliga finanser samt de ekonomiska och personella resurser som den offentliga förvaltningen kräver säkerställs. Statens kapitalskaffningsförmåga och förmåga att sköta betalningar tryggas under normala förhållanden, i störningssituationer och under undantagsförhållanden. Verksamhets-, ekonomiplanerings- och budgetprocesserna upprätthålls. Vid behov omallokeras de ekonomiska resurserna samt säkerställs att den offentliga förvaltningen under alla förhållanden har tillgång till tillräckliga personalresurser och lokaler utrustade med nödvändiga infrastruktur.

Statsförvaltningens aktörer främjar verkställigheten och övervakningen av informationssäkerhets- och dataskyddsbestämmelserna samt ökar genom anvisningar och rådgivning sammanslutningarnas och medborgarnas medvetenhet om informationssäkerhetshot och beredskap för deras effekter. Informations- och kommunikationssystem, digitala tjänster och kunskaper som är nödvändiga för de vitala funktionerna säkras i de lokaler som används av den offentliga förvaltningen och offentliga samfund. En fungerande modell för hantering av informations- och cyberstörningssituationer beaktar förpliktelseerna i Europeiska unionens nät- och informationssäkerhetsbestämmelser. En mer ingående beskrivning finns i Finlands cybersäkerhetsstrategi och dess verkställighetsprogram som uppdateras regelbundet.

Förutsättningarna för transporter som behövs för samhällets vitala funktioner och befolkningens försörjning tryggas i samtliga situationer. Transportinfrastrukturen och viktiga logistikkedjor samt service, reparationstjänster och reservdelar liksom tillgången på drivkraft för kritiskt transportmateriel säkerställs.

Livsmedelsförsörjningen garanterar att befolkningen får tillräcklig och säker föda. Utöver tillgången på de insatsvaror som primärproduktionen, förädlingen, logistiken, hushåll, storkök samt vattentjänsterna kräver tryggas även tillgången på kompetent arbetskraft liksom livsmedelskontrollen. Samtidigt utvecklas befolkningens egen beredskap med tanke på allvarliga störningar i dagligvaruförsörjningen.

Vattentjänstkedjan tryggas på ett övergripande sätt, vilket inbegriper även vattenkällor och utsläppsplatser för behandlat avloppsvatten.

Stora bosättningscentras, samhällets vitala funktioners och livsmedelsproduktionens tillgång till vatten säkras. Miljöövervakningssystemet upprätthålls och en fungerande avfallshandling tryggas. För undantagsförhållanden förbereder man sig genom att trygga boendet och säkra tillräcklig byggkapacitet. Dessutom hanteras översvämningens riskerna och övervakas dammsäkerheten.

En fungerande infrastruktur tryggas med tillräcklig tillgång på arbetskraft och genom att upprätthålla försörjningsberedskapen. De åtgärder som behövs för att upprätthålla försörjningsberedskapen dimensioneras så att befolkningens livsmöjligheter, samhällets vitala funktioner, funktionerna för att trygga livsmedelsförsörjningen, social- och hälsotjänsterna, tillgången på mediciner och vacciner och försvarets materiella förutsättningar inte äventyras. Utgångspunkten för Finlands försörjningsberedskapsåtgärder är att EU:s inre marknad fungerar.

Inhemska lösningar och internationellt samarbete säkrar tillgången på energi. En mångsidig, förmånlig och tillräcklig inhemsk elenergiproduktionskapacitet säkerställs som grund för kraftförsörjningen. Energitillgången säkras i lokaler som används av den offentliga förvaltningen och offentliga samfund.

Kunnande som är centralt för näringslivet och offentliga organisationers verksamhet samt förmåga att producera innovationer tryggas även under undantagsförhållanden. Ekonomin, infrastrukturen och försörjningsberedskapen bygger på teknik, så uppmärksamhet måste fästas vid kritisk teknikberedskap.

3.6. Befolkningens handlingsförmåga och service

Befolkningens handlingsförmåga och välfärd säkras genom att viktig bas-service upprätthålls. Den bidrar till att befolkningen klarar sig på egen hand i samtliga situationer.

Ett fungerande samhälle förutsätter såväl tillräcklig social trygghet som social- och hälso-tjänster, som tryggas i störningssituationer och under undantagsförhållanden i samhället. I störningssituationer framhävs behovet av brådskande tjänster, eftersom kriser nästan alltid medför patienter, klienter hos socialväsendet och hjälpbehov. Kommunerna och landskapen ser till att människorna i samtliga situationer får brådskande tjänster som är nödvändiga för deras handlingsförmåga och välfärd oberoende av boningsort och tid på dygnet. Social- och hälsovårdsaktörernas beredskapsskyldighet gäller alla tjänsteproducenter. I störningssituationer i samhället tryggas befolkningen nödvändiga brådskande social- och hälso-tjänster. Social- och hälsovårdens jour- och akutvårdstjänster fungerar under alla förhållanden som en regional och nationell helhet.

Det säkerställs att viktiga utbildningstjänster kan fortsätta störningsfritt från småbarns pedagogik till högskolenivå. Samhället har beredskap att med iakttagande av principen att barnets bästa kommer i första hand sköta säkerheten och servicen för barn och ungdomar samt vuxenutbildningstjänsterna även i störningssituationer och under undantagsförhållanden samt förmåga att hantera hot och kriser som hänför sig till utbildningstjänsterna. Säkerställda viktiga utbildningstjänster och forskningsverksamhet tryggar utbildnings- och forskningssystemet. Såväl i krissituationer som under förberedelserna för dem är det väsentligt att medborgarna litar på att social- och hälso-tjänsterna fungerar och att utbildningstjänsterna på olika nivåer fortsätter.

3.7. Mental kristålighet

Med mental kristålighet avses individers, sammanslutningars och samhällets samt nationens förmåga att utstå den mentala press som krissituationer orsakar och klara av effekterna av den. God mental kristålighet underlättar återhämtningen efter kriser.

Mental kristålighet tar sig uttryck som vilja att arbeta för att upprätthålla statens självständighet, befolkningens livsmöjligheter och säkerheten i samtliga situationer. Att skapa och upprätthålla mental kristålighet är långsiktigt arbete som över-skrider gränserna mellan förvaltningsområdena.

Grunden till mental kristålighet läggs under normala förhållanden. Bevarandet av nationens mentala kristålighet påverkas av hur samhället lyckas trygga de vitala funktionerna och strategierna för dem. I en krissituation är det möjligt att någon avsiktligt försöker undergräva demokratiska institutioners funktionsförmåga, statsledningens ställning och beslutsfattarnas trovärdighet.

Medborgarnas förtroende för myndigheternas verksamhet är en väsentlig del av upprätthållandet av mental kristålighet. Även förtroende för samhället samt medborgarnas inbördes förtroende är centrala faktorer med tanke på kriståligheten. Förtroendet byggs upp under normala förhållanden. Myndigheternas verksamhet ska basera sig på samma grundläggande principer och värderingar under såväl normala förhållanden som i störningssituationer och undantagsförhållanden för att medborgarnas ska behålla sitt förtroende. Medborgarnas fortsatta förtroende är väsentligt beroende av hur myndigheternas kommunikation samt organisationers och andra sammanslutningars kommunikation lyckas i störningssituationer och under undantagsförhållanden.

Mental kriställighet upprätthålls genom att kulturell basservice och myndigheternas långsiktiga kommunikation ombesörjs. Genom utbildning och kulturtjänster stärks medborgarnas kunskaper och färdigheter att agera när samhället förändras. Samtidigt skapas förutsättningar för mental kriställighet. Utbildning, organisations- och frivilligverksamhet, såsom idrotts-, kultur- och ungdomsverksamhet, stödjer också delaktighet och gemenskap. Bildnings- och frivilligverksamhet samt andliga samfunds verksamhet ger människorna erfarenheter av samhällelig och social delaktighet samt möjligheter och färdigheter att påverka och nätverka. Medierna spelar en viktig roll som upprätthållare och skapare av nationens mentala kriställighet. Främjande av medborgarnas kritiska mediekompetens och grundläggande digitala kompetens samt en tillförlitlig journalistik och medieatmosfär stärker medborgarnas delaktighet i samhället och en säker hantering av den komplexa mediomgivningen samt hjälper dem att avvärja disinformation.

Välfärd, hälsa och handlingsförmåga som är jämnt fördelade förhindrar segregering av samhället. Förebyggande av marginalisering och bekämpande av segregering stödjer ett rättvist sam-

hälle och mental kriställighet samt stabiliserar samhällsförhållanden. Organisationers och till exempel religiösa samfunds verksamhet erbjuder människorna en social referensram, som bygger upp förtroendet, aktiverar människorna att delta i samhällsaktiviteter och förebygger marginalisering. Detta stödjer individernas beredskap att klara av störningssituationer.

Med tanke på befolkningens mentala kriställighet är det viktigt att kunna hantera stressfaktorer och upprätthålla normala vardagsstrukturer under kriser och störningar. De upprätthåller känslan av trygghet och tilltron till framtiden samt ger medborgarna resurser att agera i alla situationer. Individerna kan ta ansvar för att främja den egna och närsamfundets säkerhet. Organisationer spelar en viktig roll för att främja säkerhetskulturen och aktivera medborgarna att utveckla sin egen och närsamfundets säkerhet. Mental kriställighet främjas genom utbildning och tillförlitlig kommunikation, som det civila samhällets och organisationernas aktörer kan stödja och producera i egna nätverk i enlighet med sin roll. Organisationer producerar också information om medborgarnas säkerhetsbehov och förmedlar den till beslutsfattarna i samhället.

DEN MENTALA KRISTÅLIGHETENS TRE TIDSDIMENSIONER

VERKSAMHET UNDER NORMALA FÖRHÅLLANDEN	HANDLINGSFÖRMÅGA UNDER KRISER	ÅTERHÄMTNINGSFÖRMÅGA
<ul style="list-style-type: none"> ▪grunden till mental kristålighet läggs genom verksamheten under normala förhållanden ▪ett jämlikt, tryggt, demokratiskt samhälle ▪ fungerande samhällssystem och beredskap	<ul style="list-style-type: none"> ▪samarbetet mellan olika aktörer framhävs ▪klar ansvarsfördelning mellan aktörerna ▪vardagens strukturer upprätthålls ▪det säkerställs att de grundläggande behoven kan tillgodoses	<ul style="list-style-type: none"> ▪samarbetet mellan olika aktörer framhävs ▪åtgärder som främjar återhämtningen ordnas efter krisen

Bild 5. Grunden till mental kristålighet läggs under normala förhållanden.

4. Riskbedömning som underlag för beredskapen

Beredskap grundar sig alltid på riskbedömning. Riskbedömningen ska vara heltäckande och beakta alla hotmodeller. Hotmodellerna preciseras utifrån förändringar i hotbedömningarna, vilket förutsätter kontinuerlig och regelbunden bedömning och uppdatering av riskerna.

Säkerhetsstrategin för samhället 2017 utnyttjar som ett underlag för beredskapens riskanalys den nationella riskbedömningen från 2015 och hotmodellerna i säkerhetsstrategin för samhället 2010. Den nationella riskbedömningen från 2015 baserade sig på Europeiska unionens lagstiftning om en civilskyddsmekanism. Den utarbetades under ledning av inrikesministeriet och som tväradministrativt samarbete som styrdes av Säkerhetskommittén.

Den samhälleliga riskbedömningen som gäller den övergripande säkerheten uppdateras med ungefär tre års mellanrum. I riskbedömningen utnyttjas den nationella riskbedömningsprocessen. Riskbedömningen uppdateras nästa gång 2018. Samtidigt utvidgas den till de hotmodeller som säkerhetsstrategin för samhället förutsätter. Målet är att den nationella riskbedömningen ska ligga till grund för beredskapsplaneringen på samtliga nivåer.

Vid riskbedömningen bör beaktas att hoten kan förekomma ensamma, samtidigt eller som kontinuum; förändringarna kan vara oförutsägbara, snabba och av varierande längd. En del av hoten kan förverkligas i form av någon aktörs avsiktlig verksamhet, en del åter utan avsiktlig strävan. Det är svårt att förutsäga orsakerna och källorna till hoten, de exakta målen för och syftena med

dem, i vilken omfattning de uppträder eller deras följdverkningar. Det är inte heller alltid möjligt, åtminstone inte på lång sikt, att tillförlitligt bedöma sannolikheten för att hoten realiserar. Det går inte heller att på förhand identifiera alla potentiella påverkningsmetoder.

I och med att hotdynamiken förändrats framhävs vikten av omfattande samarbete kring riskanalysen och situationsenliga lösningar. Fokus läggs på beredskap till flexibilitet vid överraskande förändringar och att svara på olika former av hybridpåverkan och cyberhot som riktas mot samhället samt att stärka den prestationsförmåga som krävs i fråga om dem.

Uppföljning och analys av förändringar i omvärlden samt upprätthållande prognosticeringsberedskapen bör utgöra en del av den fortlöpande och aktiva verksamheten hos alla aktörer som ansvarar för samhällets beredskap och hantering av störningssituationer. Lägesmedvetenheten hos alla aktörer som deltar i beredskapen kan utvecklas med hjälp av gemensam lägesbevakning och -bedömning. Samarbete enligt en nätverkan- och tväradministrativt samarbetsmodell för den övergripande säkerheten är viktigt på såväl nationell som internationell nivå.

Säkerhetssituationen och ändringar i den behandlas i statsrådets redogörelser om säkerheten samt i olika aktörers och förvaltningsområdets egna bedömningar. Exempelvis i Strategin för den inre säkerheten beskrivs förändringst-

render i anslutning till den inre säkerheten. Samarbetsorganen för beredskapen måste utnyttja de viktigaste omvärlds- och riskanalyserna för ansvarsområdet, vilka deltagarna kompletterar med egna bedömningar.

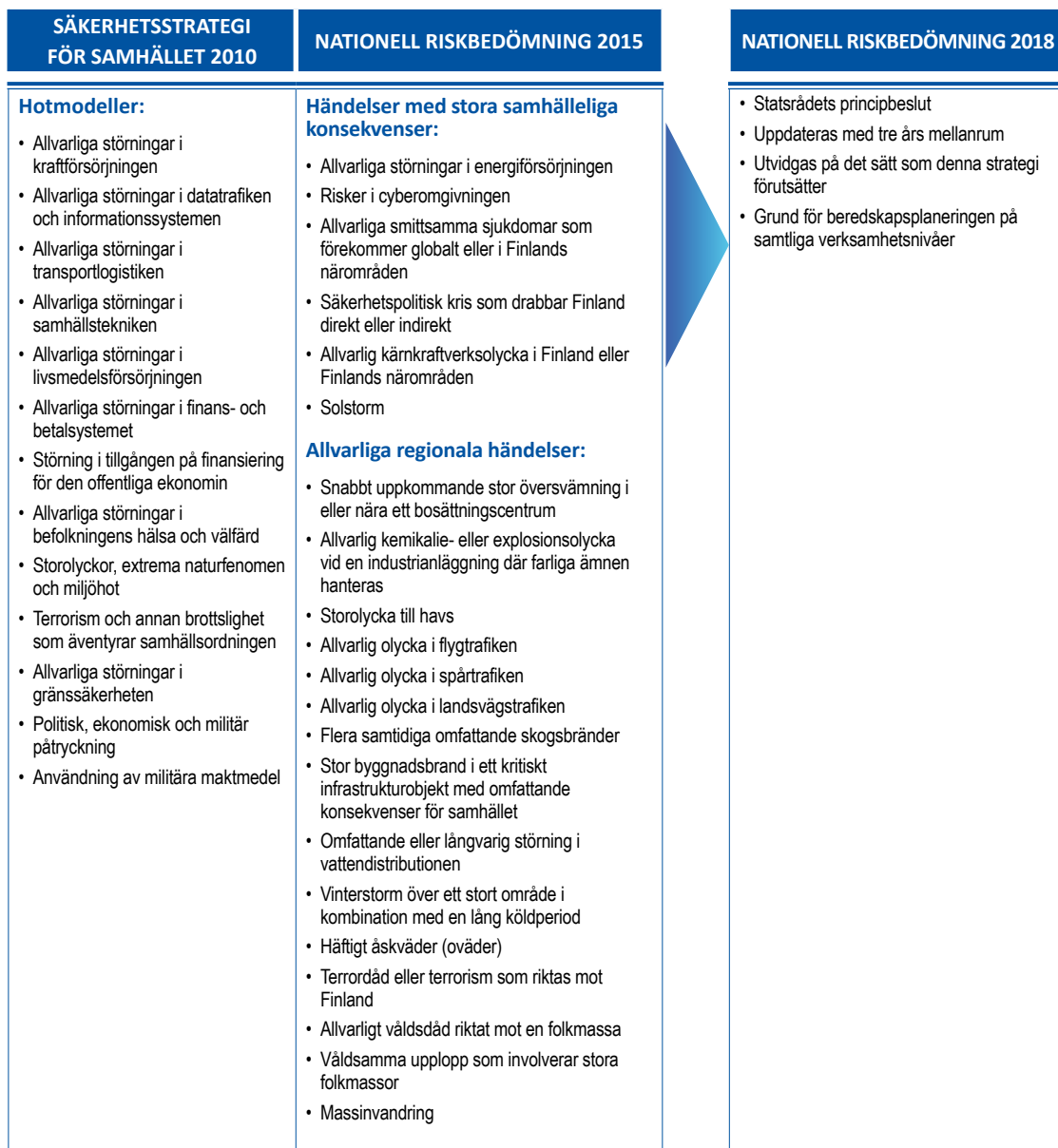

Bild 6: Hotmodeller och riskscenarier samt den nationella riskbedömningen som uppdateras med tre års mellanrum.

5. Genomförande och uppföljning av strategin samt utvecklande av beredskapen

De allmänna beredskapsprinciperna som presenteras i säkerhetsstrategin för samhället stödjer samtliga samhällsaktörers beredskapsplanering, verkställighetsprogram och praktiska säkerhetsarbete.

Fortlöpande uppföljning av beredskapen enligt samarbetsmodellen för den övergripande säkerheten består av beredskapsplanering, verkställighetsprogram och uppgifter som utförs på grundval av dem samt uppföljning på respektive verksamhetsnivå.

På statsrådsnivå ansvarar respektive ministerium för uppföljningen och utvecklandet av sin beredskap. Vid statsrådet finns ett permanent samarbetsorgan, Säkerhetskommittén, som stödjer beredskapen och som utformar den gemensamma situationsmedvetenheten om beredskapen. Säkerhetskommittén rapporterar årligen till den högsta statsledningen om säkerhetsläget i samhället. Samma princip kan följas på region- och lokalförvaltningsnivå.

Beredskapen utvecklas genom att beredskapsprocessen enligt den samarbetsmodell för den övergripande säkerheten som presenteras i strategin tillämpas i allt vidare och djupare bemärkelse. Ett av de viktigaste delområdena av processen är att involvera samtliga säkerhetsaktörer i beredskapsplaneringen samt i utformandet av lägesbildningen och lägesmedvetenheten och i de övningar som gäller dessa. Vid sidan av att engagera näringslivet och organisationer måste ombesörjande och utnyttjande av befolkningens kunskaper knytas nära till säkerhetsaktörernas beredskap.

För att beredskapsprocessen ska lyckas är det centralt att den är knuten till planeringen av annan verksamhet och av resurserna, att den innefattar en prognosticeringsaspekt och att den aktivt utnyttjar forskningsrön. På så sätt kan beredskapen i bästa fall förebygga oönskade händelser och producera så kostnadseffektiv nytta som möjligt.

Allmänna principer för den övergripande säkerheten

Demokrati och rättsstatsprincipen	Till grund för den övergripande säkerheten ligger människovärdets okränkbarhet, principerna för representativ demokrati, fördelningen av statliga uppgifter, lagenligt utövande av offentlig makt och övriga rättsstatsprinciper. Individens rättigheter tryggas i alla situationer och myndigheterna garanteras tillräckliga befogenheter.
Ledningen baserar sig på en modell med en behörig myndighet.	Ledningen baserar sig på lagstadgade uppgifter och en ansvarig behörig myndighet. De andra säkerhetsaktörerna stödjer den behöriga myndigheten.
Alla aktörer med — hela samhällets resurser utnyttjas	De vitala funktionerna tryggas genom effektivt och övergripande nyttjande av samhällets resurser. Detta förutsätter att den offentliga sektorn, näringslivet, organisationer och andra sammanslutningar samt medborgarna samarbetar och att verksamheten samordnas i samtliga situationer. För beredskapen säkras tillräckliga resurser. Kostnadseffektiviteten främjas genom att förfarandena och systemen för normala förhållanden utvecklas och samordnas så att de lämpar sig även för störningssituationer.
Samarbetsgrupper för den övergripande säkerheten stödjer beredskapen	Den behöriga myndigheten utnyttjar bredbasiga samarbetsgrupper för beredskapen som stöd. Sådana är i praktiken till exempel beredskapschefs- och kanslichefsmötet på statsrådsnivå, Säkerhetskommittén som stödjer statsrådet samt Försörjningsberedskapscentralen som den institution som upprätthåller och utvecklar landets försörjningsberedskap. Dessutom finns ministeriernas och förvaltningsområdenas beredskapskommissioner och regionala beredskapskommissioner samt kommunernas ledningsgrupper för beredskapsplanering som stöd.
Prognostisering, flexibel verksamhet och återhämtning	Beredskap främjar prognostisering och flexibel resursanvändning. Planeringen av återhämtning från störningssituationer syftar till är bättre kriställighet och beredskap än tidigare.
Beredskapens EU- och internationella dimension	Samhällets vitala funktioner och hoten mot dem är en del av den globala omvärlden. Varje vital funktion har sin EU- och internationella dimension när beredskapen utvecklas. Utformningen av lägesbilden framhäver behovet av att stärka EU- och det internationella samarbetet. Vid beredskapen beaktas omständigheter i internationella avtal och EU-rätten som är förpliktande för Finland.
Uppföljning och utvecklande av beredskapen	Beredskapen följs systematiskt och utvecklas med hjälp av bland annat auditeringar och övningar. Utnyttjandet av forskningsrön och säkerhetsforskning samt rekommendationerna från dem stödjer utvecklandet av beredskapen.
Distribution av säkerhetsinformation	Beredskapsarbetet och den säkerhetsrelaterade information ska vara så öppen som möjlig, dock med hänsyn till att all information inte kan delas vida omkring av säkerhetsskäl.

Del 2

Förvaltningsområdenas strategiska uppgifter

Ledning	30
Internationell och EU-verksamhet.....	33
Försvarsförmåga	38
Den inre säkerheten	39
Ekonomi, infrastruktur och försörjningsberedskap	57
Befolkningens handlingsförmåga och service	81
Mental kriställighet	86

1. Tryggande av den högsta statsledningens verksamhetsbetingelser

Ansvarsministerium:

SRK

Uppgiftsbeskrivning och mål

Statsrådets beslutsfattande säkerställs genom att man kommer överens om tidpunkterna och platserna för statsrådets allmänna sammanträde, föredragningen inför republikens president, ministerutskottens möten samt regeringens inofficiella överläggningar samt ser till att informationsutbytet mellan mötena är tillräckligt. Målet är att möjliggöra smidig och snabb beslutsberedskap. Information om undantagsarrangemang ges i rätt tid i enlighet med överenskomna verksamhetsmodeller.

Verksamhetsmodell

Statsrådets samarbete med riksdagen och republikens president genomförs på det sätt som lagstiftningen förutsätter och i enlighet med överenskomna samarbetsrutiner. Man ser till att det finns nödvändiga lokaler samt att de tekniska systemens och stödorganisationernas funktioner och utvecklas. Statsrådets kansli ansvarar för sammanställandet av statsrådets gemensamma lägesbild och den allmänna samordningen av hanteringen av störningssituationer, statsrådets gemensamma beredskap för undantagsförhållanden och störningssituationer samt för den allmänna samordningen av konstaterandet av undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen och utfärdandet av en ibruktagningsförfordning.

Till statsrådets kanslis ansvarsområde hör biträdande av statsministern vid den allmänna ledningen av statsrådet samt vid samordningen av regeringens och riksdagens arbete och samordning av beredningen och behandlingen av ärenden som avgörs inom Europeiska unionen samt horisontella och institutionella frågor som är centrala för utvecklingen av unionen.

Vid hanteringen av störningssituationer framhävs i synnerhet samarbetet mellan ledning, samordning och lägesbild samt kommunikation. I synnerhet vid upprätthållandet av lägesbilderna samt kriskommunikationen utnyttjas även andra säkerhetsaktörers förmåga att stödja ledningen. Statsrådets förmåga att reagera på eskalerande och mångfasetterade störningssituationer utvecklas genom regelbunden gemensam utbildnings- och övningsverksamhet.

2. Upprätthållande av den högsta statsledningens lägesbild

Ansvarsministerium:

SRK

Uppgiftsbeskrivning och mål

En av statsrådets kanslis strategiska uppgifter är att upprätthålla statsledningens lägesbild. Statsrådets lägescentral producerar en föregripande och realtida lägesbild för statsledningen som stöd för beslutsfattandet. Lägesbildsverksamhetens uppgift är att säkerställa att statsledningen under alla förhållanden har tillgång till en aktuell och analyserad bild av säkerhetsläget.

Verksamhetsmodell

För att stödja republikens presidents och statsrådets beslutsfattande och verksamhet ska statsrådets lägescentral samla in och analysera information om säkerhetssituationen och sådana störningar och hot om störningar som äventyrar samhällets vitala funktioner. Lägesbilden utformas och uppdateras i realtid i så stor utsträckning som möjligt under en störningssituation. Trots det som föreskrivs om sekretessbelagd information har statsrådets lägescentral rätt att för sammanställande av en lägesbild få de uppgifter som den behöriga myndigheterna anser nödvändiga om säkerhetsincidenter. Statsrådets lägescentral sprider den samordnade lägesbilden till republikens president, statsrådet och andra myndigheter. En analyserad lägesbild på strategisk nivå som utformats genom fortlöpande uppföljning lägger grunden till beslutsfattande och krisledning.

Ministeriernas och de behöriga myndigheternas verksamhetsmodeller samt datatekniska lösningar och analysfunktioner i anslutning till lägesbilden förenhetligas för att garantera snabb och informationssäker informationsförmedling. Samarbetet kring informationsåtervinning och utformning av lägesbilden intensifieras och övas vid behov med tanke på kommunikationen. I nationella arrangemang utnyttjas samarbetet med EU och internationella aktörer.

3. En fungerande kommunikation

Ansvarsministerium:

SRK, alla ministerier

Uppgiftsbeskrivning och mål

Kommunikation är en del av ledningen. Tillförlitlig och effektiv intern och extern kommunikation i rätt tid är en väsentlig led av hanteringen av störningssituationer och undantagsförhållanden. Förutsättningen för tillförlitlighet är att den information som lämnats är korrekt, tydlig och tillräcklig samt att den lämnas av behörig myndighet.

Statsrådets verksamhet och beslutsfattande stöds med hjälp av kommunikation. Till metoderna hör kommunikationsledning, samordning av myndigheternas kommunikation, till förlitlig och aktuell kommunikation till medborgarna, medierna och de viktigaste intressentgrupperna samt varje ministeriums ansvar för den kommunikation som hänför sig till det egna förvaltningsområdet. Medborgarnas mentala kriställighet upprätthålls och stärks med hjälp av kommunikation. Man förbereder sig på informationspåverkan och svarar på den genom nära samarbete mellan myndigheterna och de viktigaste intressentgrupperna.

God kommunikation är inte möjlig utan planering och framförhållning. Utgångspunkt för planeringen är effektivitet samt den egna organisationens och medborgarnas behov. I störningssituationerna är kommunikationens omedelbara uppgift att varna och rädda människor undan en känd fara. Kommunikationen i en akut störningssituation är instruerande. Efter en störningssituation behövs kommunikation för att berätta om korrigerande åtgärder och motivera aktörerna att delta i dem. Klarläggande av orsakerna till och följderna av situationen ökar förståelsen, främjar återhämtningen samt ökar samhällets beredskap för störningssituationer.

Verksamhetsmodell

Man förbereder sig på kriskommunikation och utbildar tillräckligt med personal inom statsförvaltningen. Tyngdpunkter när kommunikationen utvecklas är strategisk kommunikation, tjänster, verktyg och kommunikationskanaler. Dessutom utvecklas forskning som stödjer krisledningen och kommunikationen. Även hos företag, sammanslutningar och organisationer som stödjer förvaltningen utvecklas kommunikationsberedskapen i störningssituationer och under undantagsförhållanden ytterligare genom utbildning och övningar. Olika aktörers förmåga att upptäcka informationspåverkan, analysera den och snabbt svara på den är viktigt.

Internationell och EU-verksamhet

4. Finlands verksamhet i Europeiska unionen: tryggnad av den nationella beredningen och behandlingen av EU-ärenden, solidaritet samt ömsesidigt bistånd

Ansvarsministerium:

SRK, alla ministerier

Uppgiftsbeskrivning och mål

Man säkerställer att Finlands nationella EU-koordineringsarrangemang fungerar så att det är möjligt att delta effektivt i beslutsfattandet i EU i rätt tid. Statsministern leder statsrådets verksamhet, ser till att beredningen och behandlingen av de ärenden som avgörs inom EU samordnas inom statsrådet samt företräder Finland i Europeiska rådet. Varje ministerium svarar för de EU-frågor som hör till ministeriets verksamhetsområde. Avdelningen för EU-ärenden vid statsrådets kansli samordnar beredningen och behandlingen av de ärenden som avgörs inom EU. Även riksdagen spelar en central roll vid den nationella beredningen av EU-ärenden.

Finland har förbundit sig till EU:s solidariska ansvar och ömsesidiga bistånd. Finland kan ge och ta emot bistånd, inklusive militärt bistånd, med beaktande av syftena och principerna i Förenade nationernas stadga samt andra internationella rättsregler. Lissabonfördraget innehåller en solidaritetsklausul (FEUF artikel 222), enligt vilken unionen och dess medlemsstater ska handla gemensamt i en anda av solidaritet om en medlemsstat utsätts för en terroristattacker eller drabbas av en katastrof och begär bistånd. Fördraget innehåller också en förpliktelse till ömsesidigt bistånd (FEU artikel 42.7), som innebär att om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp ska de övriga medlemsstaterna ge den medlemsstaten stöd och bistånd med alla till buds stående medel. I fråga om lämnande och mottagande av internationellt bistånd spelar samarbete med olika ministerier och andra centrala aktörer, såsom Röda Korset, en central roll.

Verksamhetsmodell

Den internationella säkerhetsomgivningen har förändrats. EU-medlemskapet är av central betydelse för Finland med tanke på såväl den inre som den yttre säkerheten. EU-staternas inbördes beroende har ökat hela tiden i frågor som hänför sig till såväl den inre som den yttre säkerheten. Störnings- och krissituationer är allt oftare sektorövergripande. Finland har utfäst sig att stärka EU-samarbetet på området för inre och yttre säkerhet samt försvar för att skydda unionen och dess medborgare. Kopplingarna mellan den inre och den yttre säkerheten i unionen måste stärkas. För Finland är det av största vikt att fortsätta att utveckla EU på ett sätt som säkerställer unionens enhetlighet.

Finland främjar ett intensivare EU-samarbete för att förebygga och förebygga störnings- och krissituationer samt utveckla förmågan att hantera dem. Medlemsstaterna har tillgång till fle-

ra arrangemang som baserar sig på samarbete eller solidariskt ansvar i händelse av allvarliga störnings- och krissituationer, inbegripet åtgärder enligt klausulen om ömsesidigt bistånd och solidaritetsklausulen.

Det är skäl att ytterligare utveckla samordningen och rutinerna på EU-nivå. Det väsentliga är att använda olika redskap effektivt och undvika överlappningar. Finland måste vid behov kunna fatta snabba beslut, därför måste den nationella beredskapen att delta fullödigt i EU-samarbetet i störnings- och krissituationer säkerställas. EU-arrangemangen för integrerad politisk krishantering (IPCR) stöds så att EU effektivt kan stödja medlemsstaterna vid hanteringen av krissituationer. Statsrådets lägescentral är Finlands kontaktpunkt i situationer som gäller användningen av IPCR och unionens civilskyddsmekanism.

5. Utvecklande av kontakter till och samarbete med främmande stater och viktiga internationella aktörer

Ansvarsministerium:

UM, alla ministeriet inom sina verksamhetsområden

Uppgiftsbeskrivning och mål

Finland upprätthåller och utvecklar internationella kontakter och samarbete med främmande stater och viktiga internationella aktörer genom att utnyttja sitt nätverk av beskickningar. Genom att kontinuerligt upprätthålla den internationella lägesbilden och bedriva bi- och multilateralt samarbete stödjer Finland sin säkerhet och stabilitet inte bara internationellt och i närområdet utan också nationellt.

Verksamhetsmodell

Utrikesministeriet sörjer allmänt, och de andra ministerierna inom sina verksamhetsområden, för internationell verksamhet och samarbete. För att sköta detta upprätthåller och utvecklar utrikesministeriet ett rätt dimensionerat, effektivt och sakkunnigt nätverk av beskickningar med ändamålsenlig placering. Förutom att beskickningarna upprätthåller kontakter till stationeringsländernas myndigheter och internationella organisationer samarbetar de nära med framför allt beskickningar som upprätthålls av Europeiska utrikestjänsten, andra EU-länder samt andra centrala länder i Finlands referensgrupp. Näringslivet och organisationer är med och sammanställer och förmedlar information till myndigheterna, och tvärtom. Internationella organisationer, i synnerhet WHO, förmedlar information om hälsohot till medlemsländerna. WHO:s medlemsländer är bundna av Internationella hälsoregelverket (IHR 2005), som ger WHO behörighet att styra medlemsländerna i hälsonödsituationer för att skydda befolkningen samt förebygga onödiga olägenheter för transporter och handel.

6. Internationell krishantering, humanitärt bistånd samt internationell räddningsverksamhet

Ansvarsministerium:

UM, FSM, IM, SRK,
SHM, JM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Finland deltar i internationella civila och militära krishanteringsoperationer i enlighet med principerna om övergripande krishantering. Genom internationella krishanteringsoperationer försöker man förebygga, lösa och begränsa kriser där de uppstår. Genom krishanteringsåtgärder försöker man också förebygga bland annat omfattande flyttningsrörelser och terrorismens utbredning. Vid sidan av de utrikes- och säkerhetspolitiska målen utvecklas genom militär krishantering samtidigt försvarsmaktens egen kapacitet och beredskap. Dem finländska krishanteringsverksamheten främjar kvinnors deltagande i freds- och säkerhetsbyggandet i större utsträckning än tidigare. Finland ger humanitärt bistånd och deltar i internationell bistånds- och räddningsverksamhet. Genom humanitärt bistånd erbjuds offer för kriser och katastrofer akut hjälp, med särskild hänsyn till utsatta grupper. Humanitärt bistånd lämnas och tas emot samt inriktas utifrån hjälpbehovet med iakttagande av humanitära principer.

Verksamhetsmodell

Ett övergripande sätt att närma sig krishanteringen främjas genom samarbete mellan förvaltningsområdena (UM, FSM, IM). Utrikesministeriet leder samordningsgruppen på strategisk nivå i anslutning härtill. Samarbete inom krishantering, humanitärt bistånd och räddningsverksamhet bedrivs med Krishanteringscentret (CMC Finland), SHM:s förvaltningsområde, samt internationella organisationer och civilsamhället. Bland organisationerna stödjer i synnerhet Röda Korset och dess katastrofberedskapsenheter, materiella beredskap och personresurser myndigheterna i krissituationer i hemlandet samt tar emot och lämnar bistånd i enlighet med rörelsens självständiga roll. Smidigt samarbete mellan förvaltningsområdena och andra aktörer säkerställer att militär och civil krishantering, utvecklingsarbete samt humanitärt bistånd samordnas i syfte att åstadkomma bästa möjliga samverkan och hållbara resultat.

Finland deltar aktivt i internationell humanitär biståndsverksamhet och internationell räddningsverksamhet. Inom den humanitära biståndsverksamheten och den internationella räddningsverksamheten samarbetar myndigheterna nära med olika delar av FN-systemet, unionens civilskyddsmekanism och olika regeringsoberoende biståndsorganisationer samt andra stater. Stöd och bistånd som Finland riktar till andra länder eller internationella organisationer förmedlas via dessa internationella kanaler som lämpar för situationen. Finland kan vid behov använda samma kanaler för att begära internationell hjälp som hör till räddningsväsendet.

7. Finska medborgare och utlänningar som är permanent bosatta i Finland skyddas och bistås utomlands

Ansvarsministerium:

UM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Beredskapen att skydda och bistå finländska sammanslutningar, finska medborgare och utlänningar som nämns i lagen om konsulära tjänster när de behöver skydd och bistånd utanför landets gränser upprätthålls.

Verksamhetsmodell

Adekvat konsulär service- och handlingsförmåga samt ett fungerande jour- och larmsystem upprätthålls. Beskickningarna bör ha aktuella beredskaps- och evakueringsplaner samt fungerande kontakter till stationeringslandet myndigheter samt de nordiska ländernas, EU-ländernas och EU:s beskickningar. Viktiga samarbetsaktörer inom statsförvaltningen är SRK, IM, SHM och sektorsmyndigheterna under dem. Dessutom har man kontakt med näringslivets aktörer och organisationer, såsom Röda Korset, när hjälpbehövande bistås. Vid behov har man också kontakt med andra länders myndigheter. Med hjälp av datakommunikationslösningar säkerställs att UM har tillräcklig kapacitet att ta emot information och informera resenärer.

EU:s direktiv om konsulärt skydd, som träder i kraft senast i början av maj 2018, förtydligar EU-ländernas ansvar för att producera konsulära tjänster för andra medlemsländers medborgare.

8. En smidig och störningsfri utrikeshandel säkerställs

Ansvarsministerium:

UM, ANM, JSM,
KM, FM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Den export och import som är nödvändig för befolkningens levnadsmöjligheter och näringslivets verksamhet säkras under alla förhållanden. Finland tryggar utrikeshandelns betingelser och tillgången på strategiska produkter med iakttagande av regleringen som gäller EU:s gemensamma handelspolitik.

Verksamhetsmodell

När säkerhetssituationen kräver det förhandlar myndigheterna med EU-länderna och kommissionen om sådana nationella åtgärder som påverkar den inre marknadens funktion eller utrikeshandeln i övrigt.

I undantagssituationer (inbegripet eventuella störningssituationer som berör EU:s handelspolitik) är utrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet samt finansministeriet och Tullen ansvarsmyndigheter. Dessa aktörer samarbetar intensivt för att säkerställa att Finlands mål uppnås i fråga om handelspolitiken, tryggandet av utrikeshandeln och enhetligheten hos de avgöranden som gäller den inre marknaden. Social- och hälsovårdsministeriet ombesörjer vid behov ändamålsenliga arrangemang för beviljande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

9. Det militära försvaret av Finland

Ansvarsministerium:

FSM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Användandet av militärt våld mot Finland och hot om sådant förebyggs. Vid behov avvärs militära angrepp på Finland. Man förbereder sig på att ta emot militärt bistånd.

Verksamhetsmodell

En försvarsberedskap som är anpassad till omvärlden samt en på prestationsdugliga vapensystem och en omfattande reserv baserad förmåga att avvärja militära hot upprätthålls. Strävan är i första hand att förhindra att situationen skärps så att militärt våld används mot Finland med hjälp av snabbinsatsstyrkor som företräder samtliga försvarsgrenar och är utrustade med effektiva och moderna system. När situationen kräver det utformas en tyngdpunkt för försvaret och avvärs angrepp på Finland. Vid en utdragen eller utvidgad kris upprättas vid behov ytterligare styrkor.

Gränsbevakningsväsendet deltar i försvaret av Finland. Om situationen kräver det ansluts gränstrupper till försvarsmakten. Gränsbevakningsväsendets försvarsplanering och -förberedelser sker i nära samarbete med försvarsmakten. Partnerskap, myndighetssamarbete och samhällets stöd för det militära försvaret ordnas på basis av avtal samt genom på förhand överenskomna samarbetsarrangemang och övningar.

Förutsättningar för en hög försvarsvilja hos medborgarna ombesörjs. Försvarsutbildningsföreningen (556/2007) utnyttjas som en del av reservens utbildningssystem, som strategisk partner för försvarsmakten, för lokalförsvaret och utbildning i uppgifter med anknytning till handräckning samt för rekrytering av frivilliga.

10. Tryggande av rättsskyddssystemets funktionsförmåga

Ansvarsministerium:

JM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Rättsskyddssystemet måste fungera under alla förhållanden. Detta betyder bland annat att det föreskrivs om medborgarnas rättigheter och skyldigheter genom lag och att myndigheternas befogenheter baserar sig på lag. Det oberoende rättsväsendet ser till att straff döms ut och samt att tvister löses. Brottspåföljdssektorn ser till att straffrättsliga påföljder verkställs. Rättsstatsprinciperna iakttas och de grundläggande och mänskliga rättigheterna tryggas under alla förhållanden.

Verksamhetsmodell

De myndigheter som övervakar efterlevnaden av lagarna och rättskipningsmyndigheterna ges befogenheter och resurser som motsvarar kraven från den föränderliga omvärlden och uppgifterna. Det finns lagstiftning och verksamhetsmodeller för snabb handläggning av ärenden i domstolarna, och beredskapens att använda dem upprätthålls och höjs vid behov genom utbildning och övningar. Till detta hänför sig bland annat åklagarväsendets beredskap för jour och påskyndad verksamhet.

Informationssäkerheten och funktionsdugligheten hos justitieförvaltningens kritiska informationssystem som behövs för brottsbekämpnings- och rättskipningsverksamhet bör säkerställas i samtliga situationer. Detta främjas genom att utveckla justitieförvaltningens institutioner, såsom domstolarnas, informationssystem och verksamhet. Säkerheten i domstolarnas lokaler måste förbättras ytterligare. Särskild uppmärksamhet fästs vid detta i samband med den fortsatta utvecklingen av tingsrättsnätverket och andra lokalprojekt. Domstolarna måste tilldelas tillräckliga personresurser och domarnas kompetens ombesörjas även under exceptionella förhållanden och när informationssystemen och datatekniken förändras. Dessutom måste det säkerställas att domstolarna har tillgång till tillräckliga och kompetenta tolknings- och översättningstjänster i samarbete med de myndigheter som ansvarar för utbildningen.

De interna riskerna i fängelserna beaktas när anstalternas användningsändamål bestäms. I lagstiftningen om fångarnas förhållanden och bemötandet av dem beaktas internationella överenskommelser och de förpliktelser som baserar sig på dem. I och med det nya strategiska tänkandet baserar sig fängelsernas beredskapsplanering och förberedelserna i anslutning till den på den s.k. principen om skydd på platsen vid krigshot och väpnade angrepp. Vid civila kriser agerar man i enlighet med räddningsmyndigheternas anvisningar. Varje fängelse har en detaljerad beredskapsplan.

11. Verkställande av val och tryggnad av förutsättningarna för demokrati

Ansvarsministerium:

JM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Nödvändiga förutsättningar att ordna regelrätta val tryggas i alla säkerhetssituationer och ständig beredskap att ordna förtida allmänna val upprätthålls. Valorganisationen, de behövliga informationssystemen och valmaterialet underhålls i enlighet med kraven (bl.a. särskilda krav på funktionalitet och säkerhet).

Strävan är att trygga partiernas verksamhetsbetingelser och betalningen av partistöd även i krissituationer. I krissituationer kan organisationer skapa interna dragningskrafter i samhället och därigenom stärka tryggheten samt att stödja myndigheterna. Dialogen mellan myndigheter och organisationer upprätthålls och strävan är att trygga organisationernas verksamhetsbetingelser i krissituationer.

Verksamhetsmodell

Dessa beredskapskrav gäller förutom justitieministeriet och Rättsregistercentralen även valkrets nämnderna, de kommunala valmyndigheterna, Befolkningsregistercentralen samt magistraterna. Utlandsfinländares möjligheter att delta i val tillgodoses i samarbete med utrikesministeriet. Finansierings-, informations- och informationssystemberedskapen i samband med val upprätthålls. Man förbereder sig på förtida allmänna val som ett led i utbildnings- och övningsverksamheten.

Medborgarnas påverkningsmöjligheter tryggas genom tillgång till aktuell information, som ökar möjligheterna att delta och påverka. Utöver val tryggas elektroniska demokratitjänster, medborgarinitiativ, kommuninvånarinitiativ samt samråd om författningsberedningen i olika situationer. Informationsberedskapen i anslutning till demokratitjänster upprätthålls.

12. Upprätthållande av den allmänna ordningen och säkerheten

Ansvarsministerium:

IM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Polisen ansvarar för upprätthållandet av den allmänna ordningen och säkerheten och genomförandet av andra myndigheters uppgifter stöds genom polisens handräckning. Genom att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten skyddar man samhällets viktiga infrastruktur, förebygger och bekämpar man terrorism samt organiserad och annan allvarlig brottslighet samt allvarliga störningar. Förundersökningen av brott och en fungerande brottsbekämpning förhindrar brottslighet och upprätthåller samhällsfreden. Genom att undersöka allvarliga olyckor, brottsrelaterade gärningar och andra exceptionella händelser bidrar man till att förebygga motsvarande händelser så effektivt som möjligt samt föregriper man gärningsmännen.

Verksamhetsmodell

Polisens förmåga att ingripa omedelbart i hot och brott utvecklas. Detta förebygger allvarliga hot mot samhället samt motverkar brottslighet som äventyrar människornas grundläggande rättigheter och samhällets och ekonomins grunder. Befogenheterna, utbildningen, verktygen och utrustningen för de myndigheter som övervakar att lagarna efterlevs motsvarar kraven från omvärlden och uppgifterna. Övriga säkerhetsmyndigheter (i synnerhet Gränsbevakningsväsendet, tullen och försvarsmakten) stödjer polisen i denna uppgift. Dessutom deltar flera olika aktörer i samarbete kring det förebyggande arbetet.

Samarbetet mellan brottsbekämpningsmyndigheterna (i synnerhet polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet) fördjupas inom brottsbekämpningen. Författningsunderlaget och strukturerna för ett reservpolisystem utvecklas så att reservpoliser bättre än nu kan stödja säkerhetsmyndigheternas verksamhet även i störningssituationer under normala förhållanden. För att bekämpa terrorism utformas en lägesbild av terroristverksamhet som hotar Finland, potentiella mål och riskpersoner som vistas i eller hotar Finland. Polispersonal som utbildats för terroristbekämpning, den tekniska beredskapen och de legislativa förutsättningarna upprätthålls på den nivå som lägesbilden kräver. Gränsbevakningsväsendets och försvarsmaktens specialkompetens och –materiel utnyttjas i terroristbekämpningen och utvecklas i samarbete med polisen.

13. Säkerställande av gränssäkerheten

Ansvarsministerium:

IM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Gränsbevakningsväsendet ansvarar för upprätthållandet av gränssäkerheten. Genom att upprätthålla gränssäkerheten förhindrar man överträdelser av bestämmelserna om passerande av rikets gränser och de hot som den gränsöverskridande persontrafiken medför för den allmänna ordningen och säkerheten, bekämpar man gränsöverskridande brottslighet samt säkerställer man att gränstrafiken löper smidigt och tryggt. Samtidigt övervakar och tryggar man Finlands territoriella integritet. Upprätthållen gränssäkerhet stärker Finlands säkerhet och avvärrer effektivt säkerhetshot mot Finland och Europa. Kriställigheten och beredskapen att agera i eskalerande säkerhetssituationer är hög.

Verksamhetsmodell

Säkerhetshot avvärrs genom myndighetssamarbete under Gränsbevakningsväsendets ledning. Verksamhetsmodellen baserar sig i enlighet med EU:s integrerade gränssäkerhet på en modell i fyra steg för övervakningen av inresor. Olaglig invandring avvärrs redan i utrese- och transiteringsländerna med hjälp av kontaktpersoner och internationellt samarbete. Tillsammans med Ryssland och andra viktiga länder utvecklas åtgärder som förbättrar det stabila gränsläget. Inom den riskanalysbaserade gränsbevakningen utvecklas förmågan att upptäcka och påverka nya säkerhetshot och utnyttjas den senaste tekniken. En trygg gränstrafik säkerställs med hjälp av smart gränskontrollteknik och tillräcklig infrastruktur. Övervakningen av östgränsen stärks och EU:s tilläggförpliktelser när det gäller gränssäkerheten uppfylls. Allvarlig brottslighet i anslutning till olaglig invandring bekämpas och olaglig massinvandring hantearas med hjälp av myndighetssamarbete och beredskapsåtgärder. Man upprätthåller hög beredskap att flytta resurser, återinföra kontrollerna vid de inre gränserna, svara på allvarliga gränssäkerhetssituationer och andra säkerhetshot. Förmågan att ta emot europeiskt bistånd, framför allt Frontex gränssäkerhetsoperationer, utvecklas. Gränsbevakningsväsendets beredskap, befogenheter och prestationsförmåga utnyttjas i bevakningen och tryggheten av den territoriella integriteten. Viktiga myndigheter är Gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen i samarbete med utrikesministeriet, finansministeriet, försvarsministeriet, kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Migrationsverket, Trafikverket, Trafiksäkerhetsverket, försvarsmakten, landskapen och Finlands Röda Kors.

14. Säkerställande av trygga leveranskedjor och varusäkerheten

Ansvarsministerium:

FM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Det primära syftet när trygga leveranskedjor säkerställs är att minska möjligheten och sannolikheten att säkerhetshot realiseras. I praktiken betyder detta mycket omfattande åtgärder, såsom säkerhetskontroller inom flygtrafiken. På de centrala myndigheternas ansvar vilar dessutom att förbereda sig på s.k. säkerhetsincidenter och situationer där säkerhetshot förekommer.

Tullen beviljar finska företag status som Godkänd ekonomisk aktör enligt det globala företags-säkerhetsprogrammet AEO, som är gemensamt för olika länders tullar. AEO-programmet främjar säkerheten och tillförlitligheten hos gränsöverskridande transporter och leveranskedjor.

Upprätthållandet av varusäkerheten gäller alla varor som transporteras med olika transportformer och som rör sig inom utrikeshandeln samt som resenärer har med sig. Upprätthållandet av varusäkerheten inbegriper också att upptäcka säkerhetshot samt att förbereda sig och reagera på situationer, bland annat vid övervakningen av CBRNE-ämnen. Då förbereder man sig på och utvecklar beredskapen och förmågan att avvärja kemiska (C), biologiska (B), radioaktiva (R), kärn- (N) och explosionshot (E).

Verksamhetsmodell

Säkerställandet av trygga leveranskedjor baserar sig på förutseende riskhantering och identifiering av pålitliga aktörer inom handelstransporter. Med hjälp av riskhanteringen identifieras olagliga aktörer inom olika transportformer och branscher och eventuella säkerhetsavvikelser i leveranskedjan.

Inom Finlands utrikeshandel upprätthålls varusäkerheten på basis av flera myndigheters samarbete under Tullens ledning. Även om man framför allt fokuserar på förebyggande verksamhet samt fysiskt och riskbaserat övervakningsarbete, är det också viktigt att förbereda sig på säkerhetshot. Detta arbete bedrivs i samarbete med andra myndigheter. Viktiga samarbetsmyndigheter är Gränsbevakningsväsendet, Polisen, Trafi, försvarsmakten och Strålsäkerhetscentralen tillsammans med utrikesministeriet, finansministeriet, försvarsministeriet, kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt landskapen.

15. Befolkningsskydd

Ansvarsministerium:

IM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Samhället försöker skydda befolkningens liv och hälsa så bra som möjligt i samtliga säkerhets-situationer. Den allmänna målsättningen med befolkningsskyddet är att man förmår skydda befolkningen i olycks- och andra farliga situationer under normala förhållanden så att inga människoliv går förlorade.

Verksamhetsmodell

Under en väpnad konflikt förbereder man sig i enlighet med riskbedömningarna och hotsituationer på att skydda befolkningen i skyddsrum eller utrymmen inomhus som ger ett så bra skydd som möjligt eller genom evakueringar.

Ett militärt hot mot Finland är möjligt. Om denna orsak bör den civila sektorn sköta om beredskapsplaneringen samt förbereda sig på att även detta hot kan realiseras. Man fortsätter att bygga skyddsrum i första hand för att förbereda sig på militära hot. Ministerierna och andra myndigheter förbereder sig på sina verksamhetsområdets befolkningsskyddsuppgifter enligt Genève-konventionerna. Befolkningsskyddsmetoderna utvecklas och organiseringen av dem beaktas i all beredskapsplanering. Bland annat evakueringsplaneringen hålls ajour. Myndigheternas verksamhetsmodeller och arbetsfördelning utvecklas med hjälp av beredskapsövningar. Organisationerna spelar en viktig roll för den egna beredskapen, såsom utbildning av husbolags eller andra sammanslutningars säkerhetspersonal samt kommunikation. Arbetsfördelningen mellan olika aktörer, såsom myndigheter, organisationer, medborgare och näringslivet, bör vara klar och bekant för alla aktörer.

Verksamheten baserar sig på samordnat samarbete i nätverk. Varje myndighet ansvarar för denna verksamhet inom ramen för det egna verksamhetsområdet. I myndighetssamarbetet deltar alla myndigheter vilkas uppgifter omfattar dessa saker och samarbetet samordnas av inrikesministeriet. Viktiga aktörer är ministerierna, de centrala ämbetsverken, organisationer samt näringslivet. Inom ramen för försörjningsberedskapsorganisationen utvecklas den offentliga förvaltningens och näringslivets samarbete i försörjningsberedskapsfrågor.

16. Säkerställande av sjöräddningstjänstens kapacitet

Ansvarsministerium:

IM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Det säkerställs att det finska sjöräddningsväsendet har ändamålsenlig kapacitet för allt från enstaka sjöräddningsuppdrag till storolyckor och sektorsövergripande olyckor. Målet är att anvisa ändamålsenlig hjälp för eftersökning och räddande av människor i fara inom sjöräddningsväsendets ansvarsområde utan dröjsmål, ge de räddade tillräcklig första hjälpen samt sköta radiokommunikationen och informationen i anslutning till farliga situationer effektivt. Strävan är att förebygga och förhindra att olyckor utvidgas och att minimera skadorna av dem.

Verksamhetsmodell

En ändamålsenlig kapacitet säkerställs genom aktiv myndighetsplanering under Gränsbevakningsväsendets ledning, beredskapsplanering och utnyttjande av frivilligorganisationer. Genom beredskapsplaneringen skapas enhetliga riksomfattande verksamhetsmodeller, som baserar sig på samarbetsplanen MoMeVa (sektorsövergripande beredskap för olyckor till sjöss) samt handlingsplaner och verksamhetsmodeller som kompletterar den. Man övar aktivt och utvecklar samarbetet med grannländerna. I sjöräddningsuppgifter utanför skärgården är strävan att effektivt utnyttja även utländska sjöräddningsenheter.

Sjöräddningslagen (1145/2001) fastställer vilka aktörer som deltar i sjöräddningen och deras roller. Enligt lagen är Gränsbevakningsväsendet ledande sjöräddningsmyndighet. Andra viktiga myndigheter är övriga räddningsmyndigheter, social- och hälsovårdsmyndigheterna samt de frivilliga sjöräddningsorganisationerna Finlands Sjöräddningssällskap och Ålands Sjöräddningssällskap. Andra aktörer som delar i sjöräddningen är Trafikverket, Trafiksäkerhetsverket, polisen, Tullen, försvarsmakten, miljömyndigheterna, Meteorologiska institutet samt Finlands Röda Kors. I sjöräddningen deltar dessutom statliga bolag som är verksamma till sjöss och Air Navigation Service Finland, som tillhandahåller luftfartstjänster.

17. Nödcentralverksamhet

Ansvarsministerium:

IM, SHM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Det är Nödcentralverkets uppgift att producera nödcentralstjänster.

Nödcentralstjänsterna inbegriper att stödja räddningsväsendet, polisväsendet samt social- och hälsovårdsväsendet, Gränsbevakningsväsendet samt andra aktörer som stödjer dem. Här ingår bland annat åtgärder i anslutning till förmedling av meddelanden eller uppdrag, meddelandecentralsuppgifter, vidtagande av åtgärder för att varna befolkningen i en akut farlig situation samt andra uppgifter för att stödja myndigheternas verksamhet.

Nödcentralverket producerar högklassiga nödcentralstjänster genom att nätverka och utnyttja modern teknik. Målet är att utveckla nödcentralernas och myndigheternas lednings- och lägescentralers samt fältenheters samarbete och tjänster så att nödcentralerna och de myndigheter som deltar i nödcentralverksamheten kan agera som en enda helhet. Härigenom främjas kriställigheten hos hela hjälpkedjan och tryggas fortsatt myndighetsverksamhet även i störningssituationer.

Verksamhetsmodell

Inrikesministeriet styr och övervakar Nödcentralverket. Inrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet ansvarar tillsammans för styrningen av Nödcentralverkets verksamhet.

Nödcentralverket är riksomfattande myndighet med hela Fastlandsfinland som verksamhetsområde. Nödcentralverket har sex verksamhetsställen, som vid behov kan ersätta varandra.

18. Upprätthållande av räddningsväsendet

Ansvarsministerium:

IM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Räddningsväsendet ansvarar för de uppgifter som krävs när människor, egendom och miljö drabbas av olyckor samt för att förebygga sådana. Ansvaret omfattar allt från dagliga olyckor till storolyckor samt beredskap för undantagsförhållanden. Räddningsväsendet sköter övervakningsuppgifter som hör till dess verksamhetsområde samt ansvarar för att främja förebyggandet av olyckor.

Dessutom sköter räddningsväsendet med stöd av annan lagstiftning bland annat första akutomhändertagande, oljebekämpning och olika övervakningsuppgifter inom kemikaliesäkerheten samt bistår sjöräddningen. Flera räddningsverk producerar också akutuårdstjänster.

Räddningssystemets strukturer och resurser har planerats och genomförts utifrån hotbedömningar som gjorts för med tanke riskerna under normala förhållanden samt undantagsförhållanden. Räddningsväsendet förbereder sig på att ge och ta emot bistånd i olycks- och katastrofsituationer på begäran av EU, internationella organisationer eller andra stater. Strävan är att i större utsträckning utnyttja räddningsväsendets resurser i samhället samt som stöd för andra myndigheter både nationellt och internationellt.

Räddningsväsendet i egenskap av aktör för den inre säkerheten upprätthåller samhällets beredskap för störningssituationer och katastrofer under alla förhållanden, även undantagsförhållanden.

Verksamhetsmodell

Säkerheten i samhället förbättras och man strävar efter att förebygga olyckor genom utbildning, upplysning och rådgivning, man ansvarar för räddningsverksamheten, upprätthåller aktionsberedskapen, är med och utvecklar och upprätthåller den civila beredskapen samt begränsar följderna av olyckor. Individens och sammanslutningars förmåga att minska olyckor stärks och de uppmuntras att själva agera och ta ansvar.

Inrikesministeriet leder, styr och övervakar räddningsväsendet. Räddningsväsendet är regionalt organiserat så att varje räddningsverk sköter det ansvar som ankommer på räddningsväsendet inom dess område. Räddningstjänsterna produceras som processer som överskrider organisationsgränserna och i samarbete med andra aktörer. Den tredje sektorns och näringslivets resurser utnyttjas i räddningsverksamheten. Organisationer, avtalsammanslutningar och frivilligsektorn producerar samt stödjer räddningsväsendets tjänster och beredskap. Viktiga aktörer är brandkårerna, Finlands Sjöräddningssällskap, Finlands Röda Kors, Suomen Lentopelastusseura, räddningshundorganisationerna och Vapepa (Frivilliga räddningstjänsten).

Verksamheten under undantagsförhållanden baserar sig på räddningsverksamheten under normala förhållanden, som stärks eller utvidgas enligt planerna. Personalen utbildas på förhand för uppgifter under undantagsförhållanden.

19. Hantering av invandring

Ansvarsministerium:

IM, UM, ANM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Genom hantering av invandringen tryggas en reglerad invandring och beslutsfattandet i anslutning härtill samt förmågan att bekämpa illegal invandring. För att hantera invandringen i enlighet med målnivån är det viktigt att säkerställa ett tillräckligt antal tillståndshandläggare inom migrationsförvaltningen och effektivisera samarbetet mellan migrationsmyndigheterna. De sammanlagda mottagningskostnaderna måste motsvara antalet asylsökande och de förkortade handläggningstiderna. De som fått tillstånd måste också kommunplaceras och de som fått avslag avlägsnas ur landet snabbare. Återsändning av personer som vistas olaglig i landet är ett viktigt redskap för att förebygga och bekämpa illegal invandring. När återsändningar verkställs är utgångspunkten att människorna ska återvända frivilligt.

Ur säkerhetssynvinkel är integrationen viktig. Bristfällig integration av invandrare inverkar negativt på till exempel den inre säkerheten. Goda befolkningsrelationer, växelverkan, positiv inställning och en känsla av trygghet och delaktighet främjar dubbelriktad integration i såväl gemenskaper som samhället i vidare bemärkelse. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid personer som riskerar att marginaliseras, så att de börjar omfattas av integrationsstöd.

Nivån på hanteringen av invandringen måste vara sådan att myndighetsåtgärderna i anslutning till invandring (inkl. övervakningen av utlännningar), de krav som ställs på beslutsfattandet i fråga om ansökningar som görs med stöd av utlänningslagen och den sökandes rättsskydd inte äventyras. Finland måste även i fortsättningen kunna främja sådana personers invandring som landet behöver för att säkerställa konkurrensförmågan och trygga ett fungerande välfärdssamhälle. En smidig tillståndsprocess för invandrare är också viktig när Finland ska tävla om sådana experter som landet behöver.

Verksamhetsmodell

I beslutsfattande och åtgärder med anknytning till invandring deltar förutom inrikesministeriets förvaltningsområde även utrikesministeriet, finansministeriet, justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt undervisnings- och kulturministeriet. Region- och lokalförvaltningen, men även organisationer, har egna roller inom hanteringen av invandringen som helhet. För att hantera flyttningsrörelsen krävs internationellt samarbete. Eftersom det uttryckligen är fråga om människor som rör sig mellan länderna, förutsätter en framgångsrik hantering av invandringen nära kontakter med inte bara närområdena utan också utrese- och transiteringsländerna. Goda operativa samarbetsrelationer framhävs till exempel i samband med att människor avlägsnas ur landet.

20. Hantering av massinvandring

Ansvarsministerium:

IM, ANM

Uppgiftsbeskrivning och mål

En situation med massinvandring kan uppstå och utvidgas plötsligt till exempel när det av någon orsak uppstår massflykt från en annan stat till Finland. Antalet nyanlända kan då överstiga 20 000 personer och det är inte möjligt att registrera dem enligt normala förfaranden utan man måste inrätta en eller flera flyktingslussar. Målet är att inkvartering och andra mottagningstjänster, såsom matservice samt social- och hälsotjänster, kan erbjudas genast efter ankomsten till landet. Snabba asylbeslut och förutsättningar att utvidga mottagningssystemet måste tryggas.

Verksamhetsmodell

Inrikesministeriet styr Migrationsverket och säkerställer att myndigheten har resurser för att sköta sina kärnuppgifter, inbegripet beredskap för störningssituationer i anslutning till invandringen. Inrikesministeriet styr också närings-, trafik- och miljöcentralerna så att de förbereder sig på en situation med massinvandring. Förutom NTM-centralerna deltar olika myndigheter, såsom polisen, Gränsbevakningsväsendet, försvarsmakten, regionförvaltningsverken, social- och hälsovårds- samt räddningsmyndigheterna Folkpensionsanstalten och organisationer i uppgörandet och verkställandet av beredskapsplaner för massinvandring och i utformningen av en lägesbild inom ramen för regionala samarbetsgrupper.

Migrationsverket har ett avtal med Finlands Röda Kors om stödtjänster i anslutning till mottagningen av asylsökande, samt om att upprätthålla fortlöpande mottagningsberedskap baserad på specialkompetens. Avtalet omfattar även beredskap för massinvandring som stöd för det nationella mottagningssystemet. Migrationsverket har också tillsammans med polisen beredskap att inrätta flyktingslussar.

Den nationella samordningen av massinvandring överförs till Migrationsverket den 1 januari 2020 och myndigheten samarbetar med landskapens aktörer. Landskapen blir skyldiga att i tväradministrativt samarbete utarbeta beredskapsplaner för massinvandring.

21. Bekämpning och förebyggande av miljöskador

Ansvarsministerium:

MM, KM, ANM,
IM, FSM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Man förebygger och bekämpar oljeskador på land- och vattenområden, skador till följd av utsläpp av andra farliga och skadliga ämnen, miljöolyckor som orsakas av fartyg och de skador som de medför. En hög nivå upprätthålls på bekämpningen av miljöskador. För att sköta uppgiften deltar man tillsammans med andra myndigheter i utvecklandet av säkerhetskraven på fartyg samt sjötrafikens uppföljnings-, övervaknings- och styrsystem.

Verksamhetsmodell

Uppkomsten av oljeolyckor och andra skador till följd av utsläpp av farliga ämnen på landområden förebyggs med effektiv riskhantering både under transportkedjan och i anläggningarna. Aktörerna föreläggs tillståndsvillkor, som kontrolleras och övervakas regelbundet. Lagerhållare och hamnar skaffar materiel för att förebygga och begränsa skador samt utarbetar en plan för skadebekämpningsarrangemang. Företagen övar på egen hand och tillsammans med räddningsmyndigheterna att planen fungerar. Samarbetet mellan myndigheter och företag utökas och vidareutvecklas, så att det blir lättare att hantera olyckor som beror på farliga ämnen.

Ett effektivt styrsystem för sjötrafiken minskar olje- och kemikalieolyckor som orsakas av fartyg. Förmågan att upptäcka olyckor samt snabbt begränsa och åtgärda följderna av dem utvecklas. Finlands miljöcentral (SYKE) upprätthåller jourberedskap dygnet runt för olika miljöolyckor. Beredskapen att bekämpa miljöolyckor på öppet hav baserar sig på kombinationsfartyg. Beredskapen utvecklas genom anskaffningar som effektiviserar bekämpningen i mörka och grunda vatten. Gränsbevakningsväsendet får en etablerad ställning inom den operativa ledningen av bekämpningen av miljöolyckor på havsområdena. Samarbetet med grannstaterna i olycksituationer utvecklas och man bedömer om bekämpningsutrustningen i området räcker till. I samarbete med Europeiska sjösäkerhetsbyrån (Emsa) upprätthålls ett servicenätverk för kemikalieexperter och en satellitbildtjänst för att upptäcka oljeskador.

Man håller på och utarbetar en regeringsproposition genom vilken den högsta ledningen, styrningen och övervakningen av bekämpningen av oljeskador och fartygskemikalieskador från ingången av 2019 överförs på inrikesministeriet. Kvar hos miljöministeriet blir uppgifter som hänför sig till miljöskadelagstiftningen samt styrningen av miljörestaurering och iståndsättning samt avfallshantering i specialsituationer. Gränsbevakningsväsendet ska sköta bekämpningen av olje- och kemikalieskador som orsakats av fartyg i Finlands territorialvatten och ekonomiska zon och samordnar bekämpningsberedskapen. Räddningsverken svarar för bekämpningen av oljeskador och kemikalieskador inom sina ansvarsområden. I samband med landskapsreformen ses det till att räddningsverken fortfarande är skyldiga att bekämpa oljeskador och att bekämpningsberedskapen är på god nivå. Dessutom deltar Trafiksäkerhetsverket och Förs-

varsmakten (marinen) i bekämpningen av fartygsolja- och farmtygskemikalieskador. TUKES, som lyder under arbets- och näringsministeriet, beviljar storskaliga kemikalie- och sprängämnesanläggningar tillstånd och övervakar dem. Tullens ska sköta kemikalieövervakningen inom utrikeshandelns varustransporter. Kommunikationsministeriet svarar för den allmänna styrningen av förebyggandet av miljöskador i samband med transporter. Kommunen ansvarar vid behov inom sitt område för efterbekämpningen av oljeskador. Tredje sektorn har en verksamhetsmodell för bekämpning av oljeolyckor, där organisationer deltar i bekämpningen på stränder och stödjer verksamheten genom att rekrytera personal och under ledning av de ansvariga myndigheterna utbilda frivilliga som engagerar sig i verksamheten.

22. Beredskap för biologiska hot

Ansvarsministerium:

SHM, JSM, FSM,
UM, IM, MM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Med biologiskt hot avses massinsjuknande som orsakats av en mikroorganism eller biologiskt material och som inte kan bekämpas med normala hälso- och sjukvårdsåtgärder eller -resurser. Det kan också vara fråga om avsiktlig, brottslig spridning av en mikroorganism eller ett toxin, dvs. ett giftigt ämne som produceras av en biologisk organism (biostörning, bioterrorism eller biologisk krigsföring).

En stor del av de kända och nya mikrober som orsakar allvarliga epidemier och pandemier härstammar från vilda djur, som smittar produktionsdjur och människor. Därför är det viktigt att human-, miljö- och djurhälsosektorerna samarbetar för att förbereda sig på och bekämpa dessa hot. Eftersom pandemier belastar hela hälso- och sjukvårdssystemet, behövs även andra hälsosäkerhetsmyndigheters stöd för att trygga bland annat försörjningsberedskapen. När det gäller beredskap för och bekämpning av avsiktlig spridning har polisväsendet och Tullen (FM), utrikesministeriet (kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden, dvs. icke-spridning) samt försvarsmyndigheterna (vapenexport och beredskap mot användning av biologiska vapen) egna roller.

Beredskapen mot biologiska hot styrs av många internationella överenskommelser och uttåg. Internationella hälsoregelverket (IHR 2005) innehåller bland annat förpliktelser att upptäcka och avvärja biologiska, kemiska, strålningsrelaterade och okända hot, som kan utgöra en fara för människors eller djurs hälsa. Om ett hälsohot riskerar att sprida sig utanför landets gränser, ska andra länder underrättas om det inom ett dygn. FN:s konvention om förbud mot biologiska vapen förbjuder konventionsländerna att använda mikrober och andra biologiska ämnen såsom toxiner för annat än fredliga ändamål. FN:s säkerhetsråds resolution 1540 ålägger åter statliga aktörer att förhindra spridning av massförstörelsevapen och kunskap om deras användning till icke-statliga kriminella aktörer såsom terrorister. Finland har också ak-

tivt varit med och främjat global hälsosäkerhet genom att stå värd för GHSA-programmet 2015 och utveckla WHO:s mekanismer till stöd för IHR 2005.

Exempelvis influensapandemier har uppträtt med 10–40 års mellanrum. Man har endast i begränsad utsträckning lyckats hindra influensan från att sprida sig. Vaccin börjar utvecklas först när en pandemi som orsakas av ett nytt virus bryter ut, så åtminstone under det första halvåret måste man ty sig till andra bekämpningsåtgärder. God hygien, personlig skyddsutrustning och på förhand överenskomna anvisningar begränsar smittspridningen. Med dagens virusmediciner kan man förkorta sjukdomsförloppet och reducera sådana följsjukdomar vilkas behandling kräver antibiotika. Beredskaps- och den obligatoriska upplagringen är således central i beredskapen för pandemier inom såväl den offentliga som den privata sektorn.

En pandemi hotar samhällets vitala funktioner när antalet insjuknade är stort och många dör. Sårbara områden är förutom hälso- och sjukvårdssystemet bland annat ledningen, försvarsväsendet, den inre säkerheten, energiförsörjningen, transporterna och livsmedelsförsörjningen. Av denna orsak är det viktigt med beredskap inom alla områden och på alla nivåer inom förvaltningen. Beredskapen för till exempel en influensapandemi beskrivs i SHM:s beredskapsplan från 2012. Dessutom finns det en särskild nationell anvisning om materielberedskap inom hälso- och sjukvården, såsom virusmediciner och personlig skyddsutrustning.

Verksamhetsmodeller och aktörer

Biologiska hot känner inga geografiska gränser och beredskap för dem förutsätter internationellt samarbete med bland annat Världshälsoorganisationen (WHO) och Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC). Social- och hälsovårdsministeriet ansvarar för den övergripande samordningen av kampen mot biologiska hot och Institutet för hälsa och välfärd (THL) stödjer SHM. THL spelar en viktig roll när det gäller bland annat uppföljning av mikrobinfektioner samt bekräftelsediagnostik av sällsynta och farliga mikrober och samordningen av den. Även andra myndigheter samt näringslivet, organisationer och medborgare spelar en viktig roll för att avvärja hot och minska riskerna.

Kompetenscentret för biologiska hot, som upprätthålls av försvarsmakten och THL tillsammans med ministerierna (FSM och SHM) är nationell expertorganisation för bioskyddsmedicin och hantering av biologiska hot. Det stödjer bekämpningen av biologiska hot till följd av avsiktlig spridning av mikroorganismer samt främjar den nationella kunskapen och beredskapssamarbetet på området. Centret bedriver aktivt internationellt och nationellt samarbete med andra aktörer som stödjer hälsosäkerhet, såsom Evira, UM, polisen, universiteten och Finlands biosäkerhetsnätverk. Jord- och skogsbruksministeriet och Evira, som lyder under det, svarar för bekämpningen av sjukdomar som sprids via djur och livsmedel. SYKE ger handräckning vid behov. Ministeriernas, Eviras och THL gemensamma Zoonoscenter samordnar för sin del kampen mot biologiska hot. På grund av internationell bedömning införs i Finland nationell styrning, strukturer och processer för beredskap, identifiering och reaktion i fråga om biologiska hot.

23. Förhindrande av och beredskap för strålningssituationer

Ansvarsministerium:

IM, SHM, JSM,
MM, FSM, ANM

Uppgiftsbeskrivning och mål

En omfattande strålningssituation som påverkar hela samhället uppstår genom en olycka i ett kärnkraftverk eller en kärnvapenexplosion i Finland eller närområdet. Avsiktlig spridning av radioaktiva ämnen eller kärnmaterial bland befolkningen orsakar en lokal strålningssituation som kraftigt påverkar samhällets funktion.

I den inledande fasen av en strålningssituation behövs det beslut och skyddsåtgärder i rätt tid för att upprätthålla befolkningens trygghet och samhällsfunktionerna. Det kan ta upp till tiotals år att behandla en strålningssituation och återhämta sig från den. Under hela situationen behövs det en gemensam lägesbild, beslut som baserar sig på den samt konsekvent och begriplig kommunikation som minimerar störningar i samhällets och näringslivets funktion. Genom bra beslut och åtgärder hanterar och minimerar man också radioaktivt avfall som saneringsåtgärderna ger upphov till.

Verksamhetsmodell

Myndigheternas primära mål är att förhindra strålningssituationer. Viktiga aktörer i en situation är STUK, Meteorologiska institutet, Tullen, Evira, Valvira, Försvarsmakten samt trafikmyndigheterna. Strålskyddscentralen övervakar verksamheten hos dem som använder kärnenergi och strålning och deras beredskap för olika avvikande händelser. Strålskyddscentralen upprätthåller också ett riksomfattande mätnätverk som fungerar kontinuerligt. Genom strålningsövervakning på gränsövergångarna i samarbete med Tullen försöker man hindra illegal import av särskilt radioaktiva ämnen och kontaminerade produkter.

Internationellt samarbete spelar en viktig roll när det gäller att förebygga strålningssituationer samt beredskapen för dem. Finland har ratificerat Internationella atomenergiorganet (IAEA) konventioner om assistans och tidig varning vid nukleära eller radiologiska nödsituationer samt bilaterala avtal med de nordiska länderna, Ryssland, Ukraina och Tyskland om information i situationer som kan ge upphov till strålfara. Finland är också med i kommissionens informationsutbytessystem. På så vis säkerställs information i sådana strålningssituationer som uppstår utanför Finlands gränser men som kan ha verkningar för Finland eller finländare.

I strålningssituationer är Strålskyddscentralen sakkunniginstitution samt meddelar rekommendationer och anvisningar för att trygga säkerheten. Den primära skyddsåtgärden för att minska människors exponering är att man skyddar sig inomhus. Beslut om detta fattas av di-

rektören för räddningsväsendet. Om det finns rikligt med radioaktivt jod i inandningsluften, kompletteras skyddet inomhus med jodtabletter i enlighet med social- och hälsovårdsministeriets beslut. Myndigheter under jord- och skogsbruksministeriet utfärdar föreskrifter för att minimera exponeringen via kontaminerad föda. Miljöministeriet handleder aktörerna inom ministeriets förvaltningsområde att förbereda sig på att lämna experthjälp som gäller miljöskydd och naturskydd i strålningssituationer. Social- och hälsovårdsministeriet följer STUKs lägesbedömning och rekommendationer om nödvändiga skyddsåtgärder för att minska strålningens skadliga effekter och instruerar vid behov andra myndigheter (Valvira, regionförvaltningsverken). Valvira styr kommunernas hälsoskyddsmyndigheters verksamhet samtidigt som regionförvaltningsverken samordnar anvisningarna inom sina områden. I en strålningssituation utarbetar Valvira föreskrifter och anvisningar om säkerhet i fråga om hushållsvatten, inomhusutrymmen och livsmiljö utifrån STUKs rekommendationer. När den inledande fasen, som kan pågå några dagar eller flera veckor, upphör övergår ansvaret för skyddsåtgärder på miljö- och hälsoskyddet, som lyder under social- och hälsovårdsministeriet. Då utarbetar Valvira vid behov utifrån STUKs anvisningar föreskrifter och anvisningar om åtgärder i syfte att sanera inomhusutrymmen och livsmiljö och begränsa användningen av dem samt säkra hushållsvattnet och vid behov begränsa användningen av det. Anvisningar och föreskrifter som utfärdats i efterfasen är riktade till såväl medborgare som företag och myndigheter. Kommunens hälsoskyddsmyndighets uppgift är att lokalt säkerställa att livsmiljön, såsom vistelse i offentliga byggnader, inte orsakar men för hälsan, och att det är tryggt att använda hushållsvatten. Valvira kan med stöd av hälsoskyddslagen också utfärda föreskrifter och anvisningar om ordnande av avfallshanteringen för kommunerna.

Åtgärderna i återhämtningsfasen baserar sig på myndigheternas och experternas rekommendationer och rådgivning samt på lokala och sociala förhållanden. Valviras behörighet i strålningssituationer baserar sig på 52 § i hälsoskyddslagen. Det har föreslagits att denna behörighet ska överföras på SHM samtidigt som Valviras uppgifter och resurser enligt hälsoskyddslagen överförs på den framtida Luova-myndigheten.

Från situationens inledande fas till den långfristiga återhämtningen är det viktigt att ett stort antal olika myndigheter, näringslivet och det civila samhället samarbetar, för att människorna och samhället ska kunna acceptera åtgärderna, strålningsexponeringen begränsas effektivt och de skadliga konsekvenserna för samhället bli så små som möjligt.

24. Beredskap för kemikaliehot

Ansvarsministerium:

SHM, IM, ANM,
JSM, MM, FSM

Uppgiftsbeskrivning och mål

För att identifiera och hantera farliga situationer som orsakas av kemikalier upprätthålls observations- och uppföljningssystem. Till detta ansluter sig de nationella expertledningssystemen för kemiska hot samt WHO:s och EU:s uppföljnings, varnings- och kontrollsystem, som stödjer de nationella systemen. Samarbeta som bedrivs enligt det internationella hälsoregelverket (International Health Regulations) och med EU-kommissionens hälsosäkerhetskommitté styr och stödjer hanteringen av kemikalierisker. Apparater, tekniska system, kompetens och personresurser som behövs för att upptäcka och hantera kemiska riskfaktorer upprätthålls i överensstämmelse med förändringarna i omvärlden och kraven från hotbilderna.

Beredskap för akuta kemikalieutsläpp som uppstår obemärkt och de hälsohot som eventuellt följer av dem samt bedömningen av hoten bygger på respektive myndighets- och expertaktörs ansvar och sakkunskap. Eftersom ansvaret är utspritt på olika aktörer, är det av största vikt att olika myndigheter och experter samarbetar. Av denna orsak satsar man på samarbetsnätverk, varmed syftet är att säkerställa informationsutbytet och utöka samarbetet mellan olika förvaltningsområden och experter.

Verksamhetsmodell och aktörer

På lokal nivå är de lokala räddningsmyndigheterna, Gränsbevakningsväsendet, polisen samt miljöskydds- och hälsoskyddsmyndigheterna nödvändiga myndighetsaktörer i akuta kemiska hotsituationer. Ledningsansvaret ligger hos miljöskyddsmyndigheterna, när man upptäcker eller misstänker att jorden och grundvattnet förorenats av kemikalier. Hälsoskyddsmyndigheten bär ledningsansvaret till exempel i situationer där en skadlig kemikalie har kommit ut i hushållsvattnet, jorden eller grundvattnet och utgör en fara för befolkningens hälsa, polisen när det är fråga om en brottsmisstanke medan räddningsmyndigheten leder räddningsverksamheten vid akuta kemikalieutsläpp. Livsmedelskontrollmyndigheterna bär ledningsansvaret till exempel i situationer där en skadlig kemikalie som kan utgöra en fara för befolkningens hälsa konstateras i livsmedel.

Kemikaliesäkerheten i Finland baserar sig i stor utsträckning på EU:s lagstiftning. Verkställandet av författningar och ansvaret för tillsynen över att de följs är fördelat på olika ministerier och deras underlydande myndigheter. Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes), Livsmedelssäkerhetsverket (Evira), Valvira, Trafiksäkerhetsverket (Trafi), Tullen, polisen, Gränsbevakningsväsendet, Försvarsmakten, räddningsmyndigheterna, Strålskyddscentralen

och arbetarskyddsmyndigheterna är inom sina respektive verksamhetsområden viktiga aktörer som garanterar kemikaliesäkerheten. Dessutom stöds myndigheternas verksamhet av expert- och forskningsinstitut såsom THL, Arbetshälsoinstitutet, SYKE och Luke. Sakkunskap när det gäller kemiska hälsohot finns dessutom hos Giftinformationscentralen inom SHM:s verksamhetsområde.

För att handleda de lokala myndigheterna har det utarbetats anvisningar som innefattar även beredskap för kemiska hotsituationer. Dessutom har det utarbetats anvisningar om olika kemikalier med tanke på kemikalieutsläpp. Kompetenscentret för allvarliga kemiska hot (C-kompetenscentret) är ett samarbetsnätverk inom SHM:s förvaltningsområde, som stödjer myndighetsaktörer vid beredskapen för och handhavandet av allvarliga kemiska hotsituationer. Arbetshälsoinstitutet och THL upprätthåller en expertjourttjänst dygnet runt för lokala myndigheter med tanke på bedömning och hantering av kemiska hotsituationer. Inom IM:s förvaltningsområde finns CBRNE, ett samarbetsforum som samordnas av polisstyrelsen och vars syfte är att utveckla myndighetssamarbetet för att förebygga brottslig CBRNE-verksamhet. Vid beredskapen för kemikaliehot bör man utveckla utformningen och upprätthållandet av en uppdaterad lägesbild och spridningen av den till alla parter som är ansvariga för situationen, särskilt i akuta och omfattande störningssituationer som gäller kemikalier. Dessutom måste man trygga tillräckliga expert- och laboratorieresurser så att det är möjligt att svara på olika kemiska hotsituationer även i fortsättningen. Arbets- och näringsministeriet har i juni 2017 inlett ett regleringsprojekt i syfte att förbättra kemi- och sprängämnesindustrins beredskap mot hot om terrorism och brottslig verksamhet.

25. Anskaffning och allokering av ekonomiska resurser samt säkerställande av personresurser

Ansvarsministerium:

FM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Tillgången till de ekonomiska resurser som krävs för att den offentliga sektorn ska fungera säkerställs. Till detta hänför sig statens upplåning, kassahantering och betalningar, beskattningen (inkl. Tullen), omallokering av de ekonomiska resurserna samt verksamhets-, ekonomiplanerings- och budgetprocesserna.

Tillgången till personalresurser inom den offentliga förvaltningen säkerställs i samtliga säkerhetssituationer.

Verksamhetsmodell

Beredskapen när det gäller statens finansiella tjänster, såsom skuldhantering och betalningsrörelse samt system som är kritiska med tanke på dem utvecklas i överensstämmelse med kraven från i synnerhet cyberhot. Dessutom utvecklas metoder för att säkerställa betalningsrörelsen och uppbörden när det gäller skatter. Under undantagsförhållanden kan det dessutom krävas kraftigt förenklade skatteuppbördsmetoder. Uppgiften utförs i samarbete mellan samtliga ministerier, Statskontoret, Palkeet, Skatteförvaltningen och Tullen.

De personalresurser som behövs inom den offentliga förvaltningen för att trygga samhällets vitala funktioner säkerställs, vid behov genom att tillämpa fullmakterna enligt beredskapslagen (1552/2011) eller genom annan undantagslagstiftning. Exceptionella arrangemang som kan komma i fråga är bland annat undantag från regelbundna arbetstider och semestrar samt överföring av statsanställda från ett förvaltningsområde till ett annat för att sköta uppgifter som kräver extra resurser på grund av situationen. När det gäller regleringen av personal i arbetsavtalsförhållande samarbetar man med arbets- och näringsministeriet.

26. Tryggande av det finansiella systemets funktion

Ansvarsministerium:

FM

Uppgiftsbeskrivning och mål

En så stabilt fungerande finansmarknad som möjligt och fortlöpande finansmarknadstjänster som är nödvändiga för att samhället ska fungera tryggas under alla förhållanden. En stabil och störningsfri finansmarknad är en förutsättning för att samhället ska fungera. Störningar på finansmarknaden äventyrar tillgången till finansiering som är nödvändig för såväl privata och offentliga organisationer som enskilda människor. Ekonomiska krissituationer på finansmarknaden som inte är under kontroll kan vidgas till ekonomiska kriser som hotar hela samhällsekonomin, och de kan leda till att såväl företagens som statens kreditvärdighet kollapsar och därmed till att hela samhällsfunktionen rubbas. Störningar i finansmarknadens infrastruktur och hinder för användningen av kritiska system kan äventyra kontinuiteten i samhällets vitala funktioner. Fungerande ekonomi och infrastruktur, tryggande av befolkningens minimiutkomst och verkställande av säkerhetsuppgifterna förutsätter stabil tillgång till förmögenhetsuppgifter samt förmåga att göra, förmedla och ta emot betalningar.

Verksamhetsmodell

Verksamheten på finansmarknaden är internationell och baserar sig på tjänster och system som ägs, upprätthålls och opereras av företag i finansbranschen, och vilkas stabilitet det allmänna tryggar genom centralbanksverksamhet, reglering och kontroll samt olika ekonomiska skyddsnet. Företag som tillhandahåller viktiga finansmarknadstjänster har i Finlands nationella lagstiftning ålagts beredskapsskyldighet även med tanke på undantagsförhållanden. Marknadens stabilitet och störningstålighet samt trygga tjänster stärks i huvudsak genom man globalt kommer överens om att revidera regleringen på ett sätt som genomförs i EU:s lagstiftning.

Det hör till EU:s exklusiva kompetens att bestämma och verkställa den monetära politiken. Finlands Bank deltar i verksamheten inom Europeiska centralbankssystemet (ECBS) och driver för sin del euroområdet gemensamma monetära politik som Europeiska centralbankens råd fastställt. Regleringen av finansmarknaden baserar sig på internationellt samarbete. Finland hör till EU:s bankunion, där behörigheten att övervaka kreditinstitutens soliditet och hantera ekonomiska krissituationer har överförs till EU:s gemensamma banktillsynsmekanism och gemensamma krishanteringsmekanism. I Finland utgör Finansinspektionen och Verket för finansiell stabilitet i Finland en del av dem.

Enskilda medlemsstaters egna åtgärder framhävs när det gäller beredskapen för andra hot mot finansmarknaden än ekonomiska störningssituationer. Medlemsstaternas myndigheter bär också huvudansvaret för operativa åtgärder i en eventuell störningssituation tillsammans med de företag som producerar finansmarknadstjänster. En störning som också kan vara lokal och som riktar sig mot infrastruktur som är kritisk med tanke på finansmarknaden går inte att avhjälpa genom myndighetspåbud eller genom att tillämpa undantagsbefogenheter, utan

vid behov måste det finnas tillräckliga verksamhetsmodeller om utarbetats och testats och reservsystem som byggts upp på förhand. Tryggande av samhällets vitala funktioner under alla förhållanden och säkerhetssituationer förutsätter att tillgången på kritiska finansmarknadstjänster är tryggad även i händelse av att de internationella systemen inte går att använda.

Finansmarknadstjänsterna är helt och hållet beroende av att teleförbindelserna och IKT-systemen fungerar och att det finns el för dem. För att trygga fortsatt verksamhet och hantera störningssituationer förutsätts starkt samarbete med IKT- och cybersäkerhetsaktörer. Viktiga myndigheter är Finansinspektionen, Finlands Bank, Verket för finansiell stabilitet, Europeiska centralbanken och EU:s resolutionsnämnd i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet, kommunikationsministeriet, Kommunikationsverket och Försörjningsberedskapscentralen/försörjningsberedskapsorganisationen samt Lantmäteriverket och företag som producerar finansmarknadstjänster samt företag som producerar kommunikations- och IKT-tjänster.

27. Tryggande av den offentliga förvaltningens IKT-infrastruktur och digitala tjänster

Ansvarsministerium:

FM, SRK

Uppgiftsbeskrivning och mål

Finansministeriet tryggar den informationsadministration och IKT-styrning samt styrning av informations- och cybersäkerheten som samhällets vitala funktioner kräver liksom de gemensamma digitala tjänster och data som absolut krävs för vitala funktioner inom den offentliga förvaltningen. På målnivån är de digitala tjänster och data inom den offentliga förvaltningen som är nödvändiga för samhällets vitala funktioner och den infrastruktur som de kräver tillförlitliga. Tjänsternas och informationens tillförlitlighet, integritet och tillgänglighet är tryggad. Kritiska digitala tjänster och data för statsledningen och säkerhetsmyndigheterna är tillräckligt säkrade och tjänsterna är planerade så att de fungerar i samtliga säkerhetssituationer och därvid säkerställer att informationen kan användas, att lägesbilden är ajour och att det går att fatta beslut.

Verksamhetsmodell

IKT-funktionerna och produktionen av digitala tjänster är nationell och internationell. För att säkerställa informations- och cybersäkerheten krävs nationellt och internationellt samarbete. De digitala tjänster som behövs för de vitala samhällsfunktioner som den offentliga förvaltningen producerar baserar sig på avtal mellan den offentliga förvaltningen och näringslivet. Under de senaste åren har man fokuserat kraftigt på att utveckla och producera tjänster. För att samhället ska fungera är det således viktigt att utveckla förmågorna hos de aktörer som producerar gemensamma tjänster.

Finansministeriet svarar för att allmänt styra myndigheternas informationsadministration inom den offentliga förvaltningen. Häri ingår att styra helhetsarkitekturen och interoperabiliteten hos den offentliga förvaltningens IKT-infrastruktur och digitala tjänster samt att utarbeta allmänna grunder för informationssäkerheten. Det är nödvändigt att använda den offentliga förvaltningens IKT-infrastruktur och digitala tjänster för att genomföra samhällets vitala funktioner. Säkra och fortsatta funktioner måste säkerställas så att de är tillgängliga i samtliga säkerhetssituationer. För att uppnå detta mål har finansministeriet meddelat anvisningar om minimikrav på säkerheten hos den offentliga förvaltningens IKT-infrastruktur, digitala tjänster och säker information. Varje behörig myndighet ansvarar för deras säkerhet och beredskapen för dem inom det egna förvaltningsområdet. Statsrådets kansli ansvarar för säkerheten och beredskapen när det gäller statsledningens och ministeriernas digitala tjänster och information. Den behöriga myndighetens ansvar omfattar de uppgifter som utförs på dess uppdrag eller för dess räkning.

Den offentliga förvaltningens gemensamma IKT-infrastruktur och digitala tjänster omfattar statens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster, förvaltningens säkerhetsnätverk och dess tjänster samt den offentliga förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster. Finansministeriet styr den informations- och kommunikationstekniska beredskapen och säkerheten när det gäller dem. Vid behov prioriterar statsledningen användningen av den offentliga förvaltningens IKT-infrastruktur och de digitala tjänster som den möjliggör och hanteringen av störningssituationer som gäller dem, särskilt i störningssituationer under normala förhållanden och under undantagsförhållanden. Viktiga myndigheter är Statens center för informations- och kommunikationsteknik Valtori samt Befolkningsregistercentralen (BRC) i samarbete med statsrådets kansli, kommunikationsministeriet, Försörjningsberedskapscentralen/försörjningsberedskapsorganisationen, företag som producerar IKT-tjänster och koncernen Suomen Erillisverkot Oy (inkl. Suomen Turvallisuusverkko Oy, STUVE).

28. Säkerställande av att elektroniska kommunikationstjänster är användbara och tillgängliga

Ansvarsministerium:

KM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Det säkerställs att högklassiga, trygga och funktionssäkra elektroniska kommunikationstjänster på marknadsvillkor är användbara och tillgängliga såväl i störningssituationer som under undantagsförhållanden.

Genom riskbedömning, förberedelser och beredskap säkerställs det att kommunikationstjänster som är centrala och kritiska för den elektroniska kommunikationen är användbara och tillgängliga i störningssituationer och även under undantagsförhållanden. Kritiska kommunikationstjänster är nödsamtal och masskommunikation samt exempelvis tjänster som tillhandahålls med hjälp av kommunikationstjänster, såsom förmedling av betalningsrörelse, elnät, system för trafikreglering samt social- och hälsotjänster. Kommunikationstjänsterna är feloleranta och funktioner för att återgå till den normala kan starta omedelbart. Information om störningssituationer ges omedelbart. Kontinuiteten hos samhällsledningen, den inre och den yttre säkerheten samt andra funktioner som är kritiska med tanke på elektronisk kommunikation tryggas även under undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen.

Verksamhetsmodell

Informationssamhällsbalken innehåller kvalitetskrav på kommunikationstjänsternas funktion. Teleföretagen ska se till att deras verksamhet fortsätter så störningsfritt som möjligt även i störningssituationer under normala förhållanden samt under undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen.

När det gäller att säkerställa servicenivån inom kommunikationstjänsterna och beredskapen för den framhävs samarbete och informationsutbyte samt en lägesbild över gränserna mellan förvaltningsområdena samt samordnad beredskapsverksamhet mellan olika förvaltningsområden. Statsförvaltningens olika aktörer främjar verkställandet och övervakningen av samt anvisningarna och rådgivningen om informationssäkerhets- och dataskyddsregelverket. Genom tväradministrativt samarbete har myndigheterna förberett sig på att ta i bruk beredskapslagens extra befogenheter och undantagsarrangemang under undantagsförhållanden. Myndigheternas beredskap upprätthålls genom regelbundna övningar. Kunskapen om informationssäkerhetsfrågor samt informationsutbytet om informationssäkerhetshot främjas hos de företag som använder kommunikationstjänster.

Det internationella informationssäkerhetssamarbetet är viktigt för Finlands nationella informationssäkerhetsarbete. Internationellt samarbete, informationsutbyte och övningar främjar de finländska aktörernas kunskap om informationssäkerhetshot och hjälper dem att förbereda sig på inverkan av hoten.

Förutom kommunikationsministeriets förvaltningsområde deltar bland annat Energimyndigheten, inrikesministeriets räddningsavdelning, Nödcentralsverket, försörjningsberedskapsorganisationen samt försvarsministeriet och försvarsmakten i arbetet. Även näringslivet och tredje sektorn deltar i beredskapssamarbetet i enlighet sina roller.

Uppgiftsbeskrivning och mål

Försäkringar är en del av företagens övergripande riskhantering. Tillgång till försäkringsskydd är en förutsättning för att bedriva affärsverksamhet, och därmed även för att samhället ska fungera störningsfritt. Försäkringsbolagens ersättningsbetalnings- och placeringsverksamhet är beroende av att teleförbindelserna och bankernas betalningsrörelse fungerar. Exempelvis arbetspensionsanstalterna har i finländsk skala mycket betydande placeringstillgångar, och för att administrerar dem krävs fungerande informationssystem. En mer långvarig störning i kommunikations- eller betalningssystemet inverkar direkt på debiteringen av försäkringsbolagens premier och betalningen av skadeersättningar. På längre sikt inverkar störningarna även på placeringsverksamheten och därigenom också på försäkringsbolagens soliditet.

Försäkringsbranschens aktörer sköter verkställandet av förmåner som är viktiga för utkomsten, så det är viktigt att trygga försäkringsverksamheten även med tanke på befolkningens utkomstskydd. Arbetspensionen är den huvudsakliga utkomstkällan för en stor del av befolkningen. Arbetspensionsskyddet och olycksfallsförsäkringen utgör också en viktig del av den lagstadgade socialförsäkringen. För att säkerställa medborgarnas utkomst måste särskild uppmärksamhet fästas vid att betalningsrörelsen och informationssystemen fungerar i störningssituationer, eftersom betalningen av socialförsäkringsförmåner är beroende av detta. Med tanke på störningar i teleförbindelserna måste det finnas alternativa metoder för att få fram de uppgifter som krävs för betalningarna till banken. Dessutom bör myndigheterna och den privata sektorn tillsammans kartlägga alternativa utbetalningssätt.

Dialogen mellan samhället och olika aktörer samt informationen om försäkringsbranschens beredskap bör främjas ytterligare. Det vore bra om även de IKT-tjänsteföretag som är verksamma i Finland och de aktörer som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen skulle föra en omfattande gemensam diskussion om vilka tjänster som ska tryggas under undantagsförhållanden och vilka tjänster som ska prioriteras.

Verksamhetsmodell

Med tanke på försäkringsbranschens beredskap är det livsviktigt att betalningsrörelsen och datakommunikationen samt energiförsörjningen fungerar. För att trygga försäkringsverksamheten krävs nära samarbete mellan olika myndigheter och andra aktörer. Social- och hälsovårdsministeriet svarar för att trygga försäkringsverksamheten till den del det är fråga om att bereda lagstiftning om försäkringar samt allmänt styra trygghandlet av försäkringsverksamheten. Det är i första hand försäkringsbolagens och andra försäkringsanstalters uppgift att trygga försäkringsverksamheten. Finansinspektionen övervakar försäkringsanstalternas beredskap.

30. Tryggande av bränsleförsörjningen

Ansvarsministerium:

ANM, KM, JSM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Genom bränsleförsörjningen upprätthålls bränsletillgången genom att genom att flera olika bränslen och anskaffningskällor utnyttjas inom energiproduktionen och produktionen och användningen av inhemska bränslen främjas, samt genom säkerhetsupplagring och obligatorisk upplagring. Främjande av användningen av förnybara energikällor, i synnerhet biobränslen, ökar försäkringsberedskapen.

Verksamhetsmodell

En säker bränsleförsörjning baserar sig på företagens obligatoriska upplagring av importbränslen. Med tanke på störningar i tillgången och för att uppfylla internationella avtalsförpliktelser har Försörjningsberedskapscentralen importbränslen i statens säkerhetsupplag så att lagren motsvarar i medeltal fem månaders normalförbrukning. Vid dimensioneringen av lagermängderna beaktas användningen av oljeprodukter som reservbränsle för naturgas endast i samhällenas energiförsörjning. För att utnyttja lagren krävs fungerande distributions- och transportlogistik.

Aktörerna i fjärrvärmebranschen förbereder sig på elavbrott samt på att placera tillräckliga bränslelagar i produktionsanläggningar i händelse av allvarliga störningssituationer och undantagsförhållanden. För att trygga användningen av torv i kraftvärmeproduktionen samt säkerställa tillgången i händelse av väderrisker är målsättningen att när torvproduktionssäsongen börjar ska torvlagret i landet motsvara ungefär ett halvt års användning. Den träbaserade energins växande betydelse beaktas när man förbereder sig på att upprätthålla infrastrukturen och tillräckliga avverkningsvolymmer samt tillräcklig transportmateriel och tillgång på arbetskraft.

Arbets- och näringsministeriet ansvarar för att bränsleförsörjningen tryggas. Kommunikationsministeriets förvaltningsområde ansvarar för distributionen av trafikbränslen, som är ett led i smidiga transportsystem och transporter. Myndigheterna säkerställer fortsatt bränsleförsörjning hos kritiska aktörer och företagen i branschen planerar praktiska åtgärder för att trygga bränsleförsörjningen. Försörjningsberedskapscentralen sköter statens säkerhetsupplag. Beredskapen när det gäller bränsleförsörjningen styrs av Försörjningsberedskapscentralens energiförsörjningsavdelning och den genomförs av oljepoolen. Oljepoolen upprätthåller i samarbete med land- och sjötransportpoolerna också beredskap att transportera oljeprodukter. Poolerna främjar beredskapen hos företagens i branschen. Nästan hela olje- och gasbranschen omfattas av företagsspecifik beredskapsplanering. Under undantagsförhållanden ansvarar arbets- och näringsministeriet för styrningen av bränsleransoneringen som helhet och för ransoneringen av eldningsolja. Kommunikationsministeriet svarar för att trygga fortsatta transporter och jord- och skogsbruksministeriet för livsmedelsförsörjningen. Uppgifter som gäller ransonering av oljeprodukter kan enligt befogenheter i beredskapslagen åläggas Oljebranschens distributionscentral, som finns i anslutning till Olje- och biodrivmedelsbranschen rf, och som styr och följer oljeleveranser, följer bränsleförsäljningen och oljelagren samt bistår oljebolagen vid ransoneringen för att säkerställa oljeleveranserna till bolagens kunder. Jord- och skogsbruksministeriet styr Skogscentralen och Forststyrelsen och svarar för att trygga virkestillgången.

31. Tryggande av kraftförsörjningen

Ansvarsministerium:

ANM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Genom att trygga kraftförsörjningen säkerställs tillräcklig el- och värmeproduktion samt tillräcklig överförings- och distributionskapacitet och att dessa system fungerar tillräckligt och återhämtar sig under normala och undantagsförhållanden. Att elförsörjningen fungerar tillförlitligt är en grundläggande förutsättning för samhällets övriga vitala funktioner. En allvarlig störning i tillgången på el eller värme påverkar samtliga samhällsfunktioner och kan äventyra kritiska funktioner och befolkningens välfärd.

Verksamhetsmodell

Överförings- och distributionsnätverket för el är sårbart i ett land som Finland, där produktionen och användningen av energi är geografiskt utspridd, överföringsavstånden är långa och energiöverföringen sker i nätverk som är fysiskt oskyddade samt utsatta för snö och stormar. Eldistributions- och kommunikationsnäten är kraftigt beroende av varandra.

Nätbolagen främjar leveranssäkerheten hos eldistributionen till sina kunder genom att investera i jordkablar inom mellanspänningsnätet samt utöka nätverksautomationen och de ringformade förbindelserna. Elnätens styrsystem är i hög grad automatiserade och de kan vara utsatta för betydande cyberhot. En hotande överbelastningssituation hanteras genom att låta ett kort elavbrott cirkulera områdesvis. En omfattande störning i elleveransen kan kräva att befogenheter enligt beredskapslagen tas i bruk. Under undantagsförhållanden kan användningen av el begränsas eller förbjudas för andra ändamål är sådana som är nödvändiga för försörjningsberedskapen. Egentlig elransonering baserar sig på kvotransonering.

Arbets- och näringsministeriet ansvarar för tryggande av kraftförsörjningen. En säker kraftförsörjning baserar sig på arrangemangen under normala tider, och med hjälp av dem kan man i stor utsträckning agera även under kristider.

Den offentliga sektorns beredskapsåtgärder är av kompletterande karaktär. De praktiska åtgärderna för att trygga kraftförsörjningen vidtas i företagen i branschen. Stamnätbolaget Fingrid Oyj ansvarar för att el-överföringssystemet fungerar och för den momentana effektbalansen. Fingrid Oyj har omfattande befogenheter att balansera förbrukningen och produktionen redan före undantagsförhållanden enligt beredskapslagen. El- och värmeproduktions- och distributionsbolagens beredskap styrs via Försörjningsberedskapscentralens energiförsörjningsavdelning och krafthushållningspoolen som lyder under den. Energimyndigheten övervakar elmarknadens funktion samt överföringsnätverksamheten och beredskapen som en del av den.

32. Säkerställande av tillgången på tjänster som gäller väder-, havs- och andra förhållanden

Ansvarsministerium:

KM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Tillgången på tjänster som gäller väder-, havs- och andra förhållanden säkerställs i störningssituationer och även under undantagsförhållanden.

Störningsfri produktion av tjänster som gäller väder-, havs- och andra förhållanden stödjer i synnerhet den egna framförhållningen och beredskapen för störningssituationer, störningssituations- och lägesbildverksamheten samt störningssituationsledningen hos i synnerhet myndigheter, upprätthållare av kritisk infrastruktur samt näringslivets andra aktörer.

Verksamhetsmodell

I Finland producerar och utvecklar Meteorologiska institutet tjänster som gäller väder-, havs- och andra förhållanden med hänsyn till behoven hos befolkningen och olika samhällsaktörer som behöver tjänsterna. Skyldigheter som gäller Meteorologiska institutets produktion av tjänster som gäller väder-, havs- och andra förhållanden ingår i lagstiftningen. Meteorologiska institutets beredskap att producera tjänsterna har säkerställts genom planering, förberedelser och beredskap. Vid behov kan tjänsteproduktionen fortsätta även med reservarrangemang.

Internationellt samarbete är en förutsättning för att producera tjänster som gäller väder-, havs- och andra förhållanden i Finland. Därför deltar Meteorologiska institutet aktivt i internationellt samarbete och informationsutbyte inom sitt verksamhetsområde.

I samarbetet deltar förutom aktörerna inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde bland annat statsrådets lägesbildscentral, försvarsmakten, inrikesministeriets räddningsavdelning och räddningsverken, Gränsbevakningsväsendet, Finlands miljöcentral och Strålskyddscentralen.

33. Säkerställande av användbara och tillgängliga transporttjänster

Ansvarsministerium:

KM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Det säkerställs att det finns högklassiga, trygga och funktionssäkra transporttjänster på marknadsvillkor vilka är användbara och tillgängliga i störningssituationer och även under undantagsförhållanden.

Användbara och tillgängliga transporttjänster som förutsätts för att samhället ska fungera säkerställs i störningssituationer och även under undantagsförhållanden genom riskbedömning, förberedelser och beredskap. Sådana tjänster är bland annat för befolkningens försörjning och näringslivet kritiska transporter, arbetsresor, social- och hälsovårdstjänsternas transporter, skolskjutsar samt transporttjänster som samhället producerar. Det informeras omedelbart om störningssituationer i transporttjänsterna.

Verksamhetsmodell

Substanslagstiftningen innehåller beredskapsskyldighet för dem som bedriver järnvägstrafik och metrotrafik samt vissa luftfartsaktörer inklusive flygbolag och dem som upprätthåller flygplatser. Aktörer som inte har lagstadgad beredskapsskyldighet säkrar sin verksamhet på andra grunder. Substanslagstiftningen och beredskapslagen kompletterar varandra.

Även inom centralförvaltningen samt region- och lokalförvaltningen är arbetsfördelningen tväradministrativ. Myndigheterna utnyttjar existerande verksamhetsmodeller och forum, såsom försörjningsberedskapsorganisationen, i lägesbildsverksamheten, informationsutbytet, övningsverksamheten samt för andra åtgärder för att säkerställa en användbar och tillgänglig servicenivå när det gäller transporttjänster.

Transporttjänsterna är globala, så i beredskapsarbetet i Finland beaktas Europeiska unionens inre marknad samt den internationella omvärlden i stort.

Förutom kommunikationsministeriets förvaltningsområde svarar arbets- och näringsministeriet samt Försörjningsberedskapscentralen under det för att främja verksamhetsbetingelserna och beredskapen hos företag som producerar och som behöver transporttjänster. Bränsleförsörjningen för samhällskritiska transporter tryggas. Även näringslivet och tredje sektorn deltar i beredskapssamarbetet i enlighet med sina roller.

34. Säkerställande av trygga och funktionssäkra trafik- och kommunikationsnät

Ansvarsministerium:

KM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Säkra och fungerande trafik- och kommunikationsnät som förutsätts för att samhället ska fungera störningsfritt säkerställs i störningssituationer och även under undantagsförhållanden.

Säkra och fungerande trafik- och kommunikationsnät säkerställs i störningssituationer och även under undantagsförhållanden i enlighet med samhällets krav på servicenivån. Kritiska trafik- och kommunikationsnät är inhemska och utländska teleförbindelser, mobilnätet samt viktiga knutpunkter i transportsystemet, såsom hamnar, terminaler, flygfält och kritiska leder. Hot och störningssituationer som riktar sig mot nätens säkerhet och funktionsduglighet upptäcks och man förbereder sig på dem genom planering och förberedelser som grundar sig på riskbedömning. Man reagerar smidigt på störningssituationer, tar i bruk reservarrangemang och strävar efter att smidigt återställa nätens funktion till det normala. Under undantagsförhållande bibehålls nätens säkerhet och användbarhet på en nivå som tryggar samhällets, näringslivets, olika myndigheters samt medborgarnas grundläggande behov av att färdas och kommunicera.

Verksamhetsmodell

Lagstiftningen innehåller kvalitetskrav och beredskapsskyldigheter som gäller trafik- och kommunikationsnäten. Det informationsintensiva samhället och systemens inbördes beroende syns i synnerhet i att transport-, datakommunikations- och energisystemen blir allt mer beroende av varandra, vilket förutsätter samarbete över gränserna mellan förvaltningsområdena. Detta inbördes beroende växer i framtiden när vi övergår till digitala transporttjänster och autonoma transportmedel.

Under undantagsförhållande förbereder sig de myndigheter som svarar för trafik- och kommunikationsnäten i tväradministrativt samarbete med andra myndigheter på att ta i bruk tilläggsbefogenheter och undantagsarrangemang enligt beredskapslagen.

Finland är aktivt med och utvecklar säkerhetsregleringen som gäller trafik- och kommunikationsnät i Europeiska unionen och även andra internationella forum.

Förutom trafik- och kommunikationsministeriets förvaltningsområde främjar arbets- och näringsministeriet samt Energimyndigheten och Försörjningsberedskapscentralen, som lyder under det, olika aktörers frivilliga beredskap. Försvarsministeriet och inrikesministeriet tryggar vid behov integriteten hos trafik- och kommunikationsnätens fysiska infrastruktur. Finavia Abp svarar för säkerheten och funktionsdugligheten hos verksamheten på Finlands viktigaste flygplatser. Även näringslivet och tredje sektorn deltar i beredskapssamarbetet i enlighet med sina roller.

35. Säkerställande av kontinuerliga transporter för Finlands försörjningsberedskap och utrikeshandel

Ansvarsministerium:

KM, FSM, ANM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Det transportlogistiska systemets funktionsduglighet och säkerhet samt de kritiska interna transporter och utrikeshandelstransporter jämte behövliga stödtjänster som samhällets funktion och försörjningsberedskapen förutsätter säkerställs i störningssituationer och även under undantagsförhållanden.

Landsvägs- samt luft- och sjöfartsförbindelserna för den finska utrikeshandeln, gränsövergångar, terminaler, hamnar, flygfält samt kritiska transporter inom Finland som behövs för befolkningens försörjning och arbets- och näringslivet säkerställs såväl i störningssituationer som under undantagsförhållanden. Det ses till att de inhemska rederierna kan behålla sitt fartygsbestånd. Finska staten har beredskap att vid behov ställa garantier i situationer där kommersiella garantier inte står att få.

Verksamhetsmodell

Kritiska företag och tjänsteproducenter ser till att deras verksamhet fortsätter med stöd av lagstiftningen eller avtal eller på någon annan stark grund. Myndigheterna förbereder sig i tväradministrativt samarbete på att vid behov ta i bruk tilläggsbefogenheter och undantagsarrangemang enligt beredskapslagen. Tilläggsbefogenheterna kan gälla till exempel att trygga tillgången på drivkraft för transporter som är kritiska för samhällets funktion och försörjningsberedskapen samt service, reparationstjänster och reservdelar för transportmateriel liksom arrangemang för att reservera fordon och arbetsmaskiner.

Finland är aktivt i frågor som gäller försörjningsberedskap och transportlogistik i Europeiska unionen, Nato-samarbetet och andra internationella forum. Finlands transportlogistiska system stödjer också målen för Finlands internationella försvarssamarbete, såsom partnerskaps-samarbetet mellan Finland och Nato och konceptet med värdlandsstöd.

Förutom kommunikationsministeriets förvaltningsområde främjar arbets- och näringsministeriet samt Försörjningsberedskapscentralen, som lyder under det, verksamhetsbetingelserna för företag som producerar och behöver transporter och logistiktjänster. Inrikesministeriet svarar för att organisera den räddningsverksamhet som ansluter sig till upprätthållandet av ett funktionssäkert transportsystem. Marinen som en del av Finlands försvarsmakt svarar för att skydda sjötransporter. Tullen verkställer nödvändig reglering av utrikeshandeln och bidrar till att säkra en störningsfri transportkedja. Även näringslivet och tredje sektorn deltar i beredskapssamarbetet i enlighet med sina roller.

36. Tryggande av fungerande informationssystem för social- och hälsovården samt tillgång på viktiga produkter

Ansvarsministerium:

SHM, ANM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Tillgången på läkemedel och vacciner säkerställs genom obligatorisk upplagring. Beredskapen kompletteras med annan decentraliserad säkerhetsupplagring av sällsynta krisspecifika preparat. Dessutom säkerställs tillgången på bruksmaterial och reservdelar till produkter och utrustning för hälso- och sjukvård. Samarbetet mellan de nationella och internationella myndighets- och sakkunnigaktörer som ansvarar för hälso- och sjukvårdens beredskap och Försörjningsberedskapscentralen säkerställs så att en enhetlig miniminivå på den materiella beredskapen uppnås i hela landet. För att trygga tillgången på läkemedel, vacciner samt produkter och utrustning för hälso- och sjukvård utvecklas bi- och multilaterala försörjningsberedskapsavtal mellan länderna. Finland arbetar aktivt i EU för att effektivisera försörjningsberedskapsdimensionen. Man utvecklar regionala förfaranden för gemensam upphandling av läkemedel och produkter och utrustning för hälso- och sjukvård.

För att trygga verksamheten upprätthålls obligatoriska och säkerhetsupplag med läkemedel samt säkerhetsupplag med produkter och utrustning för hälso- och sjukvård. Läkemedel och skyddsmaterial skaffas med tanke på omfattande epidemier av smittsamma sjukdomar. Tillgången på vaccin tryggas genom avtal och tillgången till doseringsutrustning tryggas genom säkerhetsupplagring.

De digitaliserade funktionerna och tjänsterna ökar inom social- och hälsovården. Deras funktions-säkerhet måste tryggas även i störnings- och undantagssituationer med reservarrangemang som planeras utifrån riskbedömning. Nödvändiga klient- och patientuppgifter bör finnas tillgängliga under alla förhållanden, vilket förutsätter att uppgifterna sparas i Finland. Fungerande register över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården de nationella datalagren för social- och hälsovården utgör en viktig del av en funktionssäker social- och hälsovård i kristider. Överföring av diagnostiska och andra patient- och klientuppgifter, digitala tjänster samt cybersäkerheten hos social- och hälsovårdsutrustning som kopplas till nät måste säkerställas. I och med att vården i allt större utsträckning sker i hemmen sträcker sig hoten till denna del även utanför sjukhusen och social- och hälsovårdscentralerna, vilket måste beaktas i tjänsteprocenternas beredskapsplaner.

Verksamhetsmodell

SHM utvecklar anvisningar och utbildning för social- och hälsovårdens beredskap. Det nordiska samarbetet kring beredskapsplanering och beredskap utökas. Ansvar för uppdateringen av social- och hälsovårdens beredskapsplaner och för beredskapen vilar på de tjänsteproducerande enheterna. Beredskapen stöds genom obligatorisk upplagring och statens säkerhetsupplag. De obligatoriska och säkerhetsupplagen decentraliseras. Inom hälso- och sjukvårdens upphandling undviker man att bli beroende av en leverantör. Produkter som lagras poängsätts enligt hur kritiska, strategiskt betydande, kriskänsliga och krisspecifika de är. Beredskapen för cyberstörningar effektiviseras på samtliga förvaltningsnivåer.

37. Observation och uppföljning av miljöförändringar samt anpassning till förändringarna och avvärjande av hot som de medför

Ansvarsministerium:

MM, JSM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Beredskapen att upptäcka, följa och förutsäga miljöförändringar upprätthålls liksom samhällets beredskap att anpassa sig till dem och avvärja hot som de medför. Till detta ansluter sig i stor utsträckning Finlands medverkan när internationella miljökonventioner ingås och verkställs.

På nationell nivå kan miljöhot orsaka betydande egendoms- och miljöskador samt försämra förutsättningarna för ekonomisk aktivitet. Fungerande uppföljningssystem gör det möjligt att upptäcka och förutse skadliga miljöförändringar så att deras inverkan kan begränsas och skador åtgärdas så snabbt som möjligt.

Uppföljningen av och dataregistren över miljöns tillstånd upprätthålls. Genom uppföljningen förbereder man sig också på att upptäcka och hantera miljöolyckor. Med hjälp av uppföljningsuppgifter kan man till exempel snabbt modellera konsekvenserna för miljön när miljöolyckor inträffar. Finland fortsätter att delta i det internationella samarbetet för att fördröja klimatförändringen. Likaså fortsätter det internationella samarbetet för att förbättra Östersjöns tillstånd samt för att få kontroll över andra pågående skadliga miljöförändringar.

Verksamhetsmodell

Miljöministeriet styr allmänt och utvecklar uppföljningen av miljöns tillstånd samt styr allmänt beredskapen för miljöförändringar tillsammans med jord- och skogsbruksministeriet.

Statliga myndigheter följer miljöns tillstånd inom sina respektive områden. I samband med regionförvaltningsreformen bör det ses till att uppföljningen av vatten, luft, jord och organismer organiseras och genomförs regionalt. Kommunen sköter uppföljningen av miljöns tillstånd inom sitt område. I samband med regionförvaltningsreformen bör det säkerställas att de uppgifter som för närvarande sköts av NTM-centralerna blir utförda även efter omorganiseringen.

Finlands miljöcentral och Naturresursinstitutet följer och bedömer miljöns tillstånd och belastningen på miljön, studerar förändringar som inträffar i miljön och orsakerna till dem samt utvecklar metoder för att förhindra skadliga miljöförändringar. De producerar information om dämpning av och anpassning till klimatförändringen i samarbete med Meteorologiska institutet. Finlands miljöcentral och Naturresursinstitutet upprätthåller uppföljnings- och informationssystem som gäller miljön och dess tillstånd. De deltar i internationellt samarbete som sakkunniga. Strålsäkerhetscentralen svarar för observation och uppföljning av strålningsituationen i miljön.

38. Tryggande av avfallshanteringen

Ansvarsministerium:

MM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Syftet med att trygga avfallshanteringen är att säkerställa en funktionssäker avfallshantering och en så störningsfri verksamhet som möjligt i störningssituationer samt främja och upprätthålla beredskapen i anslutning härtill. Dessutom är strävan att tillsammans med försörjningsberedskapsorganisationen upprätthålla beredskap att ersätta brist på bränslen och råvaror som beror på stängda gränser genom att styra avfallsströmmar till dessa ändamål.

Målsättningen är att insamlingen, transporten och hanteringen av exceptionella avfallsmängder som uppkommer plötsligt till följd av olje- och kärnolyckor, djursjukdomsepidemier, översvämningar samt andra motsvarande överraskande och exceptionella händelser kan ordnas kontrollerat och planmässigt. En tillräcklig beredskapsnivå säkerställs genom att man förhandsplanerar deponier i samband med planläggningen samt upprätthåller beredskap att ordna alternativ insamlings-, transport- och hanteringskapacitet genom beredskapsavtal o.d. arrangemang. Samarbetet mellan myndigheter och företag är effektivt och föregripande. För att tillgodose energi- och råvarubehovet kan återanvändnings- och återvinningskapacitet vid behov styras så effektivt som möjligt till värme- och elproduktion, trafikbränsleförsörjning samt framställning av gödselmedel.

Verksamhetsmodell

Miljöministeriet ansvarar för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen av avfallshanteringen. Miljöministeriet stödjer det egna förvaltningsområdets deltagande i försörjningsberedskapsorganisationens arbete. Försörjningsberedskapskommittén för avfallsbranschen har som mål att säkerställa försörjningsberedskapen i avfallsbranschen i störningssituationer av olika grad under normala förhållanden. I kommittén för förutom miljöministeriet även Försörjningsberedskapscentralen, Finlands miljöcentral, Livsmedelssäkerhetsverket Evi- ra, NTM-centralerna samt kommunala och privata avfallsbolag representerade.

NTM-centralerna styr och främjar skötseln av avfallshanteringsuppgifter inom sina verksamhetsområden samt övervakar tillsammans med kommunernas miljöförvaltningsmyndigheter att avfallslagen och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den följs. Regionförvaltningsverken och kommunernas miljöförvaltningsmyndigheter är behöriga miljötillståndsmyndigheter. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) styr förebyggandet av sanitära olägenheter som beror på avfall inom sitt verksamhetsområde. Kommunerna ansvarar för ordnandet av kommunal avfallshantering samt planeringen av områdesanvändning inom sitt område. Avfallshanteringen i störningssituationer samt tryggad avfallsbaserad bränsle- och råvaruproduktion förutsätter samarbete mellan bland annat de myndigheter som ansvarar för livsmedels-, strål- och kärnsäkerheten, trafik- och hälso- och sjukvårdsmyndigheterna, räddningsväsendet, kommunerna samt avfallsbolagen.

39. Tryggande av byggandet

Ansvarsministerium:

MM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Tryggade byggresurser innebär att byggande och byggprodukter regleras i enlighet med befogenheter i beredskapslagen. Avsikten är att styra byggresurserna till nödvändigt byggande under undantagsförhållanden enligt beredskapslagen samt i störningssituationer under normala förhållanden. Nödvändigt byggande omfattar försvarsmaktens projekt samt byggnadsarbeten som krävs för att skydda och försörja befolkningen samt för befolkningens säkerhet, för att säkra trafik- och kommunikationsförbindelser, för energiförsörjningen samt för att upprätthålla vatten- och avloppsnäten. I vissa fall kan de också innebära slutförande av pågående projekt samt brådskande reparationsarbeten.

När byggandet regleras avbryts pågående byggprojekt. Pågående projekt kan fortsätta om de beviljas tillstånd. Nya projekt kräver tillstånd för att få påbörjas. Tillstånd ges i första hand för projekt som är nödvändiga. Under undantagsförhållanden inrättas i anslutning till miljöministeriet en delegation för byggnadsproduktionen, där byggnadsindustrin, byggherreaktörer och den offentliga sektorn är företrädde. Delegationens uppgift är att följa hur byggnadsbehovet samt byggandets produktionsfaktorer utvecklas. Delegationen lägger vid behov fram förslag för miljöministeriet om införande av regleringsfullmakter och å andra sidan upphörande av regleringen när den inte längre behövs. Medan byggandet är reglerat beviljar kommunens byggnadstillsynsmyndighet tillstånd att inleda och fortsätta byggprojekt. Tillstånd för byggprojekt som binder betydande resurser regionalt beviljas dock av NTM-centralen och av miljöministeriet om det är fråga om projekt av riksomfattande betydelse. Genom förordning av statsrådet bestäms vad som är projekt av regional och riksomfattande betydelse.

Regleringen av byggprodukter genomförs så att en näringsidkare som säljer byggprodukter får sälja eller annars överlåta byggprodukter endast mot inköpstillstånd. Inköpstillstånd behövs inte när man säljer eller överlåter byggprodukter till parti- eller detaljhandeln, för försvarsmaktens projekt eller anskaffning av byggprodukter utomlands. Medan byggprodukterna är ransonerade beviljas inköpstillstånd av byggnadstillsynsmyndigheten i den kommun inom vars område projektet i huvudsak förverkligas.

Verksamhetsmodell

Eftersom tröskeln för att tillämpa beredskapslagen är hög, tryggas de resurser som behövs för byggprojekt som beror på störningssituationer under normala förhållanden samt Försvarsmaktens byggprojekt genom privaträttsliga intentions- och beredskapsavtal mellan försvarsmakten och byggföretagen. Företag som är kritiska med avseende på försörjningsberedskapen, dvs. byggnadsentreprenörer, kan reservera materiel och personer för de byggprestationer som man kommit överens genom intentionsavtal. Genom avtalet förbinder sig företaget att upprätthålla beredskap att genomföra ett visst byggprojekt inom utsatt tid efter att ha tagit emot stödbegäran. Genom intentionsavtalet fastställs byggprestationens materiella innehåll och prestationstiden. Ett intentionsavtal är ett bindande avtal som verkställs endast om försvarsmakten meddelar att det ska genomföras. Genom ett beredskapsavtal förbinder sig entreprenören att upprätthålla beredskap att genomföra den byggprestation som angetts i intentionsavtalet. I beredskapsavtalet anges beredskapstiden för inledande av arbetet. Byggpoolen är ett samarbetsorgan för företagen i byggbranschen samt mellan dem, försvarsmakten och andra myndigheter som behandlar frågor som gäller byggverksamhet i störningssituationer under normala förhållanden samt under undantagsförhållanden.

40. Tryggande av boendet

Ansvarsministerium:

MM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Befolkningens boende tryggas i en situation där man blir tvungen att evakuera befolkningen eller ett stort antal människor på eget initiativ flyttar från en ort till en annan. För att trygga boendet kan användningen av bostadsbeståndet under vissa undantagsförhållanden enligt beredskapslagen effektiviseras genom regleringsåtgärder. Man upprätthåller lagstiftningsmässig och administrativ beredskap att omplacera ett stort antal människor på grund av en undantagssituation.

Användningen av bostadsbeståndet kan regleras under ett väpnat angrepp eller hot om ett sådant samt under undantagstillstånd som beror på en synnerligen allvarlig storolycka.

Regleringen av användningen av bostadsbeståndet har tre nivåer: 1) bostäder som hyrs ut meddelas till regleringsmyndigheten, 2) bostadslägenheter som är eller blir lediga samt andra lokaler som lämpar sig som bostäder meddelas till regleringsmyndigheten för uthyrning och 3) extra rum meddelas. Även maximala hyreshöjningar kan regleras genom förordning.

Verksamhetsmodell

Invånarna ordnar i första hand sitt boende själva; myndighetsåtgärder vidtas endast i den mån de är nödvändiga. Kommunen utser något av sina organ att sköta regleringen av bostadsbeståndet eller inrättar en regleringsmyndighet för bostadsbeståndet som sköter uppgiften. Viktiga aktörer utöver kommunerna är ARA, NTM-centralerna och MM. I samband med regionförvaltningsreformen måste det ses till att NTM-centralernas uppgifter omorganiseras.

Bostadsmarknadens aktörer och organisationer som företräder dem kan producera bostadsmarknadsinformation och bistå med att organisera verksamheten.

---

41. Tryggande av vattentjänsterna

Ansvarsministerium:

JSM, SHM, MM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Syftet med att trygga vattentjänsterna är att säkerställa tillgången till rent vatten samt ändamålsenlig avloppshantering med tanke på hälsan och miljöskyddet. Tryggande av vattentjänsterna omfattar hela verksamhetskedjan från vattenkällor till utsläppsplatser för behandlat avloppsvatten.

Verksamhetsmodell

Kommunen, vattentjänstverket och fastighetsägaren eller –innehavaren ansvarar för att vattentjänsterna tryggas. Den allmänna styrningen och uppföljningen av vattentjänsterna ankommer på jord- och skogsbruksministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet, stött av expertinstitutet THL och Valvira, svarar för att trygga kvaliteten på hushållsvatten och miljöministeriet svarar för vattenskyddet och styrningen av behandlingen av avloppsvatten. Man förbereder sig på att trygga vattenförsörjningen även under undantagsförhållanden med stöd av beredskapslagen.

---

42. Hantering av översvämningsrisker och tillsyn över dammsäkerheten

Ansvarsministerium:

JSM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Genom hantering av översvämningsrisker och tillsyn över dammsäkerheten förbereder man sig på överraskande situationer, olyckor och långsamt framskridande fenomen, såsom klimatförändringen. Målet med hanteringen av översvämningsrisker är att minska översvämningsarna, förebygga och lindra förlusterna på grund av översvämningsar samt främja beredskapen. Syftet med tillsynen över dammsäkerheten är att säkerställa att en damm är säker under hela sin livscykel samt minska den skaderisk som dammen medför.

Verksamhetsmodell

Dammägarna ansvarar för dammarnas skick och säkerhet samt utarbetar skaderiskutredningar för dammar av skaderiskklass 1 och andra dammar som myndigheten bestämmer. Översvämningscentralen producerar riksomfattande översvämningsprognoser och översvämningsvarningar samt upprätthåller den riksomfattande vatten- och översvämningslägesbilden. Översvämningscentralen är Meteorologiska institutets och Finlands miljöcentralers gemensamma tjänst, som bygger på nära samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralerna (i fortsättningen landskapen) och räddningsverken. Information och tjänster produceras för myndigheter, medborgare, verksamhetsutövare och företag.

43. Tryggande av tillgången på arbetskraft

Ansvarsministerium:

ANM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Man förbereder sig på att styra arbetskraften och vid behov tilläggsarbetskraft och att se till att företag som är vitala för samhällets funktion, den offentliga förvaltningen, försvaret och sektorer i anslutning till befolkningens grundtrygghet har tillräckigt med kompetent arbetskraft. Tryggad tillgång till arbetskraft stödjer försörjningsberedskapen.

Verksamhetsmodell

Det moderna samhället baserar sig i allt högre grad på elektroniska miljöer. Detta ökar kraftigt betydelsen och behovet av special- och expertkompetens, vilket framhävs framför allt i störningssituationer och under undantagsförhållanden. Strävan är att först reglera användningen av arbetskraft genom normal arbetsförmedling, även under undantagsförhållanden. I de allvarligaste situationerna som beredskapslagen definierar som undantagsförhållanden, då det råder krig eller hot om krig, kan man även ta i bruk sådana specialbefogenheter som arbetsförmedlingstvång, begränsning av uppsägningsrätten samt allmän arbetsplikt för att styra arbetskraften.

Arbets- och näringsministeriet samordnar myndigheternas samarbete vid värvning av arbetskraft och styrning av den så att samhällets vitala funktioner tryggas. Inom centralförvaltningen är bland annat social- och hälsovårdsministeriet en viktig partner för arbets- och näringsministeriet när det gäller uppgifter i anslutning till hälso- och sjukvårdspersonal. Andra samarbetspartner är bland annat Befolkningsregistercentralen, Statistikcentralen och magistraterna samt centrala näringslivs- och företagarorganisationer. Regionalt och lokalt ansvariga aktörer är närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråerna.

För att trygga tillgången på arbetskraft är det väsentligt att alla förvaltningsområden, samhällets kritiska funktioner och tjänster samt företag som är kritiska med avseende på försörjningsberedskapen i sina egna förberedelser fäster uppmärksamhet vid sina nyckelpersoners och överlag arbetskraftens behov, utbildningsbehov osv. i olika störnings- och undantagssituationer.

44. Upprätthållande av utbildnings- och forskningssystemet

Ansvarsministerium:

UKM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Genom att upprätthålla utbildning och forskningsverksamhet säkerställas omfattande och mångsidig kompetens samt tillgång till tillräcklig och yrkesskicklig arbetskraft i överensstämmelse med utbud och behov. Det nationella forskningssystemet producerar kunskap som stödjer beslutsfattandet i samhället. Den egna forskningsverksamhetens betydelse framhävs under undantagssituationer, eftersom det är svårt att få tillgång till kunskap som produceras på andra ställen.

Verksamhetsmodell

Det säkerställs att samtliga delar i utbildnings- och forskningssystemet är funktionsdugliga. Resurserna allokeras på det sätt som säkerhetssituationen kräver samt enligt utbudet och behoven av arbetskraft till olika utbildningsstadier och -områden. Möjligheten att övergå från ett utbildningsstadium till ett annat tryggas. Studentskrivningar, gemensam ansökan och urvalsprov samt måltider inom småbarnspedagogiken och i skolorna liksom elevvård ordnas på ett så heltäckande sätt som möjligt i samtliga säkerhetssituationer.

Forskningsverksamheten vid statens forskningsinstitut och högskolorna tryggas. Tillräcklig grundforskning ombesörjs, eftersom tillämpad forskning och forskning som stödjer beslutsfattandet bygger på en stark grundforskning. Tillgången till tillräcklig kunskap ombesörjs genom allokering av forskningsfinansieringen samt resultatstyrning av forskningsinstitut, universitet och yrkeshögskolor. Förändringar i kunskapsbehoven beaktas och föregrips i statsrådets gemensamma forskningsfinansieringsprocesser. Dessutom beaktas utveckling och underhåll av forskningssystemet, såsom utrustning, program och instrument, säkerställande av att systemet fungerar samt de ändringar i systemet som krävs under undantagsförhållanden. Ministerierna ansvarar för styrningen av forskningsinstituten inom sina förvaltningsområden samt för förändringar i forskningen och användningen av forskningsfinansiering i störningssituationer och under undantagsförhållanden.

45. Tryggande av vital industri- och tjänsteproduktion

Ansvarsministerium:

ANM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Den kritiska industri- och tjänsteproduktionens uppgift är att producera förnödenheter och tjänster för att trygga samhällets vitala funktioner. Viktigt med tanke på försörjningsberedskapen är nödvändig produktion, exportindustrins verksamhetsbetingelser, förmåga att serva och reparera försvarsmaktens materiel och system, säkerhetsupplagring av de mest kritiska råvarorna, komponenterna och andra insatsvaror, fungerande partnerskap mellan den offentliga och den privata sektorn samt internationellt ekonomiskt samarbete.

Verksamhetsmodell

Beredskapsarrangemangen bygger på lagstiftning, avtal och företagens egen verksamhet. Statliga myndigheter och affärsverk samt kommunerna har lagstadgad skyldighet att säkerställa att de kan sköta sina uppgifter så störningsfritt som möjligt i störningssituationer under normala förhållanden samt under undantagsförhållanden. Industriföretag har inte någon allmän lagfäst skyldighet. Deras beredskap baserar sig på avtal mellan branschorganisationerna och Försörjningsberedskapscentralen. Undantag från detta utgör bland annat lagen om lagring av läkemedel (979/2008), som förpliktar läkemedelsfabriker, importörer av läkemedelspreparat, verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården och Institutet för hälsa och välfärd att lagra läkemedelssubstanser och läkemedelspreparat samt hjälpsubstanser, tillsatsämnen och förpackningsmaterial som används vid framställning av läkemedel. Det ligger i samhällets intresse att i samtliga situationer försöka säkerställa verksamheten i företag och nätverk som är viktiga för försörjningsberedskapen. Funktionernas inbördes beroende framhävs i ett nätverkande samhälle. En betydande del av försörjningsberedskapsarbetet inom den kritiska produktionen består i att utveckla företagets kontinuitetshantering. Det finns beredskaps- och skyddsutplag med vissa viktiga råvaror och produkter. Det är viktigt att intensifiera kontakterna med de centrala aktörerna samt att sammanställa och upprätthålla en centraliserad lägesbild.

Åtgärder för att anpassa sig till de krympande resurserna kan vidtas på marknadsvillkor i så hög grad som möjligt, inom ramen för försörjningsberedskapsorganisationen, genom att aktörerna och experterna i branschen samt myndigheterna försöker hitta den optimala lösningen med tanke på helheten. I de svåraste och långvarigaste situationerna styrs importen och exporten samt industrins användning av råvaror i enlighet med beredskapslagens bestämmelser.

Beredskapen för kritisk produktion styrs och samordnas av ministerierna, Försörjningsberedskapscentralen samt försörjningsberedskapsorganisationens industrisektor och -pooler. Poolerna styr och stödjer beredskapen hos den egna branschens företag och verksamhetsställen, främjar samarbetet mellan företag och myndigheter, tar fram och upprätthåller information om företag inom poolens verksamhetsområde som är kritiska med avseende på försörjningsberedskapen samt ordnar övningar och kurser med anknytning till beredskap. Tullen verkställer nödvändig reglering av utrikeshandels godstransporter och varor tillsammans med andra ansvarsmyndigheter och företag.

46. Tryggande av livsmedelsförsörjningen

Ansvarsministerium:

JSM, ANM, KM,
SHM, UM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Genom att trygga livsmedelsförsörjningen säkerställer man befolkningens tillgång till föda samt födans kvalitet och säkerhet genom tillräcklig inhemsk lantbruksproduktion, genom säkerhetsupplagring, genom att utveckla produktionssystem med fokus på återvinnbara och återanvändbara insatsvaror samt genom att tillgången på de utländska insatsvaror som behövs för livsmedelsproduktionen tryggas. Fiskerihushållningens verksamhetsbetingelser tryggas genom att en hållbar användning och skötsel av fiskresurserna ombesörjs.

Verksamhetsmodell

Man arbetar fortlöpande nationellt och inom EU för att även jordbruket i norr ska ha tillräckliga ekonomiska verksamhetsbetingelser. En lönsam primärproduktion är en grundläggande förutsättning för att trygga livsmedelsförsörjningen. Genom att förbättra primärproduktionens funktionssäkerhet och kontinuitetshantering säkerställs vad råvaror beträffar möjligheterna för företag som ansvarar för framställningen och distributionen av livsmedel att leverera livsmedel till konsumenterna. Beställnings-leveranskedjorna säkras i såväl den digitala som den fysiska omvärlden (inkl. utrikeshandeln) i samarbete med näringslivet.

Jordbruket producerar råvaror för livsmedelsindustrin, vars styrning av produktionen måste basera sig på en så aktuell bild som möjligt att de till buds stående lantbruksråvarorna. Jord- och skogsbruksministeriet förbereder sig på att styra produktionen samt ransonera bland annat bränsle, gödselmedel, utsäde, foder samt veterinärmedicinska läkemedel och vacciner som är nödvändiga för att bekämpa djursjukdomar och zoonoser i samarbete med arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, försörjningsberedskapsorganisationen samt Fimea så att så att hela befolkningen i alla slags säkerhetssituationer kan garanteras tillgång till tillräcklig föda som är trygg för hälsan. Informationsutbytet och samarbetet mellan myndigheter, organisationer och näringslivet är centralt för att utveckla kompetensen och utforma lägesbilden.

Det hör till jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde att trygga verksamhetsbetingelserna för primärproduktionen samt livsmedelssäkerheten. Att trygga förädlingen och distributionen av livsmedel samt övrig dagligvaruförsörjning hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Till kommunikationsministeriets förvaltningsområde hör att trygga fortsatta transporter samt cybersäkerheten medan det ankommer på utrikesministeriets förvaltningsområde att trygga förutsättningarna för utrikeshandel. Tryggad tillgång till veterinärmedicinska läkemedel och vacciner är en uppgift för social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde. Tullens livsmedelstillsyn ska övervaka införseln av importlivsmedel och främja smidiga transporter.

47. Tryggande av dagligvaruförsörjningen

Ansvarsministerium:

ANM, JSM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Genom dagligvaruförsörjningen säkerställs i samtliga säkerhetssituationer livsmedel som är viktiga för befolkningens välfärd och tillgång på vissa andra grundläggande förnödenheter såsom hygienartiklar samt verksamhetsbetingelser för massbespising.

Verksamhetsmodell

Systemet för dagligvaruförsörjningen baserar sig på en fungerande marknad, en livsmedelsindustri med förädlingskapacitet som är verksam i hemlandet samt på livsmedelslogistikens och handelns funktionsförmåga. En marknad samt logistik, betalningssystem, informationssystem, teleföribindelser och eldistribution som fungerar samt säkerhetsupplagring av brödsäd har en central ställning.

I samtliga säkerhetssituationer är myndigheternas och näringslivets aktörers primära tillvägagångssätt (styrmetod) att utforma en centraliserad lägesbild och i övrigt samarbeta nära. Dessutom bedriver statsförvaltningen internationellt myndighetssamarbete. Marknaden anpassar sig och hittar nya sätt att verka. Fokus på tillverkning av de viktigaste basvarorna, styrning av livsmedelsindustrins användning av råvaror samt samordnad styrning av varudistributionen är metoder för att anpassa sig till krympande resurser. Verksamhetsidén för hur den strategiska nivån på dagligvaruförsörjningen ordnas i störningssituationer måste göras klarare.

Arbets- och näringsministeriet i samarbete med jord- och skogsbruksministeriet förbereder sig på att styra användningen av resurser samt produktionen och utbudet av livsmedel på ett med tanke på försörjningsberedskapen ändamålsenligt sätt i allvarliga störningssituationer och under undantagsförhållanden, vid behov med befogenheter enligt beredskapslagen. Kommunerna (i fortsättningen även landskapen) tryggar kontinuiteten hos den matservice som de ansvarar för även i störningssituationer och under undantagsförhållanden.

48. Tryggande av befolkningens utkomst i sista hand

Ansvarsministerium:

SHM, FM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Genom utkomstskyddet förhindras fattigdom och utslagning samt främjas människors välfärd och mentala kriställighet, samhällsfred och nationell enighet. Personer som är berättigade till minimiförmåner befinner sig i en mycket sårbar ställning och deras ekonomi drabbas redan vid korta störningar i utbetalningen av förmåner.

Finansieringen och utbetalningen av förmåner tryggas i krissituationer genom att man har planer för ändringar i lagstiftningen och säkerställer ett riksomfattande servicenät samt servicekanaler som är anpassade till krisförhållanden. Beredskapen baserar sig på myndighetssamarbete som förberetts på förhand och som statsförvaltningens aktörer stödjer inom ramen för sina verksamhetsområden.

I alla störnings- och undantagssituationer försöker man i huvudsak agera så normalt som möjligt. Utbetalningen av alla förmåner fortsätter normalt så länge som kommunikations- och betalningssystemen samt finansieringen av dem fungerar. Om man blir tvungen att begränsa utbetalningen av förmåner, görs detta genom att i första hand krympa sådana förmåner som inte inverkar på förmånstagarnas direkta utkomst i någon högre grad. I händelse av en djup kris planerar man att betala ut en fortlöpande förmån i olika livssituationer. Förmånen betalas i form av utkomststöd.

FPA ansvarar för behandling och utbetalning av den förmån som kommer i sista hand, det grundläggande utkomststödet. Att bevilja kompletterande och förebyggande utkomststöd som förutsätter prövning är en uppgift för kommunernas (i fortsättningen landskapens) sociala arbete. FPA och kommunerna förbereder sig på att ordna utkomstskyddet även under undantagsförhållanden. Det bör skapas reservförfaranden för betalningen av utkomststöd under normala förhållanden med tanke på störningar i informationssystemen samt en omfattande störning i bank- och betalningssystemet. Myndigheterna upprättar i samarbete en verksamhetsmodell för att trygga befolkningens minimiutkomst i störningssituationer. Det är också viktigt att se till att FPA och kommunerna erbjuder kundservice i hela landet samt

att har fungerande servicekanaler. Kompletterande och förebyggande utkomststöd verkställs smidigt och proaktivt i samband med det sociala arbetet vid behov i samarbete mellan kommunerna (i fortsättningen landskapen) och med FPA. Eftersom antalet fungerande servicekanaler kan vara begränsat i en krissituation, är det viktigt att alla som sköter grundtryggheten vid behov har tillgång till fungerande kanaler. I myndighetssamarbetet kan man smidigt tillämpa de tillvägagångssätt som undantagsförhållandena kräver.

Verksamhetsmodell

FPA förbereder sig på störningsfri utbetalning av utkomststöd. FPA och kommunernas samarbete och i synnerhet elektronisk dataöverföring jämte reservsystem säkerställs. Det är viktigt att kommunerna och FPA har samma information om utkomststödet klientrelationer även i störningssituationer. Även kommunerna (i fortsättningen landskapen) förbereder sig på att betala ut kompletterande och förebyggande utkomststöd i kris- och störningssituationer samt under undantagsförhållanden. För att säkerställa att datakommunikationens reservsystem fungerar har bland annat FPA, Pensionsskyddscentralen, bankerna, skattemyndigheten, Befolkningsregistercentralen och operatörerna kommit överens centralt om de grundläggande principerna. Under undantagsförhållanden kan nivån på och utbetalningen av förmåner ändras genom förordning av statsrådet. Under undantagsförhållanden agerar man så att det är så enkelt som möjligt att återgå till normala förhållanden. Förmåner som betalats ut under undantagsförhållanden rättas eller återkrävs inte när situationen normaliseras.

Uppgiftsbeskrivning och mål

Befolkningens handlingsförmåga och välfärd tryggas genom man upprätthåller och utvecklar social- och hälsovårdstjänsterna under normala förhållanden och även förbereder sig på kris- och störningssituationer samt undantagsförhållanden. Kommunerna och samkommunerna ansvarar för att ordna offentlig service till utgången av 2019, varefter ansvaret övergår till 18 landskap. I detta sammanhang separeras ordnandet och produktionen av vårdtjänster. Produktionsansvaret vilar dock i sista hand på landskapets social- och hälsovårdsaffärsverk. Även när det gäller beredskapen ansvarar den statliga tillsynsmyndigheten för tillsynen över att lagligheten och de grundläggande rättigheterna tillgodoses. Verksamhetsenheternas egenkontroll kommer dock i första hand när man ska försöka trygga klient- och patientsäkerheten i kris- och undantagssituationer. Egenkontrollen gäller även beredskapsverksamhet, bland annat beredskapsplaner och uppdatering av dem. Landskapet ansvarar för att beredskapen i fråga om vårdtjänster har samordnats till fungerande helheter även tillsammans med andra landskap, kommunerna, tredje sektorn samt statliga aktörer. När vårdtjänsterna ska tryggas är det viktigt att den kritiska infrastrukturen fungerar: el, vatten, avfallshantering, livsmedelsförsörjning samt klient- och patientdatasystemen. Även tryggande av den nationella blodförsörjningen utgör en central del av en funktionssäker hälso- och sjukvård, och samordnas med servicesystemets övriga beredskap. Fimea styr och övervakar blodtjänstverksamhetens kvalitet och säkerhet. Fungerande basservice, välplanerade klient- och patientprocesser samt ansvarsfördelning är en del av god beredskap. I störningssituationer framhävs behovet av brådskande tjänster och krisarbetets betydelse.

För regional samordning och utveckling samt samarbete kring den social- och hälsovård som landskapen ordnar finns fem samarbetsområden. Inom varje område finns en akutuårdscentral. Akutuården är en del av jourstrukturen och beredskapen inom social- och hälsovården. Akutuårdscentralerna och regionens socialjourer utarbetar för egen del regionala beredskapsplaner samt en lägesbild, vilka samordnas med andra myndigheters och aktörers planer och lägesbilder. Akutuårdscentralerna samordnar också bland annat larmanvisningarna till nödcentralsverket, och dessutom svarar de för det regionala upprätthållandet av nationella kommunikations- och informationssystem med hög beredskap inom social- och hälsovården. Tolv landskap ansvarar för vårdtjänster inom ramen för omfattande jour dygnet runt.

Verksamhetsmodell

Kommunerna (i fortsättningen landskapen) ser till att människorna i samtliga säkerhetssituationer får brådskande vårdtjänster som är nödvändiga för deras välfärd och handlingsförmåga oberoende av boningsort och tid på dygnet med beaktande av den privata tjänstekapaciteten. De som ordnar och producerar social- och hälsovårdstjänster förbereder sig på störningssituationer och undantagsförhållanden genom att utarbeta beredskapsplaner i samarbete med myndigheter, företag, organisationer och medborgare i regionen. Vid förberedelserna beaktar man att mängden vårdtjänster som ges i hemmet ökar. I synnerhet utsatta grupper beaktas när social- och hälsotjänsterna tryggas. Genom miljö- och hälsoskydd förebyggs hälsofaror i livsmiljön som en del av primärvården.

I landskapet Nyland verkar av SHM utsedda riksomfattande aktörer. Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt och giftinformationscentral är sådan för sjukvårdens del medan Vanda social- och krisjour handhar det psykosociala stödet. Norra Österbotten är riksomfattande aktör som utvecklar och underhåller ett elektroniskt beredskapsplaneringsverktyg för social- och hälsovården. Folkpensionsanstalten underhåller de nationella datalagren för social- och hälsovården, vilkas betydelse ökar i krissituationer om lokala informationssystem inte är tillgängliga.

Under tiden med tillfällig landskapsförvaltning beaktas att de framtida strukturerna ska ha beredskap för störningssituationer och undantagsförhållanden. Kommunerna (i fortsättningen landskapen) säkerställer genom avtal, gemensam utbildning, övningar och i sina beredskapsplaner att servicen fortsätter även när tjänster skaffas från privata tjänsteproducenter eller med servicesedlar. Respektive organisation ser till att dess personal kan agera i störningssituationer och under undantagsförhållanden.

Beredskapen i fråga om vårdtjänster utvecklas vad gäller lagstiftning och anvisningar, utbildning och övningsverksamhet samt uppföljning. Larm- och lägesbildarrangemangen samt kommunikationen i störningssituationer utvecklas. Organisationernas frivilligresurser beaktas på alla förvaltningsnivåer och man planerar och kommer överens om stödet under störningssituationer och undantagsförhållanden.

50. Upprätthållande av kompetens

Ansvarsministerium:

UKM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Det garanteras att den viktigaste utbildningsservicen kan fortsätta störningsfritt i samtliga situationer. Upprätthållen utbildning och kompetens stödjer befolkningens psykiska, fysiska och sociala välfärd, eftersom de främjar individernas förmåga att hantera och möta störnings- och undantagssituationer. Utbildningsservicen utnyttjas som en kanal för medborgarinformation och medborgarpåverkan samt som en verksamhet som upprätthåller nationens mentala och sociala enighet, ökar befolkningens förtroende för samhällets agerande och stärker försvarsviljan. När det gäller samhällets vitala funktioner genomför uppgiften att upprätthålla kompetensen befolkningens handlingsförmåga och service samt mental kristållighet.

Verksamhetsmodell

Småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen tryggas i störningssituationer och under undantagsförhållanden. Man förbereder sig på situationer där servicebehovet kan öka. I läroplanerna för småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet är delaktighet och aktivt medborgarskap ett genomgående tema. Till barn, unga och vuxna förmedlas det finländska samhällets värdevärld, kunskap om befolkningens trygghet, säkerheten i samhället samt ansvarsfullt uppträdande i olika livssituationer.

51. Upprätthållande av kulturtjänster och skyddande av kulturegendomen

Ansvarsministerium:

UKM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Kulturen utgör en viktig faktor som formar en individs identitet och självkänsla. En stark identitet ökar samhörighetskänslan och förmågan att engagera sig i gemensamma mål i samhället. I en internationell omvärld och ett mångkulturellt samhälle byggs identiteter upp genom växelverkan mellan värderingar som representerar nationell identitet, delkulturer och influenser från internationella identiteter och värden. En nations gemensamma värden byggs upp av en mångfald av olika kulturella identiteter, värderingar och kulturarv. När man upprätthåller kulturtjänster och skyddar kulturegendomen stödjer man uppbyggnaden av en kulturell identitet. Såväl växelverkan mellan olika grupper som mellan dem och nationella institutioner är viktig. Internationalism bidrar till förståelse av olika värderingar och kulturer och därmed också uppbyggnaden av en nationell identitet.

Verksamhetsmodell

Förutsättningar för konstnärligt och kreativt arbete och verksamhet, kulturell delaktighet och kulturellt deltagande samt bevarande och förmedlande av kulturarvet tryggas. Med tanke på konstnärligt och kreativt arbete samt kulturell verksamhet är det viktigt att få möjlighet att uttrycka sig kreativt samt upprätthålla även internationella kulturella kontakter. För att trygga kulturell delaktighet och kulturellt deltagandet upprätthålls aktiviteter som tryggar tillgången till konst- och kulturtjänster överallt i landet. Biblioteksväsendet når alla kommuner, och biblioteken är även mycket viktiga för att trygga medborgarnas rättigheter till kunskap. Alla medborgare ges möjligheter att utöva konst och kultur samt att få konst- och kulturupplevelser. Växelverkan och möten mellan olika kulturella grupper samt dialogen mellan religioner främjas.

Nationellt betydelsefull kulturegendom innefattar viktiga kulturarvsvärden, som måste tryggas i samtliga säkerhetssituationer. Kulturarvet har stor betydelse för bevarandet av individers och samhällets identitet och självkänsla. Många av de objekt och enskilda föremål, till exempel konstverk, som ska räknas till den nationella kulturegendomen är symboler för vår nationella suveränitet och ett tydligt skydd av dem under krisförhållanden stärker såväl trygghetskänslan som samhörighetskänslan.

Till den kulturegendom som ska skyddas hör fornlämningar, kulturhistoriskt värdefulla byggnader och byggnadsgrupper, konstverk, handskrifter, böcker och föremål, vetenskapliga samlingar samt arkiv- och bibliotekssamlingar. Kulturegendomen omfattar också byggnader där lös kulturegendom förvaras eller ställs ut. Till kulturegendomen hör också digitala kunskapsförråd av vetenskap och kultur samt de immateriella rättigheterna, framför allt upphovsrätten. En allt större del av materialet finns i digital form. Digitaliseringsutvecklingen stärker informationssystem, elektroniska tjänsters och databasers betydelse vid skyddet av kulturegendomen.

De regionala och lokala myndigheterna säkerställer att plats- och egendomskunskapen om den byggda kulturmiljön och andra kulturegendomsobjekt är uppdaterad och tillgänglig. De nationella myndigheterna ordnar uppföljning av kulturegendomsobjekten och svarar för att de riksomfattande registren fungerar samt för att information produceras också för objektens ägare. Myndigheterna samarbetar för att förhindra olaglig utförsel av kulturobjekt.

52. Tryggande av förutsättningarna för andlig verksamhet

Ansvarsministerium:

OKM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Man tryggar den evangelisk-lutherska kyrkans och ortodoxa kyrkans samt övriga religiösa samfunds förutsättningar att stärka den andliga balansen och det andliga välbefinnandet bland befolkningen samt att tillhandahålla andlig omsorg. Religiösa samfund tryggas möjligheter att upprätthålla andlig verksamhet och att delta i den andlig omsorg som erbjuds människorna som en del av samhällets psykosociala stöd samt att vara med och bistå krisoffer i samtliga säkerhetssituationer.

När det gäller att trygga andligt stöd finns det utöver religiösa samfund många organisationer som tryggar sådana tjänster och som erbjuder omfattande verksamhet med anknytning till mental hälsa, kristjänster och välmående. Dessa innefattar såväl professionella tjänster som tjänster som bygger på frivillighet.

Verksamhetsmodell

Den evangelisk-lutherska kyrkan, dess församlingar, kyrkliga samfälligheter och domkapitel upprättar regionala beredskapsplaner. Verksamheten samordnas av varje domkapitel inom sitt område. Ett fast samarbete med landskapen stödjer denna beredskapsplanering och främjar stödjandet av den mentala kriståligheten på det lokala planet och riksplanet. Den evangelisk-lutherska kyrkans församlingar ser i samtliga säkerhetssituationer till att allmänna begravningsplatser underhålls på ett värdigt sätt som visar respekt för minnet av den avlidne.

53. Ungdomsarbete och ungdomsverksamhet samt idrott som upprätthålls genom samhällsaktivitet

Ansvarsministerium:

UKM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Målet med ungdomsarbetet och ungdomsverksamheten är att genom samarbete med myndigheter, organisationer och övriga frivilliga i olika störnings- och krissituationer hålla igång en så normal verksamhet som möjligt i samhället. Organisationers och medborgares verksamhet spelar en stor roll för mental krishantering och som praktiska aktörer i störnings- och krissituationer. Inom ungdomsorganisationer och organisationer som bedriver ungdomsarbete finns mångsidigt kunnande. Studentorganisationer kan stödja upprätthållandet av undervisningsväsendet på såväl riksomfattande som lokal nivå. Politiska och övriga ideella organisationer stöder bland annat växelverkan mellan olika kulturella grupper. Även natur- och hobbyorganisationers kunnande kan utnyttjas för att trygga försörjningsberedskap och utkomst.

Verksamhetsmodell

Ungdomsarbete och ungdomsverksamhet utgör betydelsefulla resurser särskilt i kriser som berör ungdomar. Ungdomsarbetets metoder, exempelvis effektiviserat ungdomsarbete och tjänster för ungdomar, hjälper ungdomar att hantera och klara av krissituationer. Ungdomsarbetet i kommunerna, organisationerna och församlingarna ger unga verktyg för att möta och klara av kriser. Det kommunala ungdomsarbetet stödjer fortsatt störningsfri utbildningsservice och stödjer ungdomar genom att ordna verksamhet och stödtjänster i läroanstalterna och på fritiden. Det på riksnivå organiserade krisberedskapsnätverket för ungdomsarbetet fungerar effektiviserat genom att stödja övriga aktörer inom ungdomsarbetet, på både regional och lokal nivå, samt genom att upprätthålla samarbetet mellan myndigheterna. Dessutom samordnar det frivilligverksamhet enligt behov.

Idrottsförvaltningens och frivilligorganisationernas huvuduppgift är att säkerställa förutsättningar för en kontinuerlig idrottsverksamhet under kriser. Fysisk handlingskraft samt förmåga att hantera förändrings- och stressituationer är viktiga i kristider.

Frivilligverksamhet i sig skapar och stärker samhörighetskänslan och bidrar därmed till att upprätthålla samhällsfreden. Idrottssektorns mål är att säkerställa verksamhetsförutsättningar för frivilligverksamhet i kristider. Upprätthållande och utnyttjande av de sociala nätverk som frivilligorganisationerna inom idrotten skapat utgör en viktig del av krisberedskapen med tanke på förtroende, handlingskraft och kommunikation i samhället.

Uppgiftsbeskrivning och mål

Kommunikationen tas i beaktande inom alla förvaltningsområden i de åtgärder som påverkar kriställigheten. Med hjälp av ändamålsenlig kommunikation kan man inte bara sköta myndigheternas grundläggande uppgifter så bra som möjligt utan också påverka medborgarnas mentala kriställighet i störningssituationer eller under undantagsförhållanden. Med tanke på mental kriställighet ska kommunikationen syfta till att bevara medborgarnas förtroende och framtidstro.

Verksamhetsmodell

Kommunikationsberedskap innebär kännedom om medborgarnas, mediers och intressentgruppers kommunikationssätt samt uppföljning och beaktande av dessa aktörers uppfattningar, attityder, kunskaper och kunskapsbehov. Webbsidor och sociala mediers betydelse växer. Utöver traditionella medier har medborgarna tillgång till direkt myndighetsinformation och delning av den. I och med webbkommunikation och sociala medier är informationsspridningen och växelverkan snabbare än tidigare. Kraven på att myndighetsinformation ska vara tillförlitlig, empatisk, begriplig och tydlig växer.

Kommunikation hjälper befolkningen att klara sig så bra som möjligt såväl fysiskt som mentalt. En lyckad kommunikation ökar förtroendet för myndigheternas verksamhet. Den kommunikation som gäller myndigheternas egen verksamhet ska ge en realistisk bild av deras servicenivå och prestationsförmåga. Vid myndighets- och säkerhetskommunikation är det viktigt att förmedla budskapet att varje individ och organisation behöver ta ansvar för medborgarnas egna och gemensamma säkerhet.

Organisationer kan genom sina nätverk nå ett stort antal människor. Som en del av samhällets säkerhetsarbete fungerar organisationsfältet som förmedlare av meddelanden i två riktningar; det förmedlar medborgarnas känslor till myndigheterna och även korrekt information till medborgarna. Aktörerna som är med i organisationer kan på gräsrotsnivå identifiera svaga signaler och förändringstrender i samhället och förmedla dem till myndigheter och beslutsfattare. Organisationer kan utbilda människor i att identifiera informationspåverkan samt främja människors mediekompetens.

Myndigheterna ska undvika att för att berättiga sin egen verksamhet (såsom för att säkra resurser) ge en sådan bild att de löser alla problem, eftersom det kan bidra till medborgarnas nyhjäplöshet och likgiltighet för egen och andras säkerhet. Detta framhävs i synnerhet i störningssituationer och under undantagsförhållanden.

55. Förebyggande av utslagning och social ojämlikhet

Ansvarsministerium:

SHM, UKM, ANM

Uppgiftsbeskrivning och mål

Utslagning är en företeelse som innebär att en individ, familj, grupp eller viss befolkningsgrupp blir mycket utsatt. Till utslagning hör att man känner sig utanför samt har problem med livshandlingen. Ökad utslagning leder till ett instabilt samhälle och att medborgarnas förtroende för beslutsfattandet och ett rättvist samhälle försvagas. Detta kan orsaka extrema fenomen, som kan vara svåra att påverka med myndighetsinsatser i och med att de uppstår i samhällets marginaler. Utslagning kan påverkas med hjälp av socialpolitiska medel, organisationer och andliga samfundets verksamhet samt myndigheters, företags och organisationers gemensamma åtgärder. Tillräcklig social trygghet, fungerande basservice, stöd i ett tidigt skede och ett förebyggande arbetssätt spelar viktiga roller för att främja människors välfärd, hälsa och mentala kriställighet. Ett samhälle där välfärd, hälsa och handlingskraft fördelas jämt förhindrar att människor upplever ojämlikhet och utslagning samt att samhället polariseras. Viktiga medel för att bevara ett enhetligt samhälle och samhörighet är att minimiutkomstskyddet hålls på en rimlig nivå, att tjänsterna tryggas för dem som mest behöver dem samt att välfärd och hälsa främjas.

Verksamhetsmodell

Vars och ens rätt till en sådan grundlagsenlig försörjning och omsorg som behövs för ett människovärdigt liv tryggas i samtliga situationer. Människors välfärd och hälsa främjas i kommuner och landskap. Frivillig verksamhet inom organisationer och andliga samfund samt de tjänster dessa erbjuder ger människor en social referensram som stärker förtroendet, aktiverar människor till samhällsaktivitet och förebygger utslagning. De framtida landskapen ska i förväg bedöma och beakta hur olika beslut påverkar olika befolkningsgruppers välfärd och hälsa. De ska även sätta upp mål för främjandet av välfärd och hälsa i samband med ordnandet och produktionen av social- och hälsovård, definiera åtgärder och ansvariga parter som stödjer målsättningarna samt utarbeta en regional välfärdsberättelse.

Det finska utbildningssystemet grundar sig på jämlikhet och likabehandling inom utbildning. Inom småbarnspedagogiken, utbildningen och kompetensutvecklingen stöds barns, ungas och vuxnas välfärd, delaktighet och samhörighet. Social- och hälsovårdens och undervisningsväsendets samarbete främjar för att förebygga utslagning. På alla utbildningsnivåer förebygger man utslagning, uppmuntrar samhälleligt deltagande och främjar medborgarnas handlingskraft i störningssituationer och under undantagsförhållanden.

56. Främjande av frivilligverksamhet

Ansvarsministerium:

samtliga förvaltningsområden och organisationer

Uppgiftsbeskrivning och mål

Utöver hjälpande verksamhet förbättrar frivilligverksamheten samhällets kriställighet och beredskap genom att stärka det sociala kapitalet hos dem som deltar i verksamheten. Frivilligverksamhet främjar medborgarnas delaktighet genom att erbjuda mångsidiga verksamhetsmöjligheter som är öppna för alla samt genom att skapa en påverkningsskanal mellan medborgare, sammanslutningar och samhället.

En livskraftig frivilligresurs i anslutning till vitala funktioner tryggas också i fortsättningen. För att exempelvis förvärvsarbete och frivilligverksamhet ska gå att kombinera krävs nya modeller och uppmuntrande verksamhetsmodeller riktade till arbetsgivarna. Lagstiftning, strategier och politikprogram kan på ett betydande sätt stödja organisationernas roll som del av de övergripande säkerheten i samhället.

Verksamhetsmodell

Livskraftig och hållbar frivilligverksamhet förutsätter stöd från hela samhället. För att nå detta mål ökar myndigheter och organisationer tillgången till information om frivilligverksamhet, förmedlar information om god praxis med anknytning till verksamheten och informerar om verksamhetens roll som en del av ett tryggt och jämlikt samhälle och om de möjligheter som frivilligverksamheten erbjuder medborgarna. Uppmärksamhet bör dessutom fästas vid ekonomiskt stöd för frivilligverksamheten samt vid att också myndigheterna gör frivilligverksamheten synlig och erkänner den offentligt. Organisationernas verksamhet beaktas när lagstiftning, strategier och politikprogram bereds och verkställs. Tillgång till en kunnig och engagerad frivilligresurs i rätt ögonblick är en betydelsefull nyckelfaktor. I hela samhället är det viktigt att främja jämlika och rättvisa möjligheter att delta och upprätthålla sitt kunnande. För att trygga tillgången till och upprätthållandet av frivilligresurser kan man utveckla myndigheters och organisationers möjlighet att identifiera rätta personer och säkerställa att dessa är tillgängliga. Detta kan göras till exempel genom att skapa ett register, exempelvis med hjälp av befolkningsdatasystemet. Viktiga aktörer är brandkårerna, Röda Korset, räddningstjänstorganisationer samt övriga medlemsorganisationer i Frivilliga räddningstjänsten och försvarsorganisationer.

57. Befolkningens återhämtning

Ansvarsministerium:

samtliga förvaltnings-
områden och organi-
sationer

Uppgiftsbeskrivning och mål

Störningssituationer förekommer kontinuerligt i ett modernt samhälle. Med hjälp av lägesbilden ska det vara möjligt att bedöma vilka följder störningssituationer på sikt har för både samhället och individen. Befolkningens återhämtning stöds målmedvetet och systematiskt. Social- och hälsovårdens beredskapsuppgifter omfattar förebyggande, hantering av störningssituationer och återhämtning efter kriser, som innefattar både kort- och långsiktig eftervård och återhämtning i samhället. Även bland annat småbarnspedagogiken, läroanstalterna och kulturen spelar en viktig roll för att människor ska återhämta sig. Organisationsverksamhet stärker kommuners, organisationers och individers förmåga att klara sig efter kriser. Med hjälp av verksamheten strävar man efter att minska sårbarhet längre fram i tiden och förebygga nya kriser. Återhämtningen tar flera år vilket också förutsätter att man bedömer behovet av särskild finansiering. I planerna ska också särskilt sårbara befolkningsgrupper och personer som arbetat i störningssituationen beaktas. Beroende på störningssituation ska återhämtningen följas och stödjas på både organisations- och riksnivå. Syftet med eftervården är att stödja utvecklingen av resiliens och en enhetlig nation.

Verksamhetsmodell

Bedömning av behovet av eftervård och planering av den inleds i alla störningssituationer med att man samlar en planeringsgrupp som består av centrala experter. Viktigt i eftervården är information, som ska vara systematisk och målmedveten. Med hjälp av information kan delaktiga och befolkningen lugnas och återfå trygghetskänslan samt utvecklingen av resiliens stärkas. Man inleder behövlig eftervård och följer hur den genomförs. Eftervården stöds också genom forskning. Till eftervården hör också att bedöma hur störningssituationen hanterades och att lära sig från det. Regionens social- och hälsovård, de delaktigas hemorter samt samarbete med småbarnspedagogiska enheter och läroanstalter spelar en viktig roll. Det samhälleliga stödet beaktar familjerna, de närstående, idrottsföreningar och övriga organisationer samt de delaktigas hemorter. Mångsidigt utnyttjande av den frivilligverksamhet som organisationer håller igång, initiativförmåga och organisationssamarbete hjälper samhällen och människor att klara av olyckor och kriser snabbare samtidigt som resiliensen och kriställigheten stärks. Det psykosociala stödet inleds med myndighetsarbete som samordnas av social- och hälsovården. För detta används riksomfattande aktörer inom social- och hälsovården. Återhämtnings- och eftervårdsplanen utarbetas i samarbete med organisationer och sammanslutningar och de ska beakta befolkningens delaktighet. Samordningen av psykosocialt stöd i landskapen utvecklas och ett expertnätverk för psykosocialt stöd grundas i Finland.

1. Övergripande säkerhet inte: totalsäkerhet	<i>fi</i>	kokonaisturvallisuus
	<i>en</i>	concept for comprehensive security; comprehensive security
<i>definition</i>	ett tillstånd där man har förberett sig på hot och risker som riktar sig mot <i>samhällets vitala funktioner</i>	
<i>anmärkning</i>	<p>I statsrådets principbeslut om den övergripande säkerheten (5.12.2012) definieras övergripande säkerhet som ett måltillstånd där de hot som riktas mot samhällets vitala funktioner kan hanteras.</p> <p>Hantering av den övergripande säkerheten, dvs. upprätthållande av samhällets vitala funktioner omfattar <i>beredskap</i> inför hot, hantering av <i>störningssituationer</i> och <i>undantagsförhållanden</i> samt återhämtning efter dem.</p> <p>Enligt redogörelsen för säkerhets- och försvarspolitiken (2012) genomförs det finländska samhällets beredskap enligt principen för övergripande säkerhet, som innebär att samhällets vitala funktioner tryggas genom samverkan mellan myndigheterna, näringslivet samt organisationerna och medborgarna.</p> <p>Den engelska termen "comprehensive security" hänvisar både till övergripande säkerhet och en bred säkerhetsuppfattning. Kokonaisturvallisuus/övergripande säkerhet är ett finländskt begrepp eller uppfattning, så framför termen används uttrycket "concept for".</p>	

2. samhällets vitala funktion; vital samhällsfunktion	<i>fi</i>	yhteiskunnan elintärkeä toiminto
	<i>en</i>	vital function of society
<i>definition</i>	en funktion som är nödvändig för att samhället ska fungera	
<i>anmärkning</i>	Till samhällets vitala funktioner hör ledning, internationell verksamhet, försvarsförmåga, den inre säkerheten, ekonomi, infrastruktur och försörjningsberedskap, befolkningens handlingsförmåga och service samt mental kriställighet.	

3. kontinuitetshantering; hantering av kontinuitet	<i>fi</i>	jatkuvuudenhallinta
	<i>en</i>	continuity management; business continuity management
<i>definition</i>	en organisations process för att förbättra försörjningsberedskapen, med vars hjälp man identifierar hot mot verksamheten och bedömer deras inverkan på organisationen och dess aktörsnätverk samt skapar tillvägagångssätt för att hantera allvarliga <i>störningssituationer</i> och fortsätta verksamheten	
<i>anmärkning</i>	<p>Kontinuitetshantering är av organisationens högsta ledning godkänd strategisk och operativ verksamhet, med vars hjälp organisationen förbereder sig på att hantera störningssituationer och fortsätta verksamheten på en på förhand angiven godtagbar nivå.</p> <p>Tyngdpunkten i kontinuitetshanteringen ligger på störningar under normala förhållanden, men processen kan även omfatta <i>beredskap för undantagsförhållanden</i>.</p> <p>Kontinuitetshantering är i allmänhet verksamhet på eget initiativ, men i vissa branscher är organisationerna även genom lag förpliktade att säkerställa att deras verksamhet fortsätter under olika förhållanden.</p> <p>Begreppet kontinuitetshantering kommer från näringslivet, men det blir allt vanligare även i andra organisationers verksamhet.</p>	

4. beredskap; förberedelse	<i>fi</i>	varautuminen
	<i>en</i>	Preparedness; emergency preparedness; emergency planning; contingency planning; precautionary measures <i>pl</i>
<i>definition</i>	verksamhet för att säkerställa att uppgifterna kan skötas med minsta möjliga störningar och eventuellt behövliga åtgärder som avviker från det normala i <i>störningssituationer</i> och under <i>undantagsförhållanden</i>	
<i>anmärkning</i>	Beredskapsåtgärder är bland annat beredskapsplanering, <i>kontinuitetshantering</i> , förberedelser, utbildning samt beredskapsövningar.	

5. regional gemensam beredskap; gemensam beredskap	<i>fi</i>	alueellinen yhteinen varautuminen; yhteinen varautuminen
	<i>en</i>	regional joint preparedness
<i>definition</i>	delområde av <i>beredskap</i> som vidtas inom landskapet i samverkan mellan myndigheter, kommuner, näringsliv och organisationer i området	
<i>anmärkning</i>	<p>delområde av <i>beredskap</i> som vidtas inom landskapet i samverkan mellan myndigheter, kommuner, näringsliv och organisationer i området</p> <p>anmärkning Landskapen sköter de uppgifter som omfattas av den regionala gemensamma beredskapen och ordnar förutsättningarna för samarbetet. Landskapen ska se till att t.ex. olika aktörer tillsammans bedömer betydande regionala risker, följer upp och utvärderar sådana förändringar i verksamhetsmiljön som inverkar på säkerheten, planerar beredskapen och ordnar beredskapsövningar inom landskapet.</p> <p>Den regionala gemensamma beredskapen ersätter eller begränsar inte de olika sektorernas uppgifter eller ansvar när det gäller ledning, samordning och övervakning av beredskapen.</p> <p>Med termen gemensam beredskap kan man också hänvisa till <i>statsrådets gemensamma beredskap</i>.</p>	

6. egen beredskap; självskydd n	<i>fi</i>	omatoiminen varautuminen
	<i>en</i>	independent preparedness; self-preparedness; home emergency planning; individual emergency planning
<i>definition</i>	enskilda människors och sammanslutningars verksamhet för att förebygga olyckor och förbereda sig på att agera i en farlig situation	
<i>anmärkning</i>	<p>Med hushålls egen beredskap förstås enskilda personers, bogemenskapers och familjers beredskap för situationer där den normala vardagen störs.</p> <p>Egen beredskap omfattar bostadshus, ämbetsverks, anläggningars samt industri- och afärsföretags beredskapsarrangemang.</p> <p>Ett exempel på egen beredskap är sådan verksamhet som räddningslagen (379/2011) förutsätter. Enligt lagen är ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare för egen del skyldig att bland annat ha beredskap att skydda personer, egendom och miljön i farliga situationer och ha beredskap att släcka eldsvådor och för andra sådana räddningsinsatser som de på egen hand förmår göra. Dessutom innehåller speciallagar många bestämmelser om enskildas beredskap.</p> <p>Skyldigheten att ha egen beredskap berör alla, men enligt räddningslagen ska en räddningsplan utarbetas för vissa objekt.</p> <p>Jfr beredskap.</p>	

7. informationspåverkan	<i>fi</i>	informaatiovaikuttaminen
	<i>en</i>	information operations <i>pl</i>
<i>definition</i>	planmässig verksamhet vars syfte är att genom att bearbeta information åstadkomma förändringar i informations- och åsiktsmiljön som överensstämmer med de egna målen	
<i>anmärkning</i>	Informationspåverkan bedrivs med hjälp av till exempel informationsoperationer. Jfr <i>hybridpåverkan</i>	

8. hybridpåverkan	<i>fi</i>	hybridivaikuttaminen
	<i>en</i>	hybrid influencing
<i>definition</i>	verksamhet där man försöker uppnå egna mål genom att utnyttja olika metoder som kompletterar varandra och föremålets svaghet	
<i>anmärkning</i>	Metoderna för hybridpåverkan kan vara till exempel ekonomiska, politiska eller militära. Vid hybridpåverkan kan man också använda teknik och sociala medier. Metoderna kan användas samtidigt eller så att de följer på varandra. Det kan vara svårt att identifiera hybridpåverkan. Jfr <i>informationspåverkan</i> .	

<h2>9. störningssituation</h2>	<i>fi</i> häiriötilanne mieluummin kuin: häiriötila ei: kriisi; katastrofi
	<i>en</i> incident; disruption; abnormal condition; abnormal situation rather than: disturbance
<i>definition</i>	ett hot eller en händelse som äventyrar <i>samhällets vitala funktioner</i> eller strategiska uppgifter och som kräver mer omfattande eller intensivare samarbete och kommunikation mellan myndigheter och andra aktörer för att man ska kunna kontrollera den
<i>anmärkning</i>	<p>Störningssituationer är till exempel allvarliga naturkatastrofer, såsom stormskador och plötsligt stigande vattenyta. Det finns också störningssituationer som orsakas av mänskligt agerande, såsom upplopp och terrorism.</p> <p>Störningssituationer kan förekomma under såväl normala förhållanden som <i>undantagsförhållanden</i>.</p> <p>En störningssituation kan beröra till exempel hela riket eller vara regional eller lokal. En störningssituation kan också gälla endast någon funktion, till exempel penningförsörjningen.</p> <p>En s.k. allvarlig störningssituation är allvarligare än en annan störningssituation men lindrigare än undantagsförhållanden.</p> <p>I allmänspråket används ofta orden kris och katastrof. I många fall vore det mer exakt att använda termen störningssituation eller undantagsförhållanden. Exempelvis statsrådets kansli, som ansvarar för statsrådets <i>beredskap</i> använder numera i stället för ordet kris antingen störningssituation eller undantagssituation, som hänvisar mer exakt till den aktuella händelsen eller situationen.</p> <p>Den engelska termen disturbance hänvisar till mer allvarliga störningar som orsakats av människan, såsom omfattande, eventuellt våldsamma upplopp, än sådana störningssituationer som avses här. Därför rekommenderas inte den som motsvarighet till störningssituation.</p>

10. undantagsförhållanden *n pl*

fi

poikkeusolot *pl*

en

emergency; emergency conditions *pl*; state of emergency

definition

en i beredskapslagen avsedd situation i samhället där det förekommer så mycket allvarliga störningar att det är nödvändigt att ge myndigheterna möjlighet att utöva befogenheter som avviker från det normala

anmärkning

Statsrådet konstaterar i samverkan med republikens president att undantagsförhållanden råder. Bestämmelser om myndigheternas avvikande befogenheter under undantagsförhållanden finns i beredskapslagen (1552/2011), och det föreskrivs genom förordning av statsrådet (s.k. ibruktagningsförordning) när dessa bestämmelser ska börja tillämpas.

Enligt beredskapslagen (1552/2011) är undantagsförhållanden

- 1) ett mot Finland riktat väpnat angrepp eller annat så allvarligt angrepp att det kan jämföras med ett väpnat angrepp och förhållandena omedelbart efter angreppet,
- 2) ett mot Finland riktat avsevärt hot om väpnat angrepp eller om annat så allvarligt angrepp att det kan jämföras med ett väpnat angrepp, om befogenheter enligt beredskapslagen måste tas i bruk omedelbart för att avvärja verkningarna av hotet,
- 3) sådana synnerligen allvarliga händelser eller hot mot befolkningens försörjning eller mot grunderna för landets näringsliv som innebär en väsentlig risk för samhällets vitala funktioner,
- 4) en synnerligen allvarlig storolycka och förhållandena omedelbart efter den, samt
- 5) en pandemi som till sina verkningar kan jämföras med en synnerligen allvarlig storolycka.

Olika undantagsförhållandens inverkan på myndigheternas verksamhet varierar enligt myndighet och undantagsförhållandet art. Därför förutsätter ändamålsenlig beredskap för undantagsförhållanden att myndighetens uppgifter anges särskilt för respektive form av undantagsförhållande och att man i fråga om varje form av undantagsförhållande bedömer särskilt hur undantagsförhållandet påverkar myndighetens verksamhet. Varje myndighet måste säkerställa att dess uppgifter sköts så bra som möjligt under undantagsförhållanden. En stor del av uppgifterna under undantagsförhållanden är i sak desamma som under normala förhållanden, men metoderna, antalet och prioriteringen kan ändras. Dessutom kan situationen kräva skydd och att man arbetar i skyddsrum. Lagstiftningen innehåller också särskilt föreskrivna rättigheter och skyldigheter som tillämpas endast under undantagsförhållanden.

11. säkerhetsaktör

fi

turvallisuustoimija

en

security actor

definition

en aktör som deltar i säkerhetsverksamhet

anmärkning

Individer och sammanslutningar kan vara säkerhetsaktörer.

Turvallisuuskomitea
Säkerhetskommittén
The Security Committee

www.turvallisuuskomitea.fi/sv

ISBN:

978-951-25-2960-5 häft

978-951-25-2961-2 pdf